

שמלה חדשה

עם בגדי מלכות

- תדפיס -

תשורה

משמחת הנישואין של

הרה"ת חיים אברהם שמואל

ומזל טוב שיחיו

דיקשטיין

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

להערות והארות
bagdam770@gmail.com

פתח דבר

בשבח והודיה להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו וברגשי גיל ושמחה אנו חוגגים היום את נישואי צאצאינו החתן הרה"ת **חיים אברהם שמואל** שי' עב"ג הכלה המהוללה מרת **מזל טוב** תחי'

אנו מביעים תודה וברכה לבני משפחתנו, ידידינו ומכירינו, ולכל המשתתפים בשמחתנו, אשר באו מקרוב ומרחוק להשתתף ולברך את הזוג הטרי בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בתור הבעת תודה לבבית והוקרה לכל הנוטלים חלק בשמחתנו, מוגשת בזה תשורה מיוחדת - מיוסד על הנהגתו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שחילק 'תשורה' בחתונת הרבי שליט"א מלך המשיח. התשורה נחלקת לה' מדורים:

א. תדפיס מתוך הספר '**שמלה חדשה עם בגדי מלכות**', ובו שילוב של תורת רבותינו נשיאינו בעניני שחיטה עם הספר היסודי ביותר בתחום, 'שמלה חדשה' לרבי אלכסנדר סנדר שור זצ"ל. ראה להלן ב'מבוא' ביתר פירוט על מעלת החוברת.

ב. ליקוט מביאורי רבותינו נשיאינו אודות השחיטה, השוחט והסכין - ע"פ נגלה, פנימיות הענינים ועבודת השם.

ג. לקט סיפורים מרבותינו נשיאינו בענין השחיטה.

ד. נספחים - מכתבים **בפרסום ראשון** מאת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ופיוט-סיכום על הלכות שחיטה מרבי ישראל נג'ארא.

ה. מכתבי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א להורי החתן והכלה.

הא-ל הטוב, הוא ית', יברך את כבודו ואת אנשי ביתו יחיו בתוך כלל אחב"י בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ובמיוחד בברכה העיקרית - שנזכה ללכת משמחה זו לשמחה העיקרית, "שמחת עולם על ראשם", בהתגלותו המיידית של הרבי מלך המשיח שליט"א.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

הורי הכלה	הורי החתן
הרה"ח שמריהו ושושנה שמחה הראל	הרה"ח משה ושושנה דיקשטיין
נצרת עילית	באר שבע

צילום התשורה שהולקה בהתונת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
ולהבחל"ח הרבנית הצדקנית ע"ה

אני ה' עשה לי שאלה נקשטם לעזר מוח' טרהה בלבו הטל' ומעבר על אמותו פלמית'ל המעבר על וכו'
לכבודו י'ן העלבה, ובקש' אחיה ברבכם מהעבר' י'ן יאורה קודם יהי' הבכ' לעשוה גאה אולם וליען
הש'ל כ' אין של' ונצא ממך אריכה' חו' ובקש' ממחוק' לש' אשר מוב' הכבוד והת'אורה'ן ממחוק' לש'
הרה"ק צדק' ע"ה ונעוב' כמחוק' טרבר' אלה' המועט' ימקו המור' ע"ה' וכו'ן אשר' י'ן יא ש'לים
אמרי וי'ן חו' קרבת' ואחיה' של' של' א'בד'ס כ'פ'ס' ח'ב'ר'ט'ן כ'ט' וטובה' אולם' פ'אור'ג'ול'ן

עשיתי כפי חובתי ונשבעתי
אשר לא אפלוט את עמי

אשר לא אפלוט את עמי
אשר לא אפלוט את עמי

אשר לא אפלוט את עמי

אלו וברכה

פ'רת ונתת קרבן קרבן זה הוא. כי היסס ב'ן החסיד
ועגרהו קצת ההוא ב'ן ג'ול' כיה. אשר פ'תת האס'ת
א' א'ת' ב'ח'ט'ת' חו' קרוב' אס'ת' ונ'ת' טר'ה ונ'ת'ה חס'ד
ר'עת א'ת' א'ת' ע'ן ע'ת'ה' ונ'ת' חס'ד א'ת' ק'רת'
נ'ת' ע'ן ע'ת'ה' ע'ד כ'פ'ס ק'רת' חס'ד' ו'ת'ה' ו'ת'ה' ו'ת'ה'
נ'ת' א'ת' כ'ח'ט'ה' ע'ת'ה' ו'ת'ה' ו'ת'ה' ו'ת'ה' ו'ת'ה'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' ע'ת'ה' חס'ד' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'

אזכרון טוב אינו כאלה בתי הכולה ג'
חי' נשקא תמי' ע'ן כ'ן חתן' חס'ד' ג' נ'ת' ע'ת'ה' ו'ת'ה'
ב'ת' א'ת' א'ת' ב'ן חס'ד' א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'
נ'ת' ע'ד כ'פ'ס א'ת' חס'ד' א'ת' חס'ד' חס'ד' חס'ד'

אשר לא אפלוט את עמי

אשר לא אפלוט את עמי
אשר לא אפלוט את עמי

מבוא

השחיטה - מיסודי הדת

עוד מימי מתן תורה נודעה לשחיטה חשיבות רבה, הרבה מעבר לעניינה ככלי להכשרת בשר לאכילה. פרשה זו, שגופי תורה רבים כל כך תלויים בה, הייתה למורה דרך בתחומים רבים ושונים. כך למשל היווה הכתוב "וזבחת . . . כאשר ציוויתך" הוכחה מוחצת נגד הצדוקים והקראים לקיומה של תורה שבעל פה¹.

להבדיל, גם אומות העולם הכירו בחשיבות הגדולה של השחיטה בחיי היום יום של עמנו, למרות הנטיה לחשוב כי אכילת בשר היא דבר מותרות שניתן להסתדר בלעדיו. ופוק חזי, אשר בכל מקום בו נגזרו גזירות כליה על עם קדושים, ראשית הפורענות הייתה התנכלות לשחיטה הכשרה².

לאורך הדורות נתבצר מקום של כבוד להלכות שחיטה בספרי ההלכה הגדולים שנתחברו ע"י ארזי הלבנון ואבירי ההוראה, מהראשונים עד אחרוני האחרונים, הרבה מעבר להגדרתה ההלכתית כ"מכשירי מצווה". אמנם לא ניזיל ונמני כרוכלא את כל אותם מקומות בהם קנתה לה מצווה זו מקום נכבד, אך פטור בלא כלום אי אפשר: ביסוד היסודות של ההלכה, השו"ע, מוזכר פעם אחת בלבד הביטוי "ירא שמים מרבים"³ - בנוגע לשו"ב (יר"ד סל"ט סי"א וסי"ג).

1 ראה ב'לבוש': "מצות שחיטה היא מן התורה, דכתיב (דברים יב, כא) וזבחת מבקרך וגומר. וכן היה ועוד ילפינו מקרא לקמן סימן י"ג שצריכים שחיטה, אבל עיקרי פרטי דיני הלכות שחיטה אינם מבוארים ולא מרומזים בתורה אלא הם הלכה למשה מסיני, שכן כתוב וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתך, דמשמע כאשר צויתך במקום אחר. והיכן ציווה על הזביחה שהרי לא מצינו דיני שחיטה בהדיא בתורה במקום אחר, אלא הכי קאמר כאשר צויתך על פה בסיני" (יר"ד ס"א ס"א).

2 לדוגמא: בשו"יין החל האיסור (בחלק מהמדינה) בשנת תרכ"ד, ובשנת תרנ"ג הוחל האיסור בכל שווייץ (איסור שקיים בשווייץ בשחיתות בהמות עד עצם היום הזה); בגרמניה הנאצית אסרו כבר בשנת תרצ"ג איסור על שחיטה ללא הימום לפנייה, ולאחר מכן נאסרה השחיטה כליל; בנורווגיה נאסרה השחיטה בשנת תר"צ; וכמוכן שברוסיה הסובייטית נאסרה השחיטה כליל.

3 בבבאור מילה זו מצינו כמה פירושים: רש"י בפירושו לנחמיה ז, ב (ששם מקור הביטוי " . . . כי-הוא קאיִש אָמֶת וְיָרָא אֶת-הָאֱלֹקִים מְבִיבִים") מפרש: מרבים - מימים רבים. כלומר, שידוע על האדם שהוא יר"ש מזה זמן רב; הרלב"ג וכן דון יוסף ג' יחיא פירשו שהוא מיוחד ביר"ש יותר מאנשים רבים; בדעת תורה על השו"ע פירש (בשמו של האשל אברהם' מבוטשאטש) שהכוונה היא שיהיה מפורסם ברבים שהוא יר"ש, ומוסיף "דגם אם הרבים טועים בדמיונם באיזה דבר וסוברים שהנהוג כן אינו יר"ש אף שהאמת אינו כן, אסור לו להיות שו"ב אצלם ולנהוג קולות הללו ודומיהם"; המלבי"ם (בפירושו על הש"ס - ברכות כח:) פירש שהוא יר"ש

שמלה חדשה

בין כל ספרי ההלכה השונים, הן אלו שנכתבו על כל התורה כולה, הן אלו שנכתבו על הלכות איסור והיתר והן אלו שנכתבו רק על הלכות שחיטה עצמן, תופס מקום של כבוד חיבורו של הגה"צ רבי אלכסנדר סנדר שור, ה"שמלה חדשה", שנדפס לפני קרוב ל-300 שנה.

מעלותיו של הספר רבות וידועות הן: החל מסגנונו ההלכתי הישיר, היורד לעומקן של הלכות ודולה משם פסקי הלכה ברורים ומאירים, וכלה בלשונו הברורה והזכה, הנהירה היטב גם לאלו שאינם בני בית במשעולי הפסיקה וההלכה. ואכן זכה המחבר שהתקבל ספרו בכל תפוצות ישראל, וגאוני דורו שיבחוהו בתארים מפליאים, והלכה כמותו כדבר הפשוט⁴. לא זו אף זו, אלא שהוסיפו ואמרו שלשונו

יותר ממה שהוא ירא מאנשים רבים - ע"ד שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו "יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם", ומוסיף: "שיתירא מן השמים יותר ממה שיתירא מן הרבים, קצבים, דמן השוחט בכל התפוצות רוצים הטבחים - שהם לרוב פוחזים וריקים וקל להכאה - שיכשרו עבורם את כל הבהמה דלרוב הם עניים ובהילים על ממונם, ובכך למען הכשרות צריך השוחט שירא מאלקים יותר ממה שירא מן הרבים".

4 ראוי לציין מקצת שבחיו של המחבר כפי שנדפסו בספרי גדולי הפוסקים ומעוזי הדורות: רבי יעקב יהושע פולק, בעל ה'פני יהושע', כתב בהסכמתו לספרו של רבי אלכסנדר סנדר שור 'תבואות שור' (שסיכמוי ההלכתיים למעשה בפועל נדפסו בספר 'שמלה חדשה') "וכבר יצא לו מוניטין בעולם כחד מן קמאי ושל כת הקודמין הוא מוכתר בנימוסין ולית צריך לקילוסין בכל המעלות ומדות לו עשר ידות שמעתא מברדן בעלמא נהירין לי' שבילי דכולא תלמודא... אשר ידעתי את האיש ואת שיחו נאה דיומין סגיאן הוי לי פתחון פה עמו בשאלות ותשובות כאשר המה בכתובים אצלי וכל דבריו בחזקת בדוקין אין בהם נפתל איתמחי גברא ואיתמחי קמיע של עיקרן עיקרן וגופו במקום טהרה לכן ניתן לו רשות והרמנא יחוקו בספר מיליו לזכות את הרבים"; ה'חתם סופר' כתב על הספר תבואות שור "בכל אופן אלו דברי התבואות שור בתוספות ביאור ודברי אלקים חיים המה" (שו"ת חתם סופר, יו"ד, סימן מג); רבי יוסף שאול נתנזון, בעל שו"ת 'שואל ומשיב' כותב בהסכמתו לתבואות שור "קדושת תורת הגאון הצדיק בעל התב"ש זללה"ה... נודע על פני תבל הן המה היו ויהיו למאורות לבית ישראל להאיר עיני בית ישראל בתורתם ובפרטות השו"ב אשר נחוק להם לדעת כל שורשי דינים המה ירונו וישמחו כי יגיעו למחוז חפצם בנקל"; ה'פרי מגדים' כתב "רבינו נר ישראל הגאון המובהק בעל תבואות שור אשר הוא לנו לעינים בהלכות אלו וכל דבריו הם קילורין לעינים" (פתיחה להלכות בדיקת הריאה); האדמו"ר ממנוקאטש, בעל ה'דרכי תשובה' כתב "והגאונים והצדיקים שבדורותינו הנהיגו במדינות מלכות רוסיא וגאליציע וגם במדינת הגר בקהלות היראים שלא ליתן לשום שו"ב קבלה עד שיהא בקי היטב בס' שמ"ח בע"פ כי הוא כלול מכל דיני שו"ב הראשונים והאחרונים וה' עמו והלכה כמותו ומפיו אנו חייני בדינים אלו ומקפידים שלא ילמוד בספרי שו"ב אחרים רק כדרך עראי והעיקר יהיה רק השמ"ח וראוי לכל רב דמתא להשגיח על השו"ב שגם בשאר ספרי שו"ב שהשו"ב שלו מעיין בהם לפרקים יהיו רק מובהקים ומובדקים... כי ידוע שיש הרבה ספרי שו"ב שנדפסו אמר התב"ש שיש בהם דברים משובשים מאד והשו"ב לא ירגיש בהטעות ויכשיל רבים ח"ו לכן צריך ליזהר בזה" (יו"ד ס"א סקנ"ג); ורבי משה אהרן כ"ץ, בעל 'מנחת הזבח' כתב "ובואו ונחזיק טובה להנשר הנדול בעל הת"ש שפרש ידו הקדושה לבדוק בחורין וסדקין ובכל מקום שהיה חשש עיוות, ופרש השמלה החדשה לפני כל יודעי דת, ואין חסר לנו רק דבריו לצרור בלבנו בכל פרטי פרטיות כמעט לאמרם ע"פ ואם לאו אין למודו עולה יפה ואינו בר קבלה דשחיטה" (פתיחה שניה).

מכוונת גם על פי הקבלה, וסגולה היא לשוחט לשנן אמרות הספר בע"פ כדרך לזכות בסייעתא דשמיא במלאכת הקודש⁵.

רבותינו נשיאינו

מאז זרח אורו הגדול של רבינו הזקן, אור התניא ואור השו"ע שלו, זכינו לגלות עומק חדש ב(חלק מ)הלכות שחיטה. כדרכו בשולחנו הטהור, גם כאן חשף רבינו את זרוע עוזו⁶ והאיר הלכות אלו בצורה נפלאה. וראה זה חדש: בניגוד להרגלו, מזכיר רבינו הזקן את ספר ה"שמלה חדשה" כאחד הגדולים אשר בארץ ובשורה אחת עם גדולי הפוסקים, על אף שהמחבר קדם לו בשנות דור בלבד!

גם כאשר סברת רבינו שונה להלכה למעשה מסברת השמ"ח, אין רבינו נמנע מהזכרתו בכבוד ויקר, דבר שאין לו אח ורע לאחרון בן זמנו.

יחס זה חוזר גם בפסקי אדמו"ר הצ"צ, וכן בכתבי רבותינו נשיאינו ועד לכתבי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א: על אף שהרבה דינים ויסודות בהלכות שחיטה מתבדדים ומתבררים בתורתם, הרי שהמעמד לו זוכה הספר שמלה חדשה הוא יוצא דופן, ועד שניתן לקבוע ולומר ש"ממנו יסוד וממנו פינה" בהלכות אלו, ועד שגם כשלא סוברים כמותו מציינים לדעתו ביראת כבוד.

עם הספר

יחס מיוחד זה, לו זכה הספר "שמלה חדשה", לא פסח על עדת חסידי חב"ד לדורותיהם, וחיבור זה שוכן קבע על שולחנם של הרבנים יושבי על מדין, והשו"בים

(5) ראה בהסכמה לספר 'שמלה חדשה' (מהדורת מונקאטש, תרסא) שניתנה ע"י בעל ה'דרכי תשובה': "ושמעתי מאמ"ו הקדוש זצלה"ה בשם אביו הקדוש זצלה"ה שמקובל מהצדיקים תלמידי בעש"ט זי"ע אשר לשון השמ"ח מסוגל לשו"ב לזכך נפשו ושלא יארע תקלה על ידו כמו לשון הזוה"ק וגם השו"ב אשר רגיל על לשונו הסה"ק שמלה חדשה אז בעת זבחו זבח יעמוד לו כח קדושת רבינו בעל שמ"ח להצילו ממכשול ח"ו, על כן דבר טוב ומתוקן הוא שיוכל לישארו בחיקו אתו ובו יהגה יומם ולילה, על כן כל שו"ב יקח ברכה אל ביתו, והפך ב"י ומיני לא תזוע".

(6) ראה בהקדמת הרבנים בני הגאון המחבר ז"ל לשו"ע רבינו "וה' נתן לו חכמה כאחד מגדולי הראשונים כמוכן לכל מי שיש לו עינים לראותו ולב להבין אפס קצחו טיפה מן הים מים חכמתו בעומק פלפולו ובקיאיתו בקו"א שלו שביו"ד... אין די באר ואין די עולה על הכתב להעריך מגדולת חכמתו אין חקר לתבונתו ולמקור האמת דבק נשמתו להיות קולע אל השערה שערי תורה ושערי אורה וכל רז לא אניס ליה, וכבר נודע בקצוי ארץ ואיים רחוקים התלתו והמוסיף גורע כי ימלל שבח תורתו וקדושתו".

העוסקים במלאכת הקודש בק"ק ליובאוויטש די בכל אתר ואתר החל מימי כ"ק אדה"ז ועד לימינו אלה - כולם לומדים מתוך הספר "שמלה חדשה", מקיימים בו את הציווי לחזור ולשנן את הלכות שחיטה, נבחנו עליו במבחני ה"קבלה לשחיטה" ובאופן כללי ידם לא משה מתוך הספר.

אמנם, לאור שיטתנו בפסיקת ההלכה, פסיקה ע"פ דברי רבותינו נשיאינו שאנו הולכים אחריה בכל תחומי החיים גם כשדעתם שונה מהמקובל בתפוצות ישראל, נוצר צורך בחיבור משלים ל"שמלה חדשה", בו יצוינו פסקי רבותינו נשיאינו במקומות שדעתם שונה מדעת המחבר, בלשון ברורה ונהירה, כלשון הספר.

כידוע, תורת רבותינו נשיאינו הינה כלולה מכל הפרד"ס שבתורה - ומאירה את כולם באור תורת החסידות.⁷ בתורת רבותינו נשיאינו לדורותיהם מצוי שפע עצום של עניינים שאינם הלכה למעשה הקשורים בדיני השחיטה: החל מתפקידי השו"ב ומטרת השחיטה, עבור דרך משמעויות רוחניות בדיניה וכלה בהוראות לפועל בעבודת ה' מפרטיה, הוראות שנוגעות לכל אחד ואחד - גם כאלו שמעולם לא שלחו ידם למאכלת, לשחוט.

אמנם, פיזור האוצר הבלום הנ"ל בכל ספרות רבותינו נשיאינו הענפה, החל ממאמרי דא"ח, עובר דרך ספרי השיחות וכלה באגרות הקודש שלהם, מקשה על איתורו ולימודו כדבעי למיהווי, כשולחן הערוך ומוכן לפני החפץ להרוות צמאנו במעיין המים החיים של דברי אלוקים חיים.

לשם כך ניערנו חצננו ולאחר ברכתם הנלהבת של רבנים מורי הוראה מאנ"ש העוסקים במלאכת השחיטה-ובדיקה, נטלנו על שכמנו את המשימה הכבירה של שילוב דברי ה"שמלה חדשה" עם תורת רבותינו נשיאינו, למען יוכל כל שו"ב שחפצה נפשו לדעת את דבר ה' זו הלכה כפי שנפסקה בתורת רבותינו להבין וללמוד הדבר בצורה ישרה וברורה בד בבד עם הספר שנתקבל בכל תפוצות ישראל.

בחוברת שלפנינו מובא תדפיס של סימן י"ח מהספר "שמלה חדשה", ב"מהדורה החב"דית" - עם שילוב פסקי רבותינו נשיאינו במקומות בהם דעתם למעשה שונה מדעת המחבר. בנוסף, מובא בשולי הגיליון ליקוט, ובו סיכום ומקורות מתורת רבותינו נשיאינו על הפסקים המובאים בקיצור בפנים, עניינים המדוברים בגוף

(7) ראה באורך בקונטרס עניינה של תורת החסידות, עיי"ש.

השמ"ח שאינם הלכה למעשה, או בענייני הלכה למעשה בהם דעת השמ"ח אינה מובאת בבירור. וקראנו את שמו "בגדי מלכות", כי בו מובאים דברים רבותינו נשיאינו - "מאן מלכי רבנן", ומהווה 'לבוש' נוסף לשמלה חדשה (ראה הקדמתו), ויהיה ביאור זה "לכבוד ולתפארת" כתפקידם של הבגדים.

בחרנו להדפיס תחילה דווקא סימן זה, היות והוא מהסימנים הבודדים עליהם קיים שו"ע אדה"ז, גם בפסקי דינים של אדמו"ר הצ"צ הוא קובע ברכה לעצמו, והוא עוסק באחד הדינים הבסיסיים ביותר בהלכות שחיטה - דיני סכין השחיטה.

אמנם מחמת קוצר הזמן ורוחב היריעה לא היה סיפק בידינו להוציא דבר דבור על אופנו, ולזאת שטוחה בקשתנו בפני הקוראים והמעיינים, להעיר ולהאיר על הכתוב בדואר האלקטרוני הנקוב מאחורי הכריכה.

לחביבותא דמילתא מצורפים כאן גם נספחי ה"שמלה חדשה" במהדורה מיוחדת זו - א. ליקוט מיוחד מתורת רבותינו נשיאינו אודות מעלת השו"ב והשחיטה (במהדורה הסופית ימצאו עניינים אלו את מקומם הנכון להם ב"בגדי מלכות" על סימנים א-ב בשמ"ח), ב. סיפורים חסידיים המיטיבים לתאר את השו"ב והשחיטה בראי ההווי החסידי-חב"ד.

החוברת והספר (שיצא לאור בעז"ה בקרוב) נערכו ע"י הרה"ת שלום דובער שיחי' דיקשטיין, שליח כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ושו"ב במלבורן, אוסטרליה; הרה"ת לוי יצחק שיחי' הלפרין, ר"מ בישיבת 'דעת' - מגדל מרדכי' ברחובות, ארה"ק; והרה"ת חיים אברהם שמואל שיחי' דיקשטיין, שליח בישיבת 'דעת' - מגדל מרדכי' ברחובות, ארה"ק.

ויהי רצון שבזכות הפצת מעיינות רבותינו נשיאינו, נזכה לאתי מר דא כ"ק אדמו"ר שליט"א, מלכא משיחא, ונזכה לחזות בקניגיא של שחיטת שור הבר בסנפירי הלוויתן, מתאים לתורה חדשה (בכלל, ובענייני שחיטה זו בפרט⁸) שנשמע מפיו של אבינו מלכנו משיחנו, תיכף ומיד ממש!!!

(8) ראה שיחת יום ב' דחה"ש ה'תנש"א - קונטרס 'תורה חדשה מאיתי תצא'.

סימן יח

דין בדיקת הספין ופגימותיו

ובו כד סעיפים

א השוחט בספין שיש בו פגם^א - הרי זה נבלה דאורייתא; שהפגם^ב אינו שוחט (לבוש), רק נוקב וקורע. ולכן הבא לשחט צריך לבדק הספין קדם שחיטה, שסתם ספין אינו בחזקת יפה, שהפגימות מצויות בו. גם אסור לשחט בו בלא בדיקה על סמך שיבדקנו אחר שחיטה, דשמא ישפח לבדקו ואוכל נבלה. ועוד, איך יברך מספק, שמא הספין פגום ואין פאן שחיטה. ועוד, דאסור לנבל בהמה חנם, דקעבר על בל תשחית. ואפלו שוחט שיש לו ספין מיחד ובדוק ומצניעו לשחיטה, כמו שיתבאר לקמן סעיף ט"ז - מפל-מקום לא ישחט פי אם על ידי בדיקה קדם וסמוך לשחיטה. ולא יסמוך על בדיקה שאחר שחיטה, דכיון דבדבר קל ספין נפגם - אין לסמוך לכתחלה אשמירתו:

בגדי מלכות

א. ואין בכלל זה רושמי הסכין שעושים האומנים, כיון שהוא רחוק הרבה מן החוד, ובית השחיטה מירווח רווח (ס"ק א ובקו"א ט"א), ודלא כפי שכתב השמ"ח סי' ט' סעיף ב'.

ב. פגימה אותיות פגם י"ה, והיא מעכבת השחיטה - שחט י"ה, כי הכוונה היא לשחוט הקנה, הוושט והורידין, שהם ג' שרי פרעה המעכבים הליוך כח השכלי שלא יתגלה בלב (מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' תט, נדפס לקמן ע' 29).

וּמְכַל־מְקוֹם נְרָאָה־לִי, דְבִשְׁעַת הַדְּחָק יָכוֹל לְשַׁחַט בְּכֹהֵאֵי־גִוְנָא עַל
 סַמְךָ הַבְּדִיקָה שְׁאַחַר הַשְּׁחִיטָה. אֲבָל בְּסֵתָם סַכִּין - אֲסוּר אֲפִלּוּ בְּשַׁעַת
 הַדְּחָק. וּבְדִיעֵבַד, אֲפִלּוּ בְּסֵתָם סַכִּין שְׁשַׁחַט בּוּ בְּלֹא בְּדִיקָה תְּחִלָּה -
 בּוֹדְקוֹ אַחַר שְׁחִיטָה, וְאִם נִמְצָא יָפָה - שְׁחִיטְתוֹ פְּשָׁרָה:

ב שְׁעוֹר הַפְּגִימָהי - כָּל שְׁהוּא, בֵּין בְּעֵמְקָה בֵּין בְּמִשְׁפָּה, וּבְלִבְד
 שְׁתַּעֲבֵב וְיִסְתַּבֵּךְ בָּה שׁוּם דְּבָר, אֲפִלּוּ חוּט הַשְּׁעֵרָה. וְאִף־עַל־גַּב

בגדי מלכות

ג. בגמרא (חולין יז ע"ב): אמר רב חסדא פגימת סכין כפגימת מזבח, וכמה? כדי שתחגור
 בה הצפורן. בפירוש שתחגור בה הצפורן ישנם ג' פירושים: א. לשון חגורה, שהפגימה
 ברוחב שהצפורן נאספת לתוך הפגימה (ומסוכסכת היינו שנאגרת בה הצפורן רק מצד
 אחד), וכן דעת רוב הראשונים, לא כפי שכתב הפר"ח. ב. שהצפורן מתעכבת בפגימה זו,
 אפילו מבלי להיכנס ממש, כמ"ש בתהלים "שארית חמת תחגר", והיא דעת רש"י (ודלא
 כפי שכתב התבואות שור שדעת רש"י כמו פירוש הג').

[ונפק"מ בין פירוש חגורה לפירוש עכבה, דלפירוש חגורה צריך להיות חלל הפגימה שייכנס
 בה הצפורן, משא"כ לפירוש עכבה אפילו חלל הפגימה פחות שנאגרת בה רק חוט השערה,
 שפיר דמי, שיכול להיכנס ולהתעכב בה חוד עובי הצפורן (היינו קצה הצפורן, שעובי
 הצפורן ד' או ה' שערות, והחוד הוא כמו שיערה או ב').]

פירוש ג. שהצפורן מרגישה אפילו משהו, כלשון הכתוב "ויחגרו ממסגרותיהם", או מלשון
 חיגר ופיסח, והוא דעת הרא"ה והערוד [שיעור זה, יש שסברו שהוא גדול מחוט השערה
 ואם הרגיש בצפורן ובדק ולא נכנס חוט השערה כשר, ויש שסברו שהוא קטן יותר, ואפילו
 אם בדק ולא נכנס חוט השערה פסול].

כל הפירושים הם רק לדעת רב חסדא, ששיעור פגימה כדי שתחגור בה הצפורן (וכן פסק
 הרא"ש). אבל הרשב"א כתב שהר"ף וכן הרמב"ם והרמב"ן דחו שיטת רב חסדא להלכה,
 ופסקו דשיעור הפגימה בכל שהוא כאותם אמוראים שהיו בודקים הסכין בשמש ובמים
 וכו', ודעתו דומה לדעת רש"י. והריטב"א כתב שכל אותם אמוראים עשו כך לכתחילה,
 אבל בדיעבד כולם מודים ששיעור פגימה כחגירת צפורן וכתב שכן דעת הגאונים ז"ל.

ולמעשה יש להורות שהוא ספיקא דדינא ולכתחילה אין לשחוט בסכין שיש בה הרגשה,
 אפילו אם אינה אוגרת כחוט השערה (ולו מצד דדמי לסאסאה - כראש השבולת - שאין
 נוהגין לשחוט בה), ובדיעבד יש להקל להתיר מה ששחטו בסכין שאינה אוגרת כחוט

דבדקה אבשרא וַאֲטוּפְרָא, כְּמוֹ שִׁיתְבְּאָר לְקַמְן סְעִיף ז, וְלֹא הֶרְגִישׁ שׁוּם עֶפּוּב, וְאַחַר כֵּן מְצֵא בָּהּ פָּגָם מְשֵׁהוּ עַל יְדֵי רֵאִיָּה נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ וְכַדוּמָה - יְבַדֵּק שָׁם בְּחוּט הַשְּׁעָרָה: אִם נִכְנָס לְשָׁם - לֹא יִשְׁחַט בּוֹ, וְאִם שָׁחַט - אֲסוּרָה. אָבָל אֵין צְרִיךְ לְבַדֵּק אַחַר זֶה, כִּי אִם כְּמוֹ שְׂאֲכָתֵב לְקַמְן סְעִיף ז [ואם נמצאה פגימה קטנה מחגירת הציפורן, על אף שחוגרת ואוגרת חוט השערה - יש להקל בצירוף ספק נוסף, כגון אם נגע (או אפילו מסתפק אם נגע) במפרקת וכיו"ב].

וְנִרְאֶה לִי, דְּאִם יֵשׁ סֵדֶק בְּחֻדָּה בְּעַמְק קִצַּת יוֹתֵר מִחוּט הַשְּׁעָרָה, אַף-עַל-גַּב דְּאֵין נִכְנָס בּוֹ אֶפְלוּ חוּט הַשְּׁעָרָה, מִפְּנֵי שְׂאֵין פֶּאן פָּגָם וְחֶסְרוֹן, וְהַעֲקָצִין מִמֶּשׁ זֶה אֶצֶל זֶה, וְגַם אֵין הַבָּשָׂר וְהַצְּפָרָן נִסְתַּבֵּךְ שָׁם מִהֵאֵי-טַעְמָא - מִכָּל-מְקוֹם יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂבִדְחִיקָתוֹ עַל הַסִּימָנִים יִפְתַּח הַסֵּדֶק קִצַּת וְיִסְתַּבֵּךְ בְּסִימָן, וְאֲסוּרָה אֶפְלוּ דִיעֵבֵד. וְאִם אֵין פָּגָם, כִּי-אִם כְּמוֹ תְּלָם וְעַקֵּץ יוֹצֵא מִחוּד כָּל שֶׁהוּא וּמִסְתַּבֵּךְ בּוֹ אֶפְלוּ בְּחוּט הַשְּׁעָרָה - פְּשׁוּט דְּהוּי-לָהּ כְּפָגָם:

בגדי מלכות

השערה ואינה מעכבת הצפורן. אך אם רואים בשמש שאוגרת קצת אזי אסורה (שו"ת צ"צ י"ד ט"ו טז).

אם שוחט אחד מרגיש פגם בצפורן ואחד אינו מרגיש, כיון ששניהם מומחים יש להקל בדיעבד, בתנאי שהמרגיש אינו אומר שנתעכב חוד צפורנו (שו"ת צ"צ י"ד ט"ו טז).

ד. אמנם פסק השו"ע והסכימו גם פוסקים האחרונים להחמיר בשיעור פגימא, אך טעמים משום דבשל תורה הלך אחר המחמיר, ועדיין נקראת פגימה כחוט השערה - ספק, מפאת המחלוקת (ראה באות הקודמת), ובמקרים בהם יש ספק נוסף יהיה זה 'ספק ספיקא' שהוא לקולא (ס"ק ג).

ג. שלוש מדות בפסוק: אוגרת, והוא (מהרי"ו) ש'הספין נפגם בחדו, ואם-בן יש עקץ מזה ועקץ מזה - הרי זו פסולה דיעבד בכל מקום שעומד פגם זה בפסין, ואפלו הוליד או הביא לחוד.

מסכסכת, והוא שהיה בו (רש"י) אוגרת והשחו צד אחד, ולא נשאר פ"אם עקץ אחד: אם היא עומדת בראש הספין ממש, ואחורי העקץ לצד הראש, והוליד ולא הביא - שחיטתו פשרה, דכיון דעומדת בראש ממש, וכשהתחיל להוליד לא היה פח באחורי העקץ לקרע העור והבשר וגם הסימנים, ולא קרע פ"אם העור והבשר, וכשבא לסימנים כבר עבר הפגם, ולכן פשרה. ודוקא דיעבד, אבל לכתחלה - לא (רש"י), דגזרינן אטו מוליד ומביא. ודוקא בדידע קדם שחיטה שיש פאן מסכסכת בצדה זו, רק שכח דאסור לשחט בו, דאז נזקה. אבל בדלא ידע - חישנין אפלו דיעבד, אפלו אמר ברי לי שלא עשיתי פי אם הולכה - חישנין שמא השיב ידו מעט, דכל מלתא דלא רמא עליה, עבד לה ולא אנדעתה. ודוקא מסכסכת אחת ולא שתיים. וכהאי-גונא איפכא, אי קאי המסכסכת בצד הקתא ממש, ואחורי העקץ בצד הקתא, והביא ולא הוליד - נמי אסור לכתחלה ומתר בדיעבד.

וכל זה מדינא דגמרא על-פי הסכמת הפוסקים ו"ל, אבל אנן השתא נדאי לא בקיאינן לכוון אם הוא ברישא דספינא או סופו ממש, ובאיזה ספין אמרו, ובאיזה פח שוחט, כדי שיעבר הפגם טרם בואו להסימן. לכן יש להטריף כל מסכסכת בכל-מקום שעומדת, אפלו

הוליד או הביא לחוד, ואפלו נמצאת בצדדין, וכן נוהגין במדינות אלו. ונראה-לי, דאפלו אינה נרנשת בירידה מהעקץ, כִּי-אם בפגעו בעקץ, ושחט דרך ירידה, ועמד בראש הספין - יש להטריף. וכן יש לנהג בכל-מקום:

ד עולה ויורד, והינו שהיה בספין פגם (רש"י) גדול, והשחזו שני העקצים עד שעברו, והחלק, ונעשה מקום הפגם נמוך שם - שוחט בו לכתחלה, ואפלו יש כמה עולים ויורדים בו. ונראה-לי פשוט, שהוא-הדין אם יש בו גבה או כמה גבהים, וגבוה מעל גבוה - כל שאין בו כמין עקץ, שוחטים בו לכתחלה:

ה ספין חדה שהשחזה, ונהרי אינה חלקה, אלא מגעתה כמגע ראש השבלת, שהוא מסתבך באצבע, ופגם אין בה - נהגו באשכנז שלא לשחט בה, מפני שאין אנו בקיאים בדבר. ונראה לי, דמכל-מקום פשרה בדיעבד אם שחט בה, ולכתחלה ראוי לזהר בו בכל מקום:

ו ספין שפיה חלק, שאין בה שום פגם, רק שאינה חדה לשחט מהר - עיין לקמן סימן כג:

ז בדיקת הספין - אבשרא כנגד הושט, ואטופרא כנגד הקנה, ואתלת רוחתא דספין. פרוש, שיעביר חוד הספין על בשר אצבעו בהולכה והובאה, וכן שני צדי החוד [ובזמנו, שבדיקת הציפורן אינה רק להרגשת פגימה אלא גם להרגשה בעלמא (כדלעיל ס"ה)], אין בדיקת

אבשרא מעכבת אף לכתחילה^ה]. ועוד יַעֲבִיר הַחֹד וּשְׁנֵי צְדָדִים בְּהוֹלְכָה וְהוֹכָאָה עַל צְפָרְנוֹ - בֵּין הַכָּל שְׁתֵּים-עֶשְׂרֵה בְּדִיקוֹת (טור ומהרי"ו ושאר פוסקים). וְרִמּוֹז, "וּשְׁחַטְתֶּם בָּזֶה" - 'זֶה' גִּימְטְרִיא שְׁתֵּים-עֶשְׂרֵה. וּבֵין (מעדני מלך ושאר אחרונים) שְׁיַעֲבִיר הַסְּפִין עַל הָאֶצְבַּע, וּבֵין הָאֶצְבַּע עַל הַסְּפִין - שְׁפִיר דְּמִי, כָּל אָדָם לְפִי שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ יוֹתֵר.

גַּם אֵין קְפִידָא בְּאִיזָה אֶצְבַּע בּוֹדֵק, אוֹ אִם מְקִדִים אַחַת מֵהֵי"ב בְּדִיקוֹת לְחִבְרָתָהּ, רַק שְׁיִבְדֹק (שולחן-ערוך וכל שאר פוסקים) מְתוֹן מְתוֹן וּבִכּוּנָה גְדוּלָה, בְּלֵב פְּנוּי מִכָּל מַחֲשָׁבוֹת. וְהִרְבֵּה צְרִיךְ יֵשׁוּב הַדַּעַת וְיִרְאֵת שְׁמִים לְבְּדִיקַת הַסְּפִין. הֲלֹא תִרְאֶה כִּי יְבַדֵּק אָדָם פְּעַמִּים וְשִׁלְשׁ וְלֹא יִרְגִישׁ בְּפִגְיָמָה דְקָה, וְאַחַר-כֵּן יִמְצָאנָהּ, כִּי הֵכִין לְבוֹ בְּאַחֲרוֹנָהּ. וּבְחִינַת חוּשׁ הַמְּשׁוּשׁ כְּפִי פְּנוּת הַלֵּב (רבינו יונה בשערי תשובה, שער שלישי אות צו).

וְלִכֵּן אֵין לְמִנּוֹת עַל-זֶה כִּי-אִם יִרְאִי שְׁמִים בְּיוֹתֵר וְחֲרָדִים עַל דְּבַר ה', וְאֵינָם נִבְהָלִים וְנִחְפְּזִים בְּדַעְתָּם (עולת יצחק) [ומטעם זה צריך לדאוג שתהיה לשוחט פרנסה ברווח^ו], וְאֵינָם מְשַׁתְּפְּרִים, שְׁהַמְּשַׁתְּפְּרִים -

בגדי מלכות

ה. כיון שכתבו הפוסקים שהצפורן מרגישה אפילו אם דומה הסכין לסאסאה (כראש השבולת) ודאי שאם לא הרגיש בצפורן, לא ירגיש כלום בבדיקה אבישרא, ולדין (לדעת הרמ"א) שאין שוחטין אף בסאסאה והסכין צריכה להיות חלקה לגמרי - שאין הצפורן מרגיש אפילו הרגשה בעלמא, אין הבדיקה אבישרא מעכבת כלל (קו"א ט"ג).

ו. "ועתה ידעו נאמנה כאשר [אמרו] חז"ל אשר הרבה י"ש צריך לבדיקת הסכין, והחוב המוטל על ב"ב [= בעלי בתים] וביותר על הנגידים ומנהיגי העדה אשר יראו שיהי' להשו"ב

אָפּלוּ שְׁלֹא בִשְׁעַת שְׁכָרוֹת אֲבָרְיָהֶם כְּבָדִים עָלֵיהֶם. וְצָרִיכִים הֵמָּנִים
לְחַקֵּר אַחַר פְּלִזָּה, וְגַם לְבַדֵּק אִם יֵשׁ לָהֶם הִרְגָּשָׁה טוֹבָה כְּשֶׁאֵר בְּנֵי
אָדָם הַשְּׁלֵמִים בְּדַעְתָּם. וְכָל הַמְרָבָה לְבַדֵּק אַחַר הַשּׁוֹחֲטִים בְּעֵנְיָנִים
אֱלוֹ - הִרְיָזָה מְשַׁבַּח:

ח לא יבדק (טור) אבשרא ואטופרא פאחד, שאי־אפשר להרגיש
בטוב בדרך זה. ולכן נראה לי, דאם עשה כן, אפלו בדיקה אחת
אינו עולה לו, וצריך לחזור ולבדק אבשרא לחוד ואטופרא לחוד.
והוא־הדין והוא הטעם שלא יבדק שני הצדדים פאחד.

וצריך לשנות הצפון אחר קצת בדיקות, דשמה נפגם הצפון בחדו
של ספין, ואולי יש פגימה שלא ירגיש בה, לפי שעוברת בתוך
פגימת הצפון.

ואם לא בדק מיד אחר השחיטה, כגון שנתקלקלה השחיטה -
כשיבוא לשחט אחר־כך אינה זמן, צריך לרחץ הספין תחלה, דשמה
נפגמה כשהיה הדם לח, ונכנס הדם לתוך הפגימה ונתביבש, וסותם
הפגימה עד שאינה נפרת. וכן היה מצשה לפני הראב"ד ז"ל, שלא
הפירה הפגימה פיאם אחר הרחיצה:

בגדי מלכות

הכנסה שיוכל להחיות בני ביתו בריוח למען יהי מוחו ולבו פנוי לראות שיהי הסכין בטוב
ושיהי השחיטה בהידור, לכן למען טובתם האמיתי יראו נא כל אנשי עירם לעשות הכנסה
להשו"ב שיהי להם ממה לחיות" (אגרות קודש כ"ק אדמו"ר המהר"ש, אגרת ה).

ט ספין שיש בו פגימה, אם מתר לשחט שלא במקום הפגימה, וכן
ספין שיש בו שתי פיות - נתבאר הכל בסימן ו:

י אף-על-פי שבדק הספין קדם שחיטה - צריך לבדקו גם אחר
שחיטה שתיים-עשרה בדיקות בפסיעף ז. אף על-גב דאם לא
בדקו ונאבד שחיטתו כשרה, דמוקמינן לספין אחזקתו - מפל-מקום
לכתחלה לא סמכינן אחזקה (רשב"א) בדאפשר לברר. ואם נמצא בו
פגם, בין אוגרת (מהרי"ו) ובין מסכסכת, אפלו מן הצד [נבלה דאורייתא,
ו]אפלו חתך לתוך עצם המפרקת [או שלא יודע אם נגע בה] - שחיטתו
פסולה [דספיקא דאורייתא לחומרא], דחיישינן שמא בעור נפגמה.
ואפלו בעוף, שעורו רך - דינו כבהמה. ואפלו שחט הרבה עופות,
או הרבה בהמות, ולא בדק בינתיים. ונראה-לי, דאפלו שחט עופות
ואחר-כך בהמות בספין אחת - אין אומרים מסתברא לתלות הפגם
במפרקת הבהמה ולא בעור העוף, אלא פנין שלא בדק בינתיים -
הרי פלם בספק, ואפלו עוף הראשונה, ושחיטתו פסולה מספק
[ומנהג העולם שלא לבדוק בשלושת הרוחות בין השחיתות אלא הולכה
והובאה על החוד בלבד. אמנם בסוף השחיטה, יש לבדוק אתלת רוחתא

בגדי מלכות

ז. אם נגע במפרקת, הרי זה ספק נבילה ולא ודאי, כפי שכתוב מפורש "דחיישינן שמא
וכו". ואפילו מסתפק אם נגע במפרקת, הרי זה רק ספק נבילה, ולמרות שבעור ודאי נגע
ובמפרקת ספק "ואין ספק מוציא מידי ודאי", מכל מקום כיון שאפשר לתלות במפרקת,
אפשר לומר העמד סכין על חזקתה, ומצד שני יש חזקה על הבהמה שבחיה היא איסור,
לכן זה ספק נבילה. ובמקרה שיש ספק נוסף - נתיר (ראה לעיל אות ד) (ט"ז ב).

- ואם מצא אז פגימה בצדדיו, יש לפסול הבעל-חי האחרון בלבד^ח:

יא לפיכך, השוחט בעלי חי שנים או יותר - צריך לבדק אחר שחיטת כל אחד (ש"ד) שמים-עשרה בדיקות כמו קדם שחיטה, כדי שאם ימצא פגימה - לא יאסר כ"אם שחיטה אחת שלפניה. ואפלו אם ירצה השוחט להכניס עצמו לספק זה - נראה-לי דאינו רשאי (הרשב"א), דאתי לידי כל תשחית פשימצא פגום באחרונה ויאסרו כלם חנם. ותו, דאפשר לבא (מהר"ל) לידי תקלה, שיאכל הראשונים טרם נודע מבדיקה שאחר כל, ואפשר שימצא פגום ואכל ספק נבלה^ט (לבוש).

וכל שפן השוחט לאחרים, שאינו רשאי להכניס ממון אחרים בספק, ואפלו מסרו לו לשחט בחנם - צריך השוחט לעין בתקנת הבעלים. ואם עבר ולא בדק בינתיים, ולבסוף בדק ומצאו פגום ונאסרו כלם - נראה-לי דאינו-צריך לשלם, ויאמר השוחט לבעלים: מנא לך דהשתא בשחיטה זו נפגם, דלמא בשלף נפגם. ולכן אם שחט שנים

בגדי מלכות

ח. מנהג העולם היה לבדוק בהולכה והובאה בלבד, אפילו בגמר שחיטה (כפי שכתב דמשק אליעזר), אמנם כתב רבינו הזקן כי לאחר השחיטה, שתמיד יש פנאי, אין להקל נגד דעת הש"ך שהצריך בין שחיטה לשחיטה י"ב בדיקות (ס"ק י"ז ובקו"א ס"ה).

ט. לדעת רבינו הזקן יש לבדוק את הסכין בין השחיתות מדין כל תשחית בלבד, אבל אין לחוש שיבוא לידי תקלה שיאכלו הראשונים טרם הבדיקה - כי מעמידים הסכין על חזקתו וגם אם יאכלו, אין זה איסור. גם אין חוששין שמא ישכח לבדוק אחר שחיטה, שהרי לכך הצריכו הבדיקה שקודם השחיטה ומעמידים הסכין על חזקתה (קו"א ס"ו).

לְאֶחָד וְלֹא בְדֶק בִּינְתִים - צָרִיךְ לְשִׁלֵּם אֶחָד מִמֶּה-נִפְשָׁךְ, שְׂאֵלוֹ בְדֶק בִּינְתִים: אִם מְצָאוּ יָפֶה - הָרִי הִיָּה הָרֵאשׁוֹן פֶּשֶׁר, וְאִם הִיָּה מוֹצֵא בּוֹ פָּגָם זֶה - הִיָּה מִתְקַנּוֹ, וְאִזּוּ הִיָּה הַשְּׁנִי נִשְׁחַט בְּהַכְשֶׁר, וּמִמֶּה-נִפְשָׁךְ קִלְקַל לוֹ אֶחָד. אָבֵל אִם שָׁחַט שְׁנֵי בְּעֲלִי-חַי לְשְׁנֵי אָנָשִׁים - יְכוּל לְדַחֹת אֶת כָּל אֶחָד וְלוֹמַר דְּלִמָּא בְּשִׁלְךָ נַעֲשֶׂה הַפָּגָם:

יב וְנִרְאָה לִי, דְּבִשְׁעַת הַדְּחָק, כְּגוֹן בְּעֶרְב־יוֹם-כְּפוּר, שְׂצָרִיךְ לְשַׁחַט כְּפָרוֹת הַרְבֵּה, וְאִין הַזְּמַן מִסְפִּיק לְבִדֵּק בְּכּוֹנֵת הַלֵּב וּבְמִתּוֹן כְּדִינָא שְׁתִּים-עֶשְׂרֵה בְּדִיקוֹת, וְקָרוֹב הַדְּבָר שְׂמַחֲמַת הַנְּחִיצָה לֹא יִדְקֶדֶק הֵיטֵב בְּבִדִיקָהי - לֹא יְבִדֵּק בֵּין כָּל-אֶחָד, רַק עַל-כָּל-פְּנִים אַחֵר כָּל הָעוֹפּוֹת שְׁבִיד שְׁלִיחַ אֶחָד, כְּדִי שְׂלֵא יִלְךְ הַשְּׁלִיחַ קִדָּם הַבְּרוּר. וְשִׁפִּיר דְּמִי בֵּין לְעִנְיִן אִסּוּר וּבֵין לְעִנְיִן תְּשְׁלוּמִין, שְׂאִין צָרִיךְ לְשִׁלֵּם כָּלוּם כְּשִׁנּוּהֵג כֶּן, כִּי לֹא סָגִי בְּלֹאו־הֵכִי, וְאִפְלוּ שׁוֹחֲט בְּשִׁכָּר:

יג עוֹד נִרְאָה לִי, דְּבִשְׂאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה, שְׂאִין הַזְּמַן בְּהוּל - אִפְלוּ שָׁחַט אֶחָד וְנִמְצָא טְרֵפֶה עַל-יַדֵּי שְׁהִיָּה וְכִדּוּמָה, וְרוֹצֵה לְשַׁחַט אַחֲרָת, יֵשׁ לְבִדֵּק הַסְּפִין בִּינְתִים כְּדִינָא, שְׂמָא נִפְגָּם:

בגדי מלכות

י. "ומ"מ צריך להזהירם שאף בשעה שהם דחוקים ונחוצים לשחוט הרבה, שיבדקו אף בין כל שחיטה ושחיטה לאט לאט ובכוונת הלב ולא במהירות כלל ועיקר, שזו אינה בדיקה כלל כשמוליד הצפורן במהירות קצת. . וצריך להזהיר על זה השוחטים בעיו"כ, שמרבים העם להביא כפרות וממהרים עליהם לשחטן, ומתוך כך אינם יכולים לבדוק לאט לאט והיא מצוה הבאה בעבירה חמורה ר"ל, וה' הטוב יכפר בעדם" (קו"א ט"ה).

יד אָפּלוּ שְׁחַט הַרְבֵּה וְלֹא בְדֶק בַּיְנֵתִים, וְאַחַר שְׁחִיטַת כָּלֶם נֶאֱבַד
הַסְּפִין בְּלֹא בְדִיקָה - פְּשָׁרִים, דְּמוֹקְמִינֵן הַסְּפִין אַחֲזָקְתוּ. וְאִם
נִגְע [בכח^א] בַּמְּפָרְקַת שֶׁל אֶחָד מֵהֶם (ב"ח), אָפּלוּ שֶׁל עוֹף - אֲסוּרִים
כָּל הַנֶּשְׁחָטִים אַחַר כֶּךָ (ט"ז), דְּלַחְמָרָא חִישִׁינֵן שְׂמָא נִפְגָּם בַּמְּפָרְקַת.
וְלִכֵּן פְּשׁוּט, שָׂאֵם נִגְע בַּמְּפָרְקַת - אֲסוּר לְשַׁחֵט אַחֲרֵי כֶּךָ עַד שְׂיבְדֶק
הַסְּפִין [אתלתא רוחתא, גם למנהג העולם דלעילין].

וּמֵהָאִי־טַעֲמָא נִרְאֶה־לִּי, דְּאַחַר בְּדִיקַת הַסְּפִין שְׂקָדָם שְׁחִיטָה - אִין
לְתַחְבוּ לְנִדְן קָשָׁה, דְּהוּה פְּנוּגַע בַּמְּפָרְקַת. וְאִם תְּחַבּוּ - צְרִיךְ לְבַדֵּק
שְׁנִית קָדָם שְׁחִיטָה. וְאָפּלוּ דִיעֵבַד, אִם לֹא בְדֶקוּ וְנֶאֱבַד אַחַר שְׁחִיטָה
- נִרְאֶה־לִּי לְהַחְמִיר, כָּל שֶׁהִנְדֵּן קָשָׁה וְהַחֲדוּ אוֹ צְדָדֵיו נִגְעוּ בְּקִשּׁוּתוֹ:

טו שְׁחַט בְּסְפִין בְּדוּק, וְנֶאֱבַד קָדָם שְׂיבְדָקְנוּ אַחַר שְׁחִיטָה, וְאַחַר־
כֶּךָ נִמְצָא וְהָרִי הוּא פְּגוּם: נִרְאֶה־לִּי, דְּאִם יֵשׁ בְּמָה לְתַלוּת
פְּגִימָתוֹ, כְּגוֹן שְׂשֻׁבֵר עֲצָמוֹת בְּסְפִין וְסַפֵּק לוֹ אִם בְּנָה אִם בְּאַחַר, אוֹ
שְׁנַעְלָם מֵעִינָיו בְּבֵית וְיֵשׁ שֵׁם מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּסְפִינִים בְּקָשָׁה, וְאַחַר כֶּךָ
מְצָאוּ בְּאִפְן שְׂיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שְׂאֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת נָטְלוּ לְעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתוֹ
בְּקָשָׁה, וְכִיּוּצָא בְּזוֹה - הִרְיָזוּ מִתְּרַת, פִּינֵן דְּקִימָא־לָן בְּנֶאֱבַד דְּמִתְּרַת,
וְכִיּוֹן דִּיּוּצָא בְּהַתֵּר - אִין לְאַסְרָה מִסְּפֵק. אָבֵל מְצָאָה בְּקָרְקַע, שְׁנִרְאֶה

בגדי מלכות

יא. רק אם הרגיש שנגע הסכין בכח בעצם המפרקת (צ"צ פ"ט ד"ס ט"ז סק"ד).

יב. היות ואיתרע חזקתה, יש ליצור חזקה מחדש ע"י בדיקה מעולה (ס"ק י"ז).

שְׁמַמְנוּ נִפְלָה וְהִיְתָה בְּמָקוֹם זֶה עַד שְׁמֻצָּאָה, וְאִין פֶּאן מְקוֹם לְתִלוֹת
בוּ הַפְּגָם, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שְׁלֹא עֲשֶׂה בָּהּ פְּלוֹם - הָרִי זוֹ אֲסוּרָה:

טז אם לא בְּדֵק הַסְּפִין קִדְּם שְׁחִיטָה, וְשַׁחַט בוּ וְנֶאֱבַד - שְׁחִיטָתוֹ
פְּסוּלָה. בְּמַה־דְּבָרִים־אֲמוּרִים - בְּסֵתֶם סְפִין, אֲבָל טֵבַח שְׁיִישׁ
לוֹ סְפִין מִיַּחַד לְשְׁחִיטָה, וּמְקוֹם מִיַּחַד שְׁמֻצְנִיעוּ שֶׁם תְּמִיד - הָרִי
הוּא בְּחֻזְקַת בְּדוּק. וְאֶפְלוּ (הַרְשַׁב"א בַּתוֹרַת הַבַּיִת הַקָּצֵר) שְׁחַט בוּ וְלֹא
בְּדֵקוֹ אַחַר שְׁחִיטָה, וְהֻצְנִיעוּ, וְאַחַר־כֵּן שְׁחַט בוּ, וְנֶאֱבַד קִדְּם בְּדִיקָה
- הָרִי־זוֹ פְּשֻׁרָה. וְנִרְאָה־לִּי, דוֹקָא שְׁעָמַד כֵּן זְמַן מוּעֵט, עֲרַךְ שְׁלֹשָׁה
יָמִים, בְּלֹא תִשְׁמִישׁ, אֲבָל יוֹתֵר מִפֶּאן - יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁנִפְגָּם עַל יְדֵי
חֲלוּדָה, וְהָרִי־הוּא כְּסְפִין שְׁלֹא נִבְדֵּק:

יז רְאוּי לְכָל שׁוֹחֵט שִׁיְהִיָּה לוֹ סְפִין מִיַּחַד לְשְׁחִיטָה, וְאֲסוּר לַעֲשׂוֹת
בוּ שׁוּם דְּבָר אֶפְלוּ בְּרַךְ [אבל אם חתך בו דבר רך, אין לחוש
שִׁנְפָּגָם^ג], וְיֻצְנִיעוּ שְׁלֹא יִפְגָּם. וּמִפְּל־מְקוֹם לֹא יִשְׁחַט בוּ לְכַתְּחֻלָּה
בְּלֹא בְּדִיקָה, כְּמו־שֶׁנִּתְבָּאָר סְעִיף א:

יח הַשׁוֹחֵט בְּסְפִין שְׁבִדְקוֹ קִדְּם שְׁחִיטָה, אוֹ שְׁמַחֲזֵק וּמֻצְנֵעַ, כְּמו־
שֶׁנִּתְבָּאָר סְעִיפִים טו וְטז, וְאַחַר שְׁחִיטָה לֹא בְּדֵקוֹ, וְשִׁבְרַת בוּ

בגדי מלכות

יג. אסור לעשות בו שום שימוש שמא יפגמנה וישחוט בלי בדיקה, ויאבד הסכין ויסמוך על חזקתו שהוא בדוק, וישכח שהשתמש בו ושמא פגמו. דין זה הוא מדברי הרשב"א, שכתב "סאין הבשר מצוי לפגום, ופעמים שיש בו עצמות". ומבואר מזה שבדיעבד אין לחוש לפגימה בחיתוך בשר ללא עצמות או כל דבר רך כיו"ב (ס"ק כ"ב).

עצמות דרך שבירה דוקא, לא בדרך חתוף שמוליך ומביא, ונראה לי דאפלו לא נשבר העצם, רק שהפה עליו בכה אפלו פעם אחת - מקרי שבר, ונמצא הספין פגום - פשרה. וכן (רמב"ם וסמ"ג) שבר בו עץ וכיוצא בו, או נפלה אבנים או אקרקע קשה. ודוקא שראינו שנפלה על חדה, אבל מספקא - אין תולין לומר שנפלה על חדה.

ואם שבר בה עצם המפרקת - אין תולין בו, אפלו דרך שבירה, שהוא רך. ומפל מקום, בהפסד מרבה - נראה לי להקל בשבר המפרקת דרך שבירה ולרבינו יש לבדוק הסכין בהכאה על המפרקת, ובאם נפגם יש להקל אף בלא הפסד מרובה; ובהפסד מרובה יש להקל בבדיקה זו אף אם חתך המפרקת בדרך חיתוך¹⁷:

ט בדיק הספין אחר שחיטה והצניעו, ואחר כך נמצא פגום - לית לן בה, דאימור בדבר אחר נפגם, או שבר דבר קשה ולא אדעתה. ונראה לי, דאם יודע בברור שאין לתלות במידה, שהיה מנח במקום צנוע, ויודע שלא עשה בה שום דבר, גם לא היה זמן רב שיש לתלות בחלודה ושכחה - יש להחמיר ולאסור, דאימור לא בדיק תחלה יפה יפה, וכל שפן האינדנא, דאין פלל דרך להשתמש בספין שחיטה, זולת בשעת הדחק או הפסד מרבה - יש [אין¹⁸] להקל:

בגדי מלכות

יד. קו"א סס"ח.

טו. צ"צ פס"ד ס"ח סק"ה.

כ מדינא דגמרא היה אסור לטבח לשחט, אפלו ספין בדוק ויפה
 בידו, עד שיראנו לחכם, אם (גמרא שם) מפני כבוד החכם, ואם
 מפני זהירות יתרה, שיהא הספין פשר בלי גמגום. ואסמכוה אקרא
 ד"ושחטתם בזה". וכל שלא עשה כן - היו מנדיין אותו. והאידינא,
 בעוונות: אין לנו (ש"ך בשם כמה גדולים) תלמיד חכם, ואזיל לה
 הטעם הראשון. גם ממנים יראים ושלמים יודעי תורה וזריזים,
 מפני טעם השני.

וראיתי במקומות החרדים לדבר ד' ממנים שנים, וטובים השנים
 מן האחד, ואיש את רעהו יעזרו ויזהירו. ואפלו אי הוה תלמיד-
 חכם בזמן הזה - פבודו מחול לממנים אלו. ומה טוב היה בדורות
 אלו להחזיר הדבר לישנה, למנות אחד מגדולי העיר שאליו יובל
 הספין לבדקו [לדעת רבותינו נשיאנו סגי בשני שוחטים הבודקים
 איש לרעהו, או למנות אחר מומחה שיבדוק הסכינים, אך לפרקים יש
 להראות הסכינים לרבט^ז], ועיין מה שנתבאר לעיל סעיף ז:

בגדי מלכות

פז. כתב רבינו הזקן "צריך להזהר ביותר האידינא שיהיו השוחטים ידועים ביראת ה'", כדי
 שיהיו נאמנים בבדיקת הסכין, שהיא שאלה הלכתית המחייבת פסיקת רב מובהק - או
 שיהיה ממונה עליהם אדם יר"ש שיבדוק סכינים לפני השחיטה (קו"א ס"ט).

אמנם כתב אדמו"ר האמצעי: "וזאת אזהרתי על הש"ב . . לא ישחוט אחד מהם בלתי
 הראותו סכיני לחבירו קודם השחיטה בבל ישונה..." (אג"ק אדמו"ה^ז, אדמוהאמ"צ והצ"צ
 ע' ש"ג), ומלשונו משמע שאין זה ענין פרטי אלא הוראה כללית, שיש להצריך שיבדוקו
 השו"בים איש סכין רעהו.

וכך כותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א: "מ"ש אודות הנחיצות דבדיקת הסכין ע"י
 שני שוב"ם בודאי נכון הוא במאד, אלא שהדבר תלוי בהרבנים והעיקר בהשוב"ם,

כא אין לטפח לטל שְׁכָר פּי אִם מְכַשְׁרוֹת וּטְרָפוֹת בְּשׂוּהָ, שְׂאֵם נוֹטֵל מְכַשְׁרוֹת וְלֹא מְטָרְפוֹת - הָרִי נוֹגֵעַ בְּדָבָר, וְלָבוּ יִטְנוּ לְהַכְשִׁיר בְּשִׁבִיל שְׁכָרוֹ. וְאִפְלוּ יוֹדֵעַ בְּעֶצְמוֹ שֶׁהוּא חָסִיד וְלֹא יִטָּה - מְכַלֵּ-מְקוֹם מִיַּדִּי חֲשָׂדָא לֹא נִפְיָק [וכן דעת רבינו הזקן, ולא כדלקמן¹]. אָבֵל יֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׂלֵא נִהְגוּ בָּן, רַק שֶׁהַטְּפַח נוֹטֵל הַפְּרָפְשׁוֹת מֵהַפְּשָׁרוֹת,

בגדי מלכות

ולצערו רק לאט לאט הולך המצב ומשתפר, אף שאין לך דבר העומד בפני הרצון ואם היו הרבנים והשובי"ם רוצים באמת ובתוקף המתאים היו מצליחים בזה. ומה שמזכיר במכתבו שאמרו לו שגם בהשחיטה שלי אין בדיקת שני שובי"ם, הנה אין כאן בית שחיטה בהשגחת ליובאוויטש ובמילא אינו מובן מהו הפירוש שחיטה שלי, ועאכו"כ שאין להביא רא' מזה לאיזה הכשרים וקולות" (אג"ק ח"ג ע' שיג). ". וגם הכניס קולות באופן השחיטה, אומר שמספיק שוחט אחד, למרות שנהוג בכו"כ מקומות רבות בשנים שיהיו שני שובי"ם..." (אג"ק ח"ב ע' ת).

מהאמור משמע שכיום בדיקת הסכין ע"י שני שוחטים הפכה למנהג המקובל, והמפר אותה הוא בבחינת "המוציא מחברו עליו הראיה".

ישנו ענין נוסף - להראות הסכין לפרקים לרבני העיר, וכך כותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לשוחט שהיה מסוכסך עם רבני עירו וסירב להראות להם סכיניו: "ודאי כמנהג כל שו"ב, מראה הסכין להרבנים ויבש"ט" (אג"ק חכ"ט ע' טה). ומכתב אחר, בחריפות גדולה יותר: "נהוג בק"ק - שהשו"ב מראה סכיניו להרבנים, ואינה מובנת התנגדותו למנהג זה שיסודה בשו"ע. (המשער הפריצה [הפירצה?] באם כל השו"ב יסרבו להראות הסכינים?)" (אג"ק חכ"ט ע' טז).

במכתב נוסף מדגיש: "מפורסם אשר נהגו בכל מקום, כולל כמובן ופשוט שו"ב חסידים, להראות הסכינים להרב, ובאם יהיה מי שהוא ושאלני בזה, פשוט אשר אענהו כנ"ל, שעל שוחט ובודק להראות סכיניו להרב. והמפורסמות אין צריכות ראייה" (ראה נספחים, ע' 89).

המורם מכל האמור: לדעת רבותינו נשיאנו אין לשחוט קודם בדיקת הסכין ע"י אחר - רב הקהילה, ממונה מטעמו לענין זה או לכל הפחות שוחט נוסף (מומחה, זהיר ומוחזק בראת שמים), אמנם השו"ב מחוייב, בנוסף, להראות סכיניו לפרקים לרב הקהילה, ואין לערער.

יז. והוא כדעת הרבה מן האחרונים ודעת התבואות שור, ולא כהט"ז שהליץ בעד אלו שנהגו לקחת רק מן הכשרות (ט"ק כז, כט).

ומטֻרפות אינו נוטל שום שְׂכָר. וַיֵּשׁ לְלַמֵּד זְכוּת עֲלֵיהֶם, בֵּינָן שְׂאִין
הַטֵּבַח מוֹרָה שׁוּם הוֹרָאָה בְּשִׁחִיטָה וּבְדִיקָה הֵיכָא שְׂיֵשׁ נִדְנוּד סַפֵּק,
רק מביא הפל לְהַחֲכֵם, וְאִם-כֵּן - לא אֲדוֹן הוא בְּדָבָר זֶה. וְאִינוּ חֲשׂוּד
בְּשִׁבִיל הַנָּאָה מוּעֵטָת לְהַתִּיר הָאֶסוּר הַמִּפְרָשׁ, אוּ לְהַעֲלִים עֵינָיו
מִסַּפֵּק שְׁלֵא לְהַבִּיאוּ לְחֲכָם.

ומבִּלְמַקּוֹם נִלְמַד מִזֶּה שֶׁהַמוֹרָה אֶסוּר לוֹ לְקַח אֶפְלוּ דְבָר מוּעֵט כְּעֵין
כְּרִכְשָׁתָא מֵהוֹרָאָתוֹ, רק טְעִימָה בְּעֵלְמָא לְבָרַר הוֹרָאָתוֹ [ובדבר חשוב
אפילו לברר הוראתו אסור^ח]. וְכֵן בְּמִקּוּמוֹת שְׂאִין שְׁם מוֹרָה וְהַשׁוּחֵט
הוא הַמוֹרָה - אֵין לוֹ לְקַח מִכְּשָׁרוֹת יוֹתֵר מִטֻּרְפוֹת (פ"ח). וּבְמִקּוּמוֹת
שְׁעָפוּ"ם הַרְבֵּה וְשׁוּחֵטִים לְעוֹלָם, עַד שְׂיֵשׁ דֵּי לְצַרְךָ יִשְׂרָאֵל - אִז
אִינוּ נוֹגֵעַ כָּלֵל בְּדָבָר, וּמִתֵּר לְטַל רק מִהַכְּשָׁרוֹת:

כב מְעַקֵּר הַדֵּין מִתֵּר לְהִיּוֹת שׁוּחֵט וּבוֹדֵק בְּהִמּוֹת עֲצָמוֹ וּמוֹכֵר
לְאַחֲרִים, אִם הוּא מְחֻזָּק בְּכְשָׁרוֹת, כְּמוֹ-שְׁנֵת בְּאֵר סוּף-סִימָן
סה. אֲבָל נִהְגוּ בְּכַמָּה מִקּוּמוֹת, שְׂאִין שׁוּם אָדָם רִשְׁאֵי לְהִיּוֹת שׁוּחֵט
וּבוֹדֵק לְעֲצָמוֹ לְמִפְרָ, כִּי-אִם (בית הלל) אוֹתָם הַמִּמְנִים מִן הַקְּהָל. וְאִם
אֲרַע לוֹ הוֹרָאָה בְּשִׁחִיטָה - אֶסוּר אֶפְלוּ מִדִּינָא לְהוֹרוֹת בְּעֲצָמוֹ בֵּינָן
דְּבַחֲיָהּ בְּחֻזְקַת אֶסוּר עוֹמְדָת - אֵין לְהוֹצִיאָה מִחֻזְקַתָּה כִּי-אִם בְּלֵא

בגדי מלכות

יח. ואסור אפילו לקנות את אותו הדבר שהתיר, אם אינו נמכר בסכום מדויק לפי משקל וכדומה, שלא יאמרו שהמוכר נתן לו הנחה כיון שהתיר לו (ט"ק כ"ח).

פּקפּוּק [ולדעת רבינו הזקן משמע שמותר אף להורות^ט]:

כג ראוּבֵן שְׁאָמַר לְשִׁמְעוֹן: בְּדֵק סַפִּין זֶה, וּבְדַקוֹ שְׁנֵי פְעָמִים מֵהִי"ב שְׁצָרִיךְ וְנִתְּנוּ לְרֵאוּבֵן, וְרֵאוּבֵן הִזָּה הוֹלֵךְ לְשַׁחַט, וְלִקְחוּ לוֹי מִיָּדוֹ וּמִצְאוּ פָגוּם, וְרֵאוּבֵן מִתְנַצֵּל וְאוֹמֵר שְׁעֵדִין הִזָּה רוֹצֵה לְבְדֹקוֹ פֶּהֶגֶן - מַעֲשִׂיו מוֹכִיחִים עָלָיו שֶׁהִזָּה דֵי לוֹ בְּאוֹתָהּ בְּדִיקָה (הרשב"א בתשובה הביאו), שֶׁהִרִי בְּאִמְרוֹ לְשִׁמְעוֹן בְּדֵק סַפִּין זֶה - מִסְתַּמָּא הִזָּה פּוֹנְתוֹ לְכָל הַשְּׂתִים־עֲשָׂרָה בְּדִיקוֹת, וּכְשֶׁרָאָה שְׁבִדֵּק שְׂתִים וְנִתְּנוּ לוֹ - הִזָּה לוֹ לֹמֵר מָה זֹאת עֲשִׂיתָ, מֵדוּעַ לֹא בְּדַקְתָּ פֶהֶגֶן. וּלְפִיכֵךְ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ.

וְאִם נִרְאִים הַדְּבָרִים שֶׁהִזָּה פְּעִין שְׂגָגָה, וְשֶׁהוּא אָדָם כָּשֶׁר - מִחֲזִירִין אוֹתוֹ, וּבְלִבְדֵּ שִׁיקְבֵּל עָלָיו שְׁלֵא יָשׁוּב עוֹד לְדַבֵּר בְּזָה. וְעֵין סִימָן בַּמְּסַעֲיָף יז וְאֵילֶךְ כָּל דֵּינֵי הַחֲשׂוּדִים בְּשַׁחֲטָה, וּבְסִימָן קִיט דֵּין הַחֲזֵרְתָן לְכִשְׂרוֹתָן:

כד טַבַּח שְׁנִמְצָאת פְּגִימָה בְּרֵאשׁ סַפִּינוֹ, וְאָמַר, זֹאת הַפְּגִימָה - מִפְּנֵי שְׂאֵנֵי מְכֶסֶה דָם הַעוֹפּוֹת בְּרֵאשׁ הַסַּפִּין, וּכְשֶׁאֵנֵי שׁוֹחֲט

בגדי מלכות

יט. הט"ז כתב שאסור אפילו מדינא להורות לעצמו. אבל הריב"ש ושאר פוסקים כתבו להתיר, שהתורה האמינה אותו - דעד אחד נאמן באיסורין (ואינו דומה להרואה בכורות, כי מעלה עשו בקדשים שלא יהיו מסורים לכל ולא האמינו עליהם לכל יחיד), וליכא חשדא כי כל אחד נאמן בשלו אפילו כשיש חזקת איסור כגון מליחה, ובפרט בשחיטה ששחוטתה היא לפנינו (ואפי' לדעת הט"ז, אסור רק לאחרים לאכול מהוראתו, אבל לו עצמו מותר) (קו"א ט"ז).

אָנִי נִזְהָר שְׂאִינִי נוֹגֵעַ בְּפָגִימָה - מַעֲבִירִין אוֹתוֹ, וְקָרוֹב לֹמַר שְׁהַפְּלִים
אֲסוּרִים. וְעֵין סוּף־סִימָן א:

"אין ושחט אלא ומשך"

ליקוט מדברי רבותינו נשיאינו אודות השחיטה והשוחט, מהותם
הפנימית והרוחנית, ענינם בעבודת ה' וביאורים שונים

מפאת קוצר הזמן מובא כאן ליקוט חלקי בלבד. תודתנו נתונה מראש
לכל מי שיש בידו להוסיף לנו עוד מקורות, שיוכנסו בע"ה לספר.

bagdam770@gmail.com

בתור פתיחה למדור זה, הבאנו כאן מאמר² מהוד כ"ק אדמו"ר הזקן המבאר את ענין השחיטה והלכותיה בפנימיות הענינים.

המאמר דלהלן נמצא בכת"י רבים (ביניהם: 8° 3443; 8° 3509; 8° 3547) ואף הופיע בדפוס, בחלק 'אמרי שפרי שבסוף' קונטרס קרית ספר¹ [לבוב] תר"כ, מהרב מאיר סג"ל מאהלר.

בכת"י אחד נמצא מאמר זה בפתיחה שונה: 'יזבחת כאשר צויתך מכאן להלכות שחיטה שנאמרו למשה כו' להבין ענין השחיטה ובדיקות הסכין (ולפי כת"י זה הם חילופי הגירסאות - במוסגרים - בפנים).

בדפוס (ובכתב יד אחד) נרשם בסוף המאמר: כ"ד המאמר הלז [בכת"י: כל זה המאמר הוא] מהגאון הגדול נר עולם נשבי"מ אשר מסר בכתב להשוות דק"ק בעליז³.

להבין לענין שו"ב והסכין בקצור נמרץ, הנה מבואר בכהאריז"ל² על כוונת האכילה, הנה אמרו רז"ל ע"פ וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה' פתח במזבח וסיים בשולחן כי מה המזבח מכפר אף השולחן שלחנו של אדם מכפר⁴, כי ענין הקרבנות הוא להעלות הבהמה למקור שרשה⁵ לעולם התהו שקדם לעולם התקון. כי הנה עולם התהו הוא שהוא רבי האורות ומעוט כלים ועולם התקון הוא רבוי כלים ומעוט אורות כמבואר במ"א באריכות⁶, ונשמות ישראל הם מעולם התקון ונה"ב שרשה מעולם התהו⁷ שקדם לבחי התקון ותכלית ירידת הנשמות להתלבש בגופים הוא להעלות הנה"ב לשרשה להתהפכא חשוכא לנהורא⁸. והנה נש"י מתחילה הם

* נדפס ב'מגדל עז' - ספר זכרון להרה"ח זעריאל זליג סלונים ע"ה (עמוד תסב) עם מ"מ וציונים, ומובא כאן בתוספת השוואות ושינויי נוסחאות מהנדפס במאמרי אדמו"ר הזקן על ענינים עמוד תח ואילך.

1) היא בעלז דבסריבא שבה היתה קהילת אנ"ש, ועוד בדורותינו הי' שם שו"ב חב"די (ולא בעלז הידועה דגליציא).

2) ראה טעהמ"צ ושעהמ"צ פ' עקב (וראה גם בפ' בהר).

3) יחזקאל מא, כב.

4) ברכות נה, א.

5) ראה תניא פל"ד ואגה"ק פכ"ח. שער התשובה ח"א מג, ב.

6) ראה מבו"ש ש"ב ח"ג פ"ז. תו"א ט, ג. תו"ח בראשית ט, א ואילך.

7) תו"א שם. מא, ב.

8) ראה תניא פ' לז-לח. זח"א ד, ב.

מכתירים [מבררים] לנהיב כי נפהי'א שרשה הוא משם מי'ה ונהי'ב שרשה משם בי'ן עולה בגי' בהמה ושרש שרשה הוא בהמה רבה שלפני האצי'9. ומתחילה מי'ה מכתיר [מברר] לבי'ן אך אחר הבירור שם בי'ן עולה לשרשו¹⁰ הוא שם סייג שלמעלה משם בי'ן [מי'ה ובי'ן] וכמי'ש אחעטי'ב [= אשת חיל עטרת בעלה]¹¹ נקבה תסובב גבר¹². וכמוי'כ הוא ענין הקרבנות שמתחילה האדם הוא מביא קרבן וסומך ידיו עליו ומכתירו [ומבררו] ומקריבו עייג המזבח ונכלל באש שלמעלה למעלה¹³ לשם סייג להיות אשה ריח ניחוח לה¹⁴ ואחי'ז נמשך מלמעלמי'ט כי נחוח לשון חות דרגא¹⁵ ובזה מתכפרין עוונותינו ומעלה¹⁶ למעלה. וזה אדם ובהמה תושיע ה¹⁷, וכמוי'כ הוא שולחנו של אדם כי מאכל הוא יחוד הוי' ואדנ-י¹⁸ ובכל שלחן יש עליו דצי'ח מלח הוא דומם והפת הוא צומח ובשר הוא חי והאדם בכוונתו בנט'י וברכות המוציא והאכילה בכוונתו הפשוטה לעבוד ה' בכח האכילה הוא מברר לדצי'ח ומעלהו למקור שרשה כמי'ש אהור וקדם צרתני¹⁹ אהור למעי'ב וקדם למעי'ב²⁰, כי נשי'י עלו במחשבה הקדומה²¹ וכו' ואחי'ז²² כשמעלה המאכל לשרשו הוא מעלה את האדם כמאמר רז"ל²³ חמרי וריחנא פקחין²⁴ ועד דלא אכילנא בשרא²⁵ כו' ודי'ל.

(9) ראה תניא סופמ"ו, תו"א עו, א.

(10) ראה ע"ח ש"ה פ"א; ש"י פ"ג; ש"מ פ"ד. לקו"ת ויקרא מז, ג.

(11) משלי יב, ד.

(12) ירמיה לא, כא.

(13) נוסח אחר: ועולה.

(14) ויקרא א, ט. וראה לקו"ת במדבר עה, ד ואילך.

(15) ראה תו"א כה, ד. לקו"ת דברים לה, ג. צב, ד.

(16) נוסח אחר: מלמעלמי'ט

(17) תהלים לו, ז.

(18) ראה במש"נ בהע' 2.

(19) תהלים קלט, ה.

(20) ראה ב"ר ת, א וש"נ.

(21) שם א, א.

(22) במאמרי אדמו"ר הזקן על ענינים ע' תט: ואח"כ.

(23) יומא עו, ב. (הובא גם הוריות יג, ב. סנהדרין ע, א).

(24) במאמרי אדמו"ר הזקן על ענינים ע' תט: חמרי וריחנא. ובגמרא שלפנינו: חמרא וריחני.

(25) ב"ק עב, א.

ומתחילה הברור הראשון הוא ע"י שחיטה בסכין בדוק בלי פגימה ושיהי' חד וחלק כי שחיטה שחט י"ה כמארז"ל אין ושחט אלא ומשך כמו זהב שחוט²⁶. כי הנה שם הוי"ה בעולם האצ"י²⁷ יו"ד הוא חכמה ה"א הוא בינה וא"י הוא זעיר וה"א אחרונה הוא מלי וכמו"כ בנה"א²⁸ שהיא כלולה מעשר ספ"י עליונות יו"ד הוא חכ' שבנפש ה"א הוא בינה שבנפש וא"י הוא מדות שבלב וה"א אחרונה הוא הדבור.

והנה כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך²⁹ וידעת הוא מצות ידיעת ה³⁰ להתבונן בגדלות הבורא לפי ערך שכלו והשגתו וכמ"ש נודע בשערים בעלה³¹ כל חד לפום מה דמשער בלביה³², ואח"ז מצות והשבות אל לבבך הוא התפעלות הלב באהוי"ר וכמ"ש דע את אלקי אביך ועבדהו³³ כמארז"ל איזו היא עבודה שבלב זו תפלה³⁴. אך יש בבחי' שרשה בנה"ב [שרש הנה"ב ג' שרי פרעה] העומד אחרי הערף³⁵, וג' הם שר המשקים שר האופים ושר הטבחים שהם קנה וושט וורידין המעכבים הלוך כח השכלי שבמוח בלי שיתגלה בלב³⁶, ונעשה טמטום הלב שלא יוכל לפתוח לבו לעבודת ה', והסבה לזה שאוכל בתאוה בהמיות ואינו מקיים קדש את עצמך במותר לך³⁷, כי המאכל הוא מגונה³⁸ [מבחי' נוגה] ומעורב טו"ר³⁹ ובפרט שבכל דצ"ח יש גלגולים⁴⁰, והעצה לזה הוא להתגבר על יצרו שלא לאכול למלאת תאוות

(26) (מ"א י, ז-ז. דה"ב ט, טו-טז) תו"כ צו ז. חולין ל, ב.

(27) שע"ק להרח"ו ח"ג ש"א. ע"ח ש"ג פ"א וש"מ"ב א-ב. אגה"ת פ"ד.

(28) אגה"ת שם. וראה המשך מים רבים תרל"ז אות ו' ואילך.

(29) דברים ד, לט.

(30) ראה הלי' יסוה"ת פ"א.

(31) משלי לא, כג.

(32) ראה זח"א קג, ב.

(33) דה"א כח, ט.

(34) תענית ב, א.

(35) ראה לקו"ת להאריז"ל פ' וישב ור"פ שמות. תו"א נח, ד.

(36) ראה תו"א נח, ב. ע"א, ד. קב, ג.

(37) ראה יבמות כ, א. ספרי ראה יד, כא. תניא פ"ל.

(38) במאמרי אדמו"ר הזקן על ענינים ע' תט: מנוגה.

(39) תניא פ"ז.

(40) ראה חסל"א מעין ה נהר יז ואילך. הקנה (קראקא) עמ' קכט ואילך.

כ"א לשי"ש לעבוד ה' בכח האכילה היא⁴⁴. וזהו מארז"ל שעת סעודה שעת קרבא⁴² וכמ"ש לחם שערים⁴³, וכשאוכל בכוונה אז אין המאכל מגשם אותו ואדרבה⁴⁴ כו'. משא"כ אם אוכל לתאוה בהמיות אזי המאכל מגשם אותו, ופשיטא כשאוכל מאכל אסור אפי" בשוגג אין המאכל יכול להתעלות לקדושה כי הוא אסור וקשור בידי החיצונים וכמבואר בלקו"א⁴⁵. משא"כ מאכל היתר יכול להתעלות כשאוכל בקדושה ובכוונה הראוי.

ועוד יש אחת כוונת השוחט שיהיי"ש מרבים⁴⁶ ונצרך לו גי"כ להיות חד וחלק, חלק הוא אמונה פשוטה שבלב כל ישראל כמ"ש ביעקב ואנכי איש חלק⁴⁷, ועזיני תמים תהי עם ה"א⁴⁸ וכו', וכמו ביעקב כתיב ויעקב איש תם⁴⁹, אך אעפ"כ צריך לעורר האמונה הפשוטה ולפרנסה⁵⁰ כמ"ש ורעה אמונה⁵¹, וגם להוציאה מהעלם אל הגילוי ע"י התבוננות בגדלות הבורא ית', וע"ז נתיסד פסוד"ז⁵². וזהו בחי' חד שיחדד שכלו בעומק ובהתבוננות בגדלות הבורא וכמ"ש עמי לא התבונן הוי גוי חוטא⁵³ וכו', וכמארז"ל אין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות⁵⁴ המבלבל אותו ונדמה לו שאעפ"י שיחטא הוא יהודי⁵⁵, ולב הותל הטהו⁵⁶ כ"א כאשר ירצה להעבירו על דת לכפור באלוקים חיים אזי מתעורר הניצוץ האלוקי שבקברו ואפי" הקל שבקלים

(41) ראה תניא שם. אגה"ק סכ"ו (קמג, ב).

(42) ראה זח"ג קפת, ב.

(43) שופטים ה, ח. וראה לקו"ת במדבר כו, ב.

(44) ראה הנסמן בהע' 2. ולהעיר מלקו"ת במדבר ז, א. וראה תניא פ"ז. לקו"ת צו ד"ה ואכלתם אכול. דרמ"צ מצות אכילת ק"ק פ"ב. (וראה מנרת זהב עמ' 29 ואילך).

(45) פ' ז-ח.

(46) ראה שו"ע יו"ד סל"ט סי"א ובדר"ת לשם. שמ"ח סי' א.

(47) בראשית כז, יא.

(48) דברים יח, יג.

(49) בראשית כה, כז.

(50) ראה לקו"ת דברים ד, ב ואילך.

(51) תהלים לז, ג.

(52) ראה לקו"ת ויקרא מז, ד.

(53) ישעיה א, ג-ד.

(54) סוטה ג, א.

(55) ראה תניא פ' יד. כד.

(56) ישעיה מד, כ.

יכול למסור נפשו על קדושת ה' כמבואר בלקו"א⁵⁷ באריכות. אך כשיתבונן היטב בגדלות הבורא אזי יתחזק האמונה בלבו עד שיוכל להגיע להאמונה שלמעלה מן הדעת כמאמר ז"ל⁵⁸ תכלית הידיעה שלא נדע⁵⁹, ומה פשפשת הא כולא סתום כבקדמיתא⁶⁰, משא"כ האמונה הפשוטה יוכל להיות גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי"א⁶¹ כי האמונה אצלו בבחי' חלום. וכשהשוחט הוא י"ש מרבים ושוחט בכוונה הראוי' בחי' חד וחלק וגם הסכין הוא בדוק בלי שום פגימה כי פגימה הוא פגם י"ה, וכוונת השוחט בברכה שקודם השחיטה הוא להמשיך גלוי אלקות, וזהו משארז"ל אין ושחט אלא ומשך²² להמשיך גלוי אלקות בדבר הנשחט ועיי' השחיטה נעשה הבשר מוכן שיוכל להתעלות לקדושה העליונה. וזה ענין שהסכין נקרא מאכלת והשוחט נקרא מאכיל פועל יוצא. והבדיקה צ"ל י"ב בדיקות אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא⁶² נגד גי' עולמות בי"ע וי"ב צרופי הוי' להמשיך אוא"ס בעולמות בי"ע ושתגיע השפע ואור האלקי גם לדבר הנשחט.

והנה ארז"ל בהמה בבי' סימנים⁶³ קנה וושט, ובקנה יש שית עוזקאן⁶⁴ הן נגד חוי"ג והמדות דקדושה שהן וא"ו קצוות, ובוושט יש שני עורות⁶⁵ אחד אדום ואחד לבן הם חוי"ג כו' וד"ל. והנה הבהמה שחיותה רב אינה ניתרת אלא בבי' סימנים אלו להכשירה ולהתעלות משא"כ בעוף ארז"ל אידי דזוטרא חיותא קליל טפי⁶⁶ וניתרת בסימן א', ודגים אסיפתן מטהרתן⁶⁷, ולזה מצוה לאכול דגים

(57) פ' יח-יט. כד.

(58) במאמרי אדמו"ר הזקן על ענינים ע' תי: כמארז"ל.

(59) ראה בחינת עולם ח"ח פ"ב. עיקרים מ"ב ספ"ל. של"ה קצא, ב.

(60) זח"א א, ב.

(61) ברכות סג, א ע"פ גי' הע"י. והועתק כן גם בכד הקמח מע' בטחון. ובפחד יצחק מע' גנבא שכ"ה גנמ' דפוס פורטוגאל (וראה מא' על הדפסת התלמוד עמ' לד ובהשלמות לשם). נת' בשער האמונה בהק', לקו"ת דברים ו, ג ואילך.

(62) חולין יז, ב. יו"ד יח, ט.

(63) חולין כז, א.

(64) זח"ג רלה, א-ב. פרדס ש' עה"כ ע' קנה.

(65) חולין מג, א.

(66) חולין כז, א ואילך (וראה סגנון הלשון בערכין ז, א).

(67) חולין כז, ב.

בשבת⁶⁸ וצדיקים מגולגלים בדגים⁶⁹ כמבואר במ"א ע"פ ואכלתם אכול⁷⁰ וענין סעודת לויתן באריכות⁷⁴. ואחר השחיטה צ"ל בדיקות הראיה כי ריאה אותיות רא"י כמ"ש עפעפיך יישירו לנגדך⁷² כמ"ש שאו מרום עיניכם⁷³ וזהו עיקר העבודה שלא תגשים הריאה צ"ל הבדיקה להכשירה באכילה כנ"ל. והחמירו בה חז"ל יותר מח"י טריפות עפ"י נגלה שהיא עלולה להפסיד וטריפות⁷⁴ בקל⁷⁵ ועפ"י נסתר בטעם הנ"ל. והאומות והאונות ועינוניותא דזורדא הם נגד ו"ק דאצי". ואח"י צ"ל מליחה הוא ג"כ מלח י"ה להוציא פסולת הדמים, כי הנה יש ה' מיני דמים טהורים וה' מיני דמים טמאים⁷⁶ וק"י מעורב טו"ר לכן הוצרך שחיטה ומליחה כו' כ"ז הוא הכוונה שיוכשר המאכל לאכילה ושיוכל להתעלות לקדושה ע"י כוונתו לאכול בקדושה כמ"ש קדושים תהיו⁷⁷, וכמארז"ל אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה⁷⁸ וכו' ודי"ל.

(68) ראה שו"ע אדמו"ר ס' רמב ס"ז וכה"ח שם אות י. וראה סידור אדמו"ר סדר סעודה שלישית ושער הכולל יז. כה.

(69) ראה דברי האריז"ל ב'מרפא-לנפש' (ויניציאה שנ"ה יז, א) ובפ"ל אוה"ח לבראשית א, כו.

(70) יואל ב, כו. וראה ד"ה זה וביאורו בלקו"ת פ' צו.

(71) ראה ד"ה לויתן בלקו"ת פ' שמיני.

(72) משלי ד, כה.

(73) ישעיה מ, כו.

(74) נוסח אחר: וטריפות.

(75) ראה רש"י חולין יב, רע"א. יו"ד ריש סל"ט וש"ך שם.

(76) ראה נדה יט, א וזח"ג לג, ב. פע"ח שער חהמ"צ פ"א.

(77) ויקרא יט, ב.

(78) יומא לט, א.

השחיטה

אין ושחט אלא ומשך

תוכן השחיטה - העלאת הנשחט

איתא בגמרא "אין ושחט אלא ומשך", היינו שתוכן ענין השחיטה הוא - (משיכה ו)העלאה, שכן, ע"י השחיטה מכשירים את הבהמה לאכילת אדם, ועי"ז מעלים את הבהמה מסוג החי לסוג המדבר (שנעשית דם ובשר כבשרו - דהמדבר), וכמבואר בכ"מ, שמטעם זה הותרה השחיטה למרות הענין דצער בעלי חיים - מכיון שע"ז מעלים את הנשחט לדרגא נעלית יותר.

(לקו"ש חז"א עמוד 181)

לא מיתה - העלאה

הענין של שחיטה (אצל בעל חי) הוא, כפי שמבין גם בן חמש, שהוא מכשיר את הבעל חי שיהיה ראוי עבור אכילת אדם. זאת אומרת שהתכלית של שחיטה אינה מיתה והריגה, אלא הפוך: על ידי כך מגיעים למעלה ועליה בבעל חי. וכפי שכבר נלמד בעקידה, שע"ז שאברהם הלך "לשחוט את בנו" ובזה מילא את ציווי ה' "והעלהו שם לעולם" - הוא נהיה בכך קרבן קדוש לה'.

(לקו"ש חז"א עמוד 98 - תרגום מאידית)

שחיטה אינה היזק

יש להוסיף ולבאר בנוגע לכללות ענין השחיטה - בפנימיות הענינים:

לאדה"ר - הותר רק ירק עשב, ורק לבני נח הותר לאכול בשר - "כל רמש אשר הוא חי לכם יהי לאכלה", אלא שהוזהרו על אבר מן החי, "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו", "כל זמן שנפשו בו לא תאכלו", משום צער בעלי חיים כו'.

אבל עדיין אינו מובן: הרי יש בה משום צער בעלי חיים! ובפרט ע"פ מ"ש הרמב"ם במו"נ שצער בעלי חיים הוא איסור מן התורה!

וההסברה בזה - ע"פ דברי הגמרא במסכת חולין "אין ושחט אלא ומשך", היינו, שהשחיטה היא פעולה של העלאה (משיכה למעלה). להעלות את הבהמה (מין החי) לדרגת האדם, שנעשית דם ובשר כבשרו של האדם (מין המדבר).

ונמצא, שהשחיטה (אינה דבר בלתי-רצוי, צער כו', אלא אדרבה) פועלת עליו בבהמה, ולכן מברכים על מעשה השחיטה - אף שאין מברכים על דבר שיש בו נזק ופורענות לאחרים (ואפילו לא על דבר שעשייתו היא בשביל מניעת סכנה) - מכיון שזהו דבר טוב. כאמור - "אין ושחט אלא ומשך".

והלימוד מזה בעבודת האדם, "לתקן הדעות" - שכללות העבודה היא להעלות את הדברים התחתונים שבעולם שיתעלו לדרגה "אדם", ע"ש אדמה לעליון.

(משיחת ש"פ קרח, ג' תמוז תשמ"ח, התוועדות תשמ"ח ז"ג ע' 550)

ענינה בעבודת ה'

וזה גם מה שנאמר שלעתיד הקב"ה שוחטו ליצה"ר - שאע"פ שענין זה נאמר על העתיד, אבל הענין נפעל כבר במתן-תורה, היות שמתן-תורה לא יהי עוד פעם, אלא שלעתיד לבוא יהי' הדבר בגילוי - שענין השחיטה הוא שהדבר הגשמי נשאר כפי שהוא, אלא שמוציאה את הדם והחיות שבו, אבל הגשמי נשאר כפי שהוא, ומקריבים את השומן - תענוג - על המזבח.

וזהו שנאמר "אין ושחט אלא ומשך" - שבקנין משיכה הרי עצם החפץ לא משתנה, היות והלוקח לא עושה שום שינוי בחפץ, אלא שהוא רק לוקח אותו לרשותו, זאת אומרת שבקנין המשיכה מעבירים את הדבר הגשמי - כמו שהוא - מרשות לרשות, מרשות הרבים, טורי דפרודא, לרשות היחיד - שהרי משיכה צריכה להיות ברשות היחיד דוקא - שזהו רשות הקדושה.

בשחיטה ישנם חמשת הלכות השחיטה, שהם מתאימים להנ"ל.

שהי': יכולים לעשות חשבונות בעבודה אם הדבר כראוי או לא, ואם הוא יכול לבצע או לא, שמצד החשבונות מתמהמהים באמצע העבודה ולא ממשיכים הלאה, שזהו ענין השהי', שעל פי ההלכה שהי' פוסלת, זאת אומרת שאופן העבודה צריכה להיות ללא חשבונות אלא בדרך דילוג.

חלדה: ישנם כאלה שעבודתם היא כולה בהסתר. הם מסתתרים, כשזה מגיע להידור מצוה הוא מפחד שלא יגידו עליו שהוא אדוק יתר על המידה וכדומה, ובמילא הוא עושה זאת בהצנע, ובמילא בנוגע לענינים כאלה שאי אפשר לעשותם בהצנע כמו גידול זקן, הוא אינו עושה אותם כלל, ועל כך ההלכה היא שחלדה פוסלת בשחיטה, שאופן העבודה הוא כפי שנאמר בסעיף הראשון באורח חיים פן תפלוס, אל יבוש מן המלעיגים עליו.

ומה שטוען הוא שיש לו פחד מפני יוהרא, הרי אין זה ענין של תפילין דר"ת,

שבאמת גם בזה עושים זאת אצל חסידים שלא בהצנע. הוא צריך לדעת אשר טענתו שחושש הוא מישות, מרמה הוא את עצמו, והטעם האמיתי הוא שאינו רוצה לצאת ממציאותו.

היה לאדמו"ר האמצעי חסיד, שהיה מבין היטב את מאמרי החסידות והיה יכול לחזור היטב חסידות, ובנסיעתו או בחזרתו מאדמו"ר האמצעי לביתו, היה חוזר מאמר בכל הישובים שבהם היה עובר. פעם הוא נכנס לאדמו"ר האמצעי ליחידות והתאונן בפניו שחזרת החסידות גורמת לו ישות, ובמילא רוצה הוא להפסיק ולחזור חסידות. אדמו"ר האמצעי השיב לו: פון דיר זאָל ווערן אַ ציבעלע און חסידות זאָלסט דו חזר'ן (תהיה בצל חסידות תחזור), הפשט בזה הוא, שמה נוגע המציאות שלו, אם מתווסף בזה ישות או לא - שזה גופא גם ענין של ישות. בשעה שהוא יכול לפעול שיהיה עוד מקום המתאים לכוונה של בעל הרצון, צריך הוא לעשות זאת ללא מחשבה על עצמו. **הגרמה:** כאשר הוא עוקר את הסימנים, זאת אומרת שהוא מבטל את הדבר לגמרי, שזהו היפך הכוונה, כנ"ל שהכוונה היא להפוך את היצר הרע בעצמו לאהוב את ה'. **דרסה:** כלומר שמשגף אותו, ע"י תעניות והדומה, אומרים שזה דבר שפוסל בשחיטה. לא דורשים ממנו שיצום משבת לשבת גם לא בשני וחמישי, אלא אדרבא כמאמר הבעש"ט ע"פ עזב תעזב עמו. וזהו גם הענין של עיקור.

(משיחת יום ב' דחה"ש תשי"ג, שיחוי"ק תשי"ג ע' 301 - תרגום מאידית)

אויס בהמה

דוגמא לדבר - במה מתבטא תפקידם של ה"צפרניים" בעבודה: בנוגע לתפקידה של "צפורן" - מצינו בהלכה שבה ועל ידה בודקים את סכין השחיטה שיהי' חד וחלק, ללא פגימות.

ובהקדים - ביאור תוכן ענין השחיטה בעבודת האדם:

איתא בגמרא: "אין ושחט אלא ומשך", היינו, שתוכן ענין השחיטה הוא - משיכה והעלאה לדרגא נעלית יותר באין ערוך, בדוגמת ענין השחיטה כפשוטה - שע"י השחיטה יכולים לאכול את בשר הבהמה, ואז מתעלה בשר הבהמה ונעשה דם ובשר מבשרו של האדם, היינו, שע"י השחיטה מעלים אה הבהמה מעולם ה"חיי" לעולם ה"מדבר", מציאות אחרת לגמרי - "אויס בהמה", ולא עוד אלא שבכח אכילת בשר הבהמה עוסק יהודי בלימוד התורה וקיום המצוות, כלומר, לא רק עליו לדרגת ה"מדבר", אלא ב"מדבר" גופא - דרגא הכי נעלית, יהודי שעוסק בקיום תומי"ץ! ומזה מובן גם בנוגע לענין השחיטה ברוחניות - משיכת והעלאת נפש הבהמית,

וכאמור - לא רק עליי סתם (מהיכתי תיתי), כי אם באופן שנעשית מציאות חדשה לגמרי ("אויס בהמה")!

אמנם, כדי שהשחיטה תהיי כדבעי - זקוקים לסכין חד וחלק, ללא פגימות: כאשר מלמדים דיני שחיטה - לוקחים סכין חד וחלק ומכים אותו בכלי וכיו"ב, שאז נעשית פגימה בסכין, כלומר, שבחלק מסויים מהסכין נעשית ירידה מכמו שהי תחילה. וזאת מלמדים את התלמיד - כיצד להעמיד את הסכין ולהשוות את הפגימה, עד שיהיי חד וחלק כדבעי.

וענינו בעבודת האדם: יהודי שהולך בדרך הישר, ולפתע נעצר ויורד למטה (בדוגמת הפגימה בחודו של הסכין) - הנה כאשר רוצה להמשיך בדרך הישר, עליו לתקן תחילה את הפגימה כו'.

והנה, בדיקת הסכין היא - עיי "היצפורן", היינו, שמוליך ומביא את הסכין על צפורנו, ואז - כאשר יש פגימה בסכין, מרגיש זאת בצפורנו.

אמנם, מובא בפוסקים שקיימת מציאות שיש פגימה בסכין ואינו מרגיש בה - מפני שאין לו הרגש!

וענינו בעבודה - היי לו להרגיש שזוהי פגימה, כלומר, שמצב מסויים הוא ענין של ירידה עברו, אלא שאין לו הרגש, ולכן, נדמה לו שאין זו ירידה, ואדרבה - הוא חושב שעושה זאת לשם שמים.

זהו איפוא תפקידה של "היצפורן" - לנסות ולבחון את עצמו אם יש לו הרגש לדעת מהי פגימה!

אמנם, כאשר מדברים אודות התפקיד "היצפריים" - יש צורך להבהיר ולהזכיר את דבריו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שהשימוש ב"יצפריים" צריך להיות רק בנוגע לעצמו, ולא בנוגע לזולת!

(משיחת כ"א מנ"א תשד"מ, התוועדויות תשד"מ ח"ד ע' 2454)

שחיטת הנה"ב

אינו כותב במכתבו במה הוא עסקו עתה, אם באומנות השו"ב או בענין אחר, וידוע מרז"ל תנז"א [כן הוא באג"ק, ולכאורה צ"ל תנא דברי - המערכת] (חולין ל, ב) אין ושחט אלא ומשך, אשר כמו שישנו ענין השחיטה בגשמיות כן ישנו גם ברוחניות, וענין השחיטה ברוחניות הוא ומשך כפשוטו, היינו למשוך את הבהמה שבאדם מרשות הרבים היינו מתאוות ורצונות הרבים ומרובים, לרשות היחיד, יחידו של עולם, ותלוי זה באופן חיותו, די פארקאכטקייט אין תאוות ורצונות, אשר אם זוטר חיותי

הרי השחיטה, היינו המשיכה אינה צריכה להיות גדולה כ"כ, ואם נפיש חיותי' הרי צ"ל שחיטה גדולה וכו' והשי"ת יזכהו להשפיע על סביבתו להמשיכם לתורה ומצות לתורה אחת הנתונה לכולנו ממלך יחיד חי העולמים,

(אג"ק כ"ק אד"ש כרך ז אגרת איתתפא)

שלא יהיה מכשול

. . . נהניתי מההתענינות שלו במצב ענין השו"ב במחנו, אף שנצטערתי במאד, על המאורעות והענינים שלא כדבעי, שמזכירם במכתבו. וכנראה שכוונתו בה הוא לשו"ע.

ובטח ימים אלו תהי' הזדמנות לדבר עם עוד אחדים מאנ"ש אשר יכולים להתערב בזה, ותקותי שיעלה סו"ס לתקן את המצב לאט לאט. מובן מעצמו שלא אזכיר שההודעה הראשונה באה מכת"ר שי'. והשי"ת יזכהו להצליח בלימוד ובמלאכת הקדש בלי שום מכשול ח"ו. וידוע ג"כ הפירוש במרז"ל אין ושחט אלא ומשך, שהוא, כמו שע"פ פשוט, ענין השחיטה היא להכשיר את בשר הבהמה והעוף להעלותם ממדריגת חי למדריגת מדבר (כיון שנעשה דם ובשר של האדם) הרי יעשה ג"כ ענין זה ברוחניות, להמשיך ולהעלות את הנפש הבהמית למדריגת אדם שהוא מל' אדמה לעליון, וכמ"ש בשל"ה דף [כ'] ע"ב, הוא בס' עשרה מאמרות, מאמר אם כל חי חלק ב' סימן ל"ג.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ו אגרת איתתלג)

משיכת הסכין מושכת את הבהמה

ויהי רצון אשר עוד רבות בשנים יפעול טוב בסביבתו ובכל מקום שידו מגעת מתוך בריאות ובשמחה ובטוב לבב, ובנקודה התיכונה מתאים למאמר תדבר"י אין ושחט אלא ומשך, אשר משיכת הסכין מושכת את הבהמה ומכשירתה להעשות דם ובשר כבשר המדבר הוא האדם, שנקרא כן על שם אדמה לעליון, וכמ"ש השל"ה הק', שיתאימו לזה גם פעולות הרוחניות להמשיך את כל עניני נפש הבהמית שבאיש הישראלי לעשותם כלים לעניני (בלשון רבנו הזקן) לנפש השנית שבישראל שהיא חלק אלקה ממעל ממש הנק' כביכול אדם העליון שעל הכסא.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ו אגרת היתקיא)

להעביר את 'חיות' הבהמה לעניני אלוקות

בטח שמע את פתגם הבעל שם טוב, שזכינו לשמוע פעמים רבות מחמי כ"ק אדמו"ר,

שכל דבר שיהודי שומע ורואה, עליו לקחת מזה הוראה בעבודת השם יתברך שלו. בנוגע לענין השחיטה, כתוב: תנא דבי ר' ישמעאל ושחט אין ושחט אלא ומשך (חולין ל, ב), שעל דרך החסידות ומוסר הכוונה היא, שענין השחיטה הוא, שבזה נעשה הבשר של הבהמה כשר למאכל אדם, וכאשר האדם אוכל את הבשר, נעשה מזה דם ובשר כבשרו, במילא הוא מושך - מעלה - את הבהמה שאינה אלא חי, לעולם יותר נעלה, של מדבר - אדם.

כך גם בעבודת הנפש, שלכל יהודי יש נפש הבהמית ונפש אלקית. והשליחות של הנפש האלקית, שהיא חצובה מתחת כסא הכבוד וירדה למטה ירידה גדולה ביותר, להתלבש בגוף ונפש הבהמית, תכלית ירידה זו היא, כדי שתהי' העבודה עם הנפש הבהמית שלה בפרט וחלקו בעולם בכלל, בדומה לענין השחיטה, שחיות והתלהבות זו שיש לנפש הבהמית בעניני עולם הזה, הרי אין ושחט אלא ומשך, להעביר את זה לענינים של תורה ומצוות, לעניני אלקות.

והיות כל ישראל ערבים זה בזה, אין להסתפק בעבודה הנ"ל רק לעצמו ולבני הבית, אלא גם להשפיע על הסביבה, שתמורת גשמיות חומריות ובהמיות יהיו ענינים של תורה ומצוות מוארים באור אלוקי כמבואר בתורת החסידות באריכות. (אג"ק כ"ק אד"ש כרך ו, אגרת איתרפ - תרגום מאידית)

'עבודת' השחיטה

בודאי ידוע לו מהמובא בכמה מקומות בחסידות ע"פ מרז"ל אין ושחט אלא ומשך, שכמו שבגשמיות הנה ע"י השחיטה כשרה מושכים את הבהמה והעוף ממצבם באופן שיוכשרו להיות דם ובשר כבשר האדם, הנה כן הוא גם ברוחניות, אשר צריך להמשיך את גופו ונפש הבהמית שיוכשרו לההפך לנפש האלקית נפש האדם שנקראת כן על שם אדמה לעליון (וכמ"ש בס' עשרה מאמרות חלק [אם] כל חי חלק ב' סימן ל"ג, בשל"ה דף ש"א ע"ב ובכמה מקומות) ע"י שחיטה כשרה, היינו באם נפיש חיותי של הנפש הבהמית ע"י שחיטת שני סימנים, הן בנוגע לתאוות אכילה ושתי' (ברכות לב, א) והן בנוגע לשאיפת אור הסביבה (תניא ספ"ו), הינו קנה וושט, ואם זוטר חיותי עכ"פ בשחיטת אחד הסימנים באותו שמושקע יותר, והזהרו בוורידין (להוציא הדם וההתלהבות מעניני בהמה) כר' יהודא (נק' כן ע"ש אודה את הוי'), הודאה אע"פ שאינו מבין לעת עתה, והשי"ת יצליח אותו לפעול כזה בעצמו ובסביבתו עתה מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת.

(אג"ק כ"ק אד"ש כרך ז, אגרת ביעדר)

להמשיך הנה"ב לרשות יחידו של עולם

. . והשי"ת יצליחו לקיים מרז"ל אין ושחט אלא ומשך, לקיים גם ברוחניות, היינו להמשיך את נה"ב שלו וגם דסביבתו, לרשות היחיד יחידו של עולם, שתוכל להתהפך לדם ובשר כבשר האדם, אתם קרויים אדם, על שם אדמה לעליון אדם העליון שעל הכסא.

(ממכתב ט"ז תמוז תשי"ג, נדפס בלקו"ש זי"ז עמ' 421)

הכשרת סוגי הבשר השונים - ברוחניות

. . וכדי שלא להוציא מכתב ריק ממרז"ל, אף שיש בו ענין מצות, אבוא בקצרה - והאריכות לכת"ד אך למותר - ובראשי פרקים.

דין שחיטה: בהמה מחוייבת לכ"ע מה"ת - בעוף יש פלוגתא, והלכה דצריך שחיטה - דגים א"צ שחיטה ובאסיפה סגי - חולין כז, ב. ושם.

והענין מיוסד על המבואר בכ"מ בדא"ח ובא ברמז גם בנגלה: **ענין השחיטה**, אין ושחט אלא ומשך - חולין ל, ב - שמעתיקו למ"א לגמרי והוא ע"י נטילת נשמתו - עיין שבת עה, א - וחיותו ממקום שהי' ע"ע, שאז יכול ליהפך לדם ובשר האדם ולהוסיף בו כח לעבודת ד' עי"ז ולא לגרום נפילה ח"ו.

בהמה נבראת מן העפר ואינה יכולה להגבי' א"ע כלל על הארץ, אם לא אשר מי שהוא יגביהנה. ובעבודה: הגוף ונה"ב, אשר עיר פרא אדם יולד (איוב י"א, י"ב) ויצר לב האדם רע מנעוריו משעה שננער ויוצא לעולם (ירושלמי ברכות פ"ג, ה"ה) ולכן לכ"ע צריך שחיטה - שענינה כנ"ל - כי זהו כל ענין ירידת הנשמה למטה. שא"צ תיקון לעצמה כ"א לתקן הגוף (סש"ב פל"ז).

עוף נברא מן הרקק - מים ועפר - ופורח באויר מזמן לזמן, אלא שצריך לנוח בארץ כי נעשה עיף ויגע ע"י עפירותו (ועי' ב"ד פל"ט הובא בתוד"ה כנפיל' שבת מט, א).

ובעבודה: נפש השכלית שהיא ממוצע בין נה"ב ונה"א (לקו"ת רד"ה אם בחקתי השני, ונתבאר ענינה בארוכה במאמרי חג השבועות תש"ב) ויכולה להשיג בעניני אלקות אף שמהותו שכל אנושי ע"י שנפש האלקית מתלבש בו. ולכן יש פלוגתא אם צריך שחיטה אבל הפס"ד דצריך שחיטה.

דגים נמצאים תמיד במקום חיותם ומיד שפורשים מתים (ברכות סא, ב).

ובעבודה: נפש האלקית שגם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית' עם מקור החיים חיי החיים אלא שהוא כמשל המלך וכו' (סש"ב ספכ"ד).

ולכן שחיטה אין צריך כי נמצא במקום חיותו אבל צריך אסיפה, כי ע"י התלבשות בגוף ועבודת הברורים בא ענין פיזור הנפש וכוחותי' בעניני עוה"ז וצריך לאספם ולקבצם, - ובדקות יותר י"ל: עוף - נר"נ, פנימיים, דג - חי' יחידה, מקיפים, ואכמ"ל -

חגב א"צ שחיטה (רש"י חולין ס"ו ע"א. תוד"ה דלא שבת צ' ע"ב) - בטעהמ"צ שמפני דשניהם מיסוד, משא"כ בהמה וחי' ושחיטה ממל' - ואואפ"ל **דאין להם** דם (פיה"מ תרומות פ"י מ"ט. עדיות פ"ז מ"ד) - תאוות - כלל. **בטול** - ונהי בעינינו כחגבים (במדבר י"ג לג), אחדות - מלך אין לארבה ויצא חצץ כולו (משלי ל' כ"ז. ולא יפרדו אלא מאלה מצו"ד) - אבל יש גם כאסקופה הנדרסת, חבור עצבים וכו' וזהו שיש גם חגבים טמאים אבל כאן שגדול השלום כו' לכן גם הם צירן עכ"פ מותר. . ויה"ר אשר ע"י שחיטת היצר עתה ע"פ מרז"ל (סנה' מג, ב) נזכה במהרה להיעוד (סוכה נב, א) לע"ל מביאו הקב"ה להיצה"ר ושוחטו.

והוא יחיינו ויקיימנו ויאסוף גליותינו ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"א, אגרת כז)

שחיטה בכניסתם לארץ דוקא

זהו הביאור אודות בשר נחירה, מדוע במדבר היה זה מותר ובכניסתם לארץ נאסר הדבר. מהו הטעם על זה שבשר שחיטה היה אסור במדבר? אמת שאפשר לא לחייב בשחיטה, אבל שהמקום הוא שיחייב בשחיטה?

הביאור בזה: שחיטה הוא ענין של קדושה. זהו ענין של תודה כנ"ל, ועניינה הוא כמארז"ל אין ושחט אלא ומשך, מושך ומכניס את הבשר לקדושה.

ולכן נאסרה השחיטה במדבר, היות וזה ע"ד קדשים בחוץ.

וע"ד המבואר בענין יוסף הצדיק שע"י כך שהוא מל את המצריים, הוא הוציא יניקה מהקדושה ללעו"ז, וכמו"כ בענין השחיטה במדבר, שזה ענין של המשכת קדושה במקום הוא לא ראוי.

משא"כ בכניסתם לארץ הרי נחירה אסור ושחיטה מותר, היות שזהו הרחבה בכוחות הקדושה, וישנם בכח לברר דברים ברשות הקדושה, לא רק בבשר קדשים אלא גם בשר חולין טעון שחיטה, זאת אומרת שגם בדברי הרשות עד בשר תאווה צריך להיות בכל דרכיך דעהו.

(משיחת ש"פ ראה תשי"ט, שיחות קודש תשי"ט עמ' רטו - תרגום מאידית)

היתר בשר תאווה

ויש להוסיף בזה - בפרטיות יותר:

תוכן הפסוק "כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך" הוא - בענין אכילת בשר תאווה: "ויאמרת אוכלה בשר כי תאווה נפשך לאכול בשר גוי כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשום שמו שם (ולא תוכל לבוא ולעשות שלמים בכל יום כמו עכשיו שהמשכן הולך עמכם) וזבחת גוי ואכלת בשעריך בכל אות נפשך", כלומר, "במדבר נאסר להם בשר חולין, ואי"כ מקדישה ומקריבה שלמים", ורק בכניסתם לארץ הותר להם בשר חולין, בשר תאווה.

והנה, כללות הענין דאכילת בשר - קשור עם מצב של ירידה:

בנוגע לאכילת בשר - מצינו דבר תמוה: אדם הראשון, "יציר כפיו של הקב"ה", ובפרט לפני החטא כו' - נאסר באכילת בשר, ולא הותר לו כי אם "ירק עשבי בלבד; ולעומת זאת, לאחר המבול - שבא ע"י החטאים כו', ורישומו ניכר גם לאחר סיום המבול - הותרה אכילת בשר, "כל רמש אשר הוא חי לכם יהי לאכלה כירק עשב (שהפקרתי לאדם הראשון) נתתי לכם את כלי".

והביאור בזה - בפשטות - שלפני המבול היו יכולים להתקיים על "ירק עשבי בלבד, משא"ב לאחר המבול, נחלשו הדורות, ולא היו יכולים להתקיים על "ירק עשבי בלבד, אלא הוצרכו לאכול גם בשר, כדי להוסיף כח וחוזק בבריאות גופם, ולכן, התירה התורה אכילת בשר לכל אלו הזקוקים לדבר מצד "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" - רוב בני-האדם ("התורה על הרוב תדבר").

[ולא עוד, אלא שלאחרי כן נתחדש הציווי דשחיטה - "וזבחת גוי כאשר צויתך", "למדנו שיש ציווי בזביחה כו'", ועד שמברכים על השחיטה, כולל - "אין ושחט אלא ומשך", היינו, שע"ז מושכים ומעלים את הבהמה להיות "דם ובשר כבשרו" של האדם, להכלל בסוג המדבר].

ועד"ז בנוגע לרוחניות ופנימיות הענינים - שלפני המבול היו יכולים להסתפק בניצוצות הקדושה שבסוג הצומח, ולא הי' צורך בניצוצות קדושה נעלים יותר, שבסוג החי, משא"כ לאחר המבול, מכיון שהיתה ירידה ונפילה יתירה - יש צורך בניצוצות קדושה נעלים יותר (שלא צריכים ריבוי יגיעה והשתדלות בביורום, מכיון שהחיות שלהם היא כגילוי כו'), ולכן הותר להם אכילת בשר, סוג החי.

[ובנוגע להשאלה כיצד מתאים הדבר עם הידוע שהבירורים ד"בשר" קשים יותר כו' - אין כאן המקום להאריך בזה].

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לכללות ההיתר דאכילת בשר, כמו כן מובן גם בנוגע להיתר דאכילת בשר תאווה לאחרי הכניסה לארץ - שזוהייע של ירידה כו', ובפשטות: בהיותם במדבר "נאסר להם בשר חולין, אא"כ מקדישה ומקריבה שלמים", כלומר, שאכלו רק בשר קדשים, שעייז ניתוסף אצלם קדושה יתירה כו'. ואילו לאחרי הכניסה לארץ - אכלו בשר חולין סתם, בשר תאווה.

ולאידך גיסא - על מצב זה דוקא אמרה תורה "כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך", הרחבת גבולו של יהודי, שזוהייע של ברכה. ונמצא, שבענין זה ישנו דבר והיפוכו, הפיכת ענין דהיפך הברכה לברכה, כנ"ל.

(משיחות כ"ף מנ"א תשמ"ו, התוועדויות תשמ"ו ז"ד ע' 270)

בין עוף לבהמה

אמר לי: בגמי חולין (כז, ב) כתיב בהמה צריך שחיתת רוב שתי סימנים, דריש עובד גלילאה בהמה שנבראת מן האדמה וחי מרובין צריך שחיתת בי סימנין, עוף שנבראת מן הרקק סגי בשחיתת רוב סימן אחד - זה רמז ג"כ על האדם, דהאדם מורכב מנפש אלוקית ונפש הבהמית, ובמה ניכר באדם בהמיות שלו, לא מיבעי באדם שמשעבד נפש אלוקית שלו לנהי"ב שלו, אלא אפילו אדם כשר ניכרת בהמיות שלו, באכילתו ובנשימתו. וזה השני סימנים הקנה והושט. ובאמת היי צריך שחיתת רוב שני סימנים, פיי תעניתים וסיגופים, אבל דרך החסידות אינה מבקשת זה, אלא כמייש אין ושחט אלא ומשך, פיי, מה החילוק בין משיכה ושאר קנינים, למשל חזקה עושה קנין בגוף החפץ, נעל גדר ופרץ, אבל משיכה אינו עושה דבר אלא מושך מבעלות דמוכר לבעלות דקונה. וזה ג"כ מבקשת דרך החסידות, שימשוך האכילה ושתיי לרשות הסיטרא דקדושה מרשות הסטי"א. ובעוף שנבראת מן המים, יש לה מדריגה יותר גבוהה, היינו שהמים יש לו מעלות על העפר, שהמים הולכת למקום נמוך, ומחברת, כמו במקוה טופח להטפחה, וגם אעייפ שהוא גשם מיימ אינו תופס מקום כמו עפר. ובישראל צ"ל ג"כ כמייכ, שצריך להיות שפל, לא לתפוס מקום, וגם לחשוב על זולתו, להיות מחובר לכל אחד מישראל.

אבל אעפ"כ שהיתה שחיטה, עדיין אינה נכשרת לאכילה בזה, אלא צריך מליחה. וזה אנו ג"כ רואים, שבזמן הגמי היי די מליחה כשיעור מהלך מיל, ועכשיו השיעור שעה. וענין המליחה הוא להמשיך את הדם, ובעבודת האדם הוא להמשיך את ה"קאץ" שבאה מהדם, דהנה בסוחר הוא מניח את ה"קאץ" שלו בעניני מו"מ, אבל הביית הוא מניחו בתורה, אעפ"כ אינו טוב, דכיון שהוא בא מנהי"ב עלול עייז לבוא לידי מחיז ר"ל, והאיך ממשיכו עיי התפילה. תפלה היא מליחה, דבגמי כתיב

דמלח אין לו טעם, כמו"כ יכול לחשוב ב"ת, דהנה בשעה שהוא לומד תורה הוא מחדש חידושים וכדומה, אבל תפלה תקנו אנשי כנה"ג כמו אלפים שנה, ובכל יום הוא מתפלל ממש אותו דבר כמו שהתפלל אתמול, יכול לחשוב מה התועלת בזה הרי באותו שעה היי יכול ללמוד. אמנם הדבר אינו כן, דבגמ' שבת איתא השאלות ששואלין לאדם בשעה שעולה למעלה, נשאת ונתת באמונה, פלפלת בחכמה כו' אחי"כ אם יראת ה' היא אוצרו מוטב ואם לאו וכו', משל לאחד שאמר העלה לי כור תבואה ואחי"כ שואל העלית קב חומטין, פי' רש"י קב חומטין ארץ מליחה ואם לאו מתליע, אמר לאו, אי"ל אי"כ מוטב שלא העלית, עכתו"ד הגמ'. הרי אנו רואים שהמלח מעמיד כל התבואה, ואם לאו לא די שאינו עומד אלא מתליע. וכן עדי"ז ממש הוא דוגמת ענין התפלה במובן.

(מרשימת יחידות, י"ט שבט תשי"א - קובץ והאר עיננו בתורתך, מוריסטאון, ע' רנא)

שחיטה ומליקה בעבודת ה'

עו"ל - בקיצור - ענין המליקה בעבודת האדם, וע"פ המבואר בתורת החסידות. מליקה היא מן העורף, היינו שמתחיל בהפרדת הראש מן הגוף ובפרט הלב, מן העורף ורק אח"כ בא לסימנין.

בעבודה חילוק דפנים ועורף: פנים עבודה שע"פ טו"ד, שהלב ובמדותיו מתנהג ע"פ הוראת המוח שבראש.

עורף, קשה עורף שצריך להשתמש בענין קב"ע וכפי' בעל כרחו של הלב כדי שתהי' הנהגתו כדבעי למהווי.

עוף ובהמה בעבודה שזהו בינונים ורשעים (ודגים הם בחי' צדיקים כמ"ש בכ"מ, אשר באדם גופא ג' בחי' צדיקים בינונים רשעים, זהו נפה"א נפש השכלית והגוף והנה"ב, ובמדרי"ז זו נתבאר ענינים במכתב הקודם), והנה נתבאר בתניא (פי"ב י"ג ועוד) אמיתית תואר בינוני ורשע, שאף הבינוני לא עבר עבירה מימיו והרע שבחלל השמאלי אינו יכול להוציא תאותו מכח אל הפועל מפני שהמוח שליט אצלו על הלב מ"מ הרע הוא בתקפו וגבורתו אצלו ואדרבה נתחזק יותר במשך הזמן, ולכן צ"ל העורף, הכח דכפית מדותיו מבלי הכנס בטענות שכליות עם הרע בשלמות ומן המוכן אצלו, ובפרט שלפעמים ועתים רבים יש להם טמטום הלב ואור הנשמה והשכל אינו מאיר כ"כ והעצה לזה הם רק ביטושים ולהרעים על היצה"ד (עיי"ש פכ"ט), ואצ"ל אשר בבהמה, רשע שהרע יש לו אחיזה גם באותיות דמחזו"מ שלו דומם שבנפש שזקוק לקב"ע דומם שבעבודה, ואם טרם ששחט הבהמה פסק אצלו

כח הקב"ע - הבהמה טרפה (עי' חולין יט, ב) והנה בד"א בחוץ אבל כשמקריב העורף לקרבן בביהמ"ק, ששם היו הנשמות מתבטלות כנר בפני האבוקה, שאין לו רצון וחפץ אחר כלל שזהו ענין השתחווה פנימית, צ"ל אתעדל"ת מעין אתעדל"ע, עבודתו ג"כ בבחי' פנים בשלמות לפי מדרגתו (משא"כ בבהמה כי לפום גמלא שיחנא) ולכן מולק מצד העורף ונשאר רק פנים, ואז מסיים בסימנין, והוא דוקא בעצמו של כהן ולא ע"י שכהני שלוחי דרחמנא נינהו, ששלוחו כמותו, כי ע"י עבודה בבחי' פנים נעשה יחוד פב"פ - ובוזה יובן מה ששחיטה כשרה בזר משא"כ מליקה - ומשחרב ביהמ"ק יש מעין זה בשעת התפלה ות"ת שביהכ"נ וביהמ"ד נקראו מקדש מעט. ביאור ויסוד לכהנ"ל יובן ממ"ש בסש"ב פי"ב: "כ"א בעתים מזומנים כמו בשעת ק"ש ותפלה שהיא שעת מוחין דגדלות" ובפי"ג ובתורת ה' חפצו כו' כבשעת ק"ש ותפלה ושם בסוף הפרק מוכח דאהבת הבינונים בשעת התפלה היא מעין עבודת הצדיקים לקו"ת ד"ה מזמור שיר חנוכת הא' ס"ב דרושי עמלק ועוד.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"א, אגרת עט)

שחיטת חולין

ויש לומר בדרך הרמז: מסכת חולין היא בסדר קדשים, וכפי שנאמר מספר פעמים, ההוראה הנלמדת מכך היא, שגם ה"חולין" של יהודי הם "קדשים" יחסית לעולם.

קיום ענין זה בגלוי נרמז בתחילת המסכת ובסופה:

המסכת פותחת בענין "הכל שוחטין" - שחיטה (ובמספר מקומות אף נקראת המסכת כולה "שחיטת חולין") שענינה הוא, כנאמר בגמרא "אין ושחט אלא ומשך" - וזהו ההסבר בפנימיות הענינים להיתר השחיטה:

הרי זו שאלה כיצד מותר לשחוט בהמה, הרי מצערים בעל-חיים אשר לפי מספר דעות זהו איסור מדאורייתא?

אך כיון שהשחיטה היא "ומשך" - מושכים את הבהמה מרשות אחת לאחרת, לדרגה גבוהה יותר, לכן מותר הדבר.

ענין ה"משיכה" הוא, שהבהמה היא בדרגת חי, ועל ידי השחיטה היא יכולה להפוך לדם ובשר כבשרו של האדם - חלק מדרגת המדבר.

אך כל זה עדיין אינו מספיק, כי שחיטה קיימת רק אצל ישראל - אין די בכך שהחי נעשה חלק מן המדבר בכלל, אלא הוא צריך להיות חלק מן האדם - על שם "אדמה לעליון".

וזה מבואר בסוף המסכת: כאשר יהודי מקיים מצוות עקב ציווי ה', הוא כופה את

יצרו, ואז הוא גורם ל"ושחט - ומשך" גם ביצרו ונפשו הבהמית, שגם החולין שבו (שבדרגת בני ישראל) - מתעלה בקודש והופך לחלק מהנפש האלקית, אשר לכן "אתם קרויים אדם", מלשון "אדמה לעליון".

ועל ידי כך גם החולין של כללות העולם, החי, מתעלה לקדושת הנפש האלקית של יהודי.

בהתאם לכך נאמר בסיום המסכת, שתכלית העליה מתבטאת ב"למען ייטב לך - לעולם שכולו ארוך", שאז מתקשר היהודי בגלוי עם הקב"ה, עד שגם גופו ונפשו הבהמית נכללים בקדושה וניזונים מאלקות.

(לקו"ש חיי"ט עמ' 206 - תרגום מאידית)

שחיטה אינה נטילת נשמה

כותב הרמב"ם "השוחט חייב, ולא שוחט בלבד, אלא כל הנוטל נשמה", כלומר, שהחייב ד"שוחט" הוא משום נוטל נשמה.

[וכבר שקו"ט מפרשי הרמב"ם - שהרי הטעם דנוטל נשמה הוא אליבא דשמואל, ואילו טעמו של רב הוא משום צובע (צביעת צואר בית השחיטה בדם), ומכיון שהלכה כרב באיסורי, מדוע פסק הרמב"ם כשמואל ולא כרב? וא' התירוצים בזה - עפמ"ש הרמב"ם "אין הצובע חייב עד שיהא צבע המתקיים, אבל צבע שאינו מתקיים פטור", ומכיון שצבע הדם אינו מתקיים, אין בשחיטה חיוב דצובע].

והנה, כללות ענין השחיטה, נטילת נשמה - הו"ע בלתי רצוי, לכאורה, ומה גם שבתחלת הבריאה לא הי' כל ענין השחיטה, שכן, נטילת נשמה הבהמה לצורך אכילת בשר הותר רק לאחר המבול, אבל "אדה"ר לא הותר לו בשר לאכילה" (כי אם ש"מלאכי השרת צולין לו בשר . . . בשר היורד מן השמים", היינו, שאין זה באופן של נטילת נשמה), ונמצא שהחידוש דנטילת נשמה קשור עם ענין של ירידה במצב העולם. ועפ"ז נשאלת השאלה - בפנימיות הענינים - מדוע השוחט חייב, הרי זה ענין של קלקול, וכל המקלקלין פטורים? ואם משום שהשחיטה מביאה לידי תועלת דאכילת בשר - הרי זו מלאכה שאינה צריכה לגופה?!

והביאור בזה: ענין השחיטה **בעולם** - רוב השחיטות (המתות) שבעולם, שנעשים ע"י אוה"ע, או ע"י חיות טורפות ודורסות - הוא אמנם ענין של נטילת נשמה בלבד, ענין שלילי; אבל, ענין השחיטה כפי שנעשה ע"י ישראל - הו"ע **חיובי**, ענין של **העלאה** ("אין ושחט אלא ומשך"), ע"ד המבואר במאמר דלעיל בפירוש הזהר על הפסוק "אדם כי ימות גו" (שבפ' פרה), שמיתה הו"ע של עלי' לעולם נעלה יותר כו'.

ונקודת הענין בנוגע לעבודת האדם - שלימות העבודה ד"סור מרע" עד לשחיטתו של היצה"ר, שמתעלה ונהפך לטוב, "בכל לבבך בשני יצריך", ועד לתכלית השלימות שבזה - "ואתא קוב"ה ושחטי' למלאך המות", כמ"ש בפיט ד"חד גדיא" בסיום "ליל הסדר" (אשר, גם למנהג חב"ד שאין אומרים פיוט זה בדיבור, ישנו כל הענין בשלימותו כו', ואדרבה, באופן שלמעלה מהמדידה וההגבלה שבדיבור).

(משיחת ש"פ תשא, פ' פרה תשמ"ז, התוועדויות תשמ"ז ח"ב עמ' 688 ואילך)

שחיטה 'קדושה'

ספר קדושה כולל שלש הלכות - הלכות איסורי ביאה, הלכות מאכלות אסורות, והלכות שחיטה.

ובכללות נחלקים לשני סוגים: ענינים בלתי-רצויים שצריכים לפרוש ולהבדל מהם - איסורי ביאה ומאכלות אסורות, וענינים שיכולים לבררם ולהעלותם לקדושה - ענין השחיטה, "אין ושחט אלא ומשך", שמושכים ומעלים את הדבר לרשות היחיד (יחידו של עולם), ועד שנעשה אפשרות שיוכל להיות ענין של קדושה, כמו אכילת שבת, ועד לענין של קרבן.

וצריך להבין:

אע"פ שהפירוש ד"קדושה" הוא פרישה והבדלה (מענינים בלתי רצויים), הרי, ביחד עם זה, ישנו גם הפירוש הפשוט ד"קדושה" -

שם כללי לכל הענינים הקשורים עם הקב"ה "כי קדוש אני", וכן בני"י "גוי קדוש", וכל עניני תומ"צ.

ולכאורה, למה בחר הרמב"ם בשם "קדושה" לספר חמישי שבו נתבארו הלכות איסורי ביאה ומאכלות אסורות דוקא, פרישה והבדלה מענינים הכי תחתונים.

ואפילו הלכות שחיטה - אע"פ ש"אין ושחט אלא ומשך", שמושכים ומעלים הדבר לרשות היחיד, ה"ז באופן שנעשית אפשרות שיוכל להתעלות לקדושה (ויכול להשאיר גם חולין). אבל פעולת השחיטה עצמה היא להוציאו מחזקת איסור, ולא עוד, אלא, שגם לאחר השחיטה יכול להיות באופן של "בשר תאווה".

ואע"פ"כ, הלכות אלו (שחיטה, מאכלות אסורות ואיסורי ביאה) דוקא נקבעו בספר ששמו "קדושה", שם נעלה!?

ויש לומר הביאור בזה - שהיא הנותנת - שכוונת הרמב"ם לרמז שגם הפרישה וההבדלה מענינים הכי תחתונים (קדושה מלשון פרישה והבדלה) - קשורה עם שלימות הקדושה, קדושתו של הקב"ה.

[וכפי שמדגיש הרמב"ם בסיום הלכות מאכלות אסורות - "כל הנזהר בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו וממרק נפשו לשם הקב"ה, שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים", שלימות הקדושה].

ועד שמספר קדושה באים תיכף לספר הפלאה (שמתחילים ללמוד במוצאי ש"ק) - שבזה מרומזת דרגא נעלית יותר ב"קדושה", באופן של "הפלאה", באין-ערוך לגבי דרגת הקדושה שלפנ"ז.

(שיחות ש"פ שמיני תשמ"ט, ספר השיחות תשמ"ט עמ' 363 ואילך)

ואת הציפור, לא בשר...

בסיום פרשתנו נאמר: "להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החי' הנאכלת ובין החי' אשר לא תאכל". ומפרש רש"י: "בין הטמא ובין הטהור - צ"ל בין חמור לפרה, והלא כבר מפורשים הם, אלא בין טמאה לך לטהורה לך, בין נשחט חציו של קנה לנשחט רובו. ובין החי' הנאכלת - צ"ל בין צבי לערוד, והלא כבר מפורשים הם, אלא בין שנולדו בה סימני טרפה כשרה לנולדו בה סימני טרפה פסולה". כלומר, שבפרשה זו נאמרו גם דיני שחיטה וטרפה.

ועפ"ז - יוקשה: הן אמת שכל פרטי הדינים אודות בעלי-חיים שאינם טהורים לא היו נוגעים למעשה בפועל מיד לאחר מ"ת, מ"מ, דיני שחיטה וטריפה היו נוגעים למעשה בפועל כאשר רצו לאכול בשר, וא"כ, היתה צריכה פרשה זו להאמר מיד לאחר מ"ת מפני דיני שחיטה וטריפה שבה?

והביאור בזה:

בפ' בשלח מסופר שכאשר בני"י ביקשו לאכול בשר - אמר הקב"ה: "בין הערביים תאכלו בשר ובבוקר תשבועו לחם", וכך הוה - "ויהי בערב ותעל השלו וגו'". ומפרש רש"י: "שלו - מין עוף ושמן מאד".

ומזה מובן, שמלבד ה"שלו" (והלחם, "מן") לא אכלו בני"י עוד בשר - כי למרות ש"הרבה בהמות היו לחם", פשיטא שלא יבזבוזו את ממונם לשחוט בהמות שלהם כאשר הקב"ה נותן להם "שלו", מין עוף "שמן מאד", שהוא גם טעים יותר מבשר בהמה! ואם ימצא "משוגע" שבמקום לאכול עוף טעים ירצה לבזבז את ממונו לשחוט בהמה כדי לאכול בשר שאינו טעים כל כך - הרי "בשופטני לא עסקינן"!

ואף שגם בשר עוף צריך שחיטה, וא"כ, היו צריכים לדעת דיני שחיטה מיד לאחר מתן תורה כדי שיוכלו לאכול "שלו" - הנה: בגמרא מצינו אמנם ש"שלו" הוא "דבר שטעון שחיטה", אבל הבן חמש למקרא לא למד עדיין ענין זה, ומכיון שכן, אינו

יודע שיש חיוב (מן התורה) בשחיטת עוף.

בנוגע לבשר בהמה - למד כבר כחומש בראשית "וטבוח טבח והכך", שפירושו - בפשטות - שחיטה, ושם המדובר הוא בבשר בהמה - כמובן ממ"ש בהמשך הענין "וישימו לו לבדו ולהם לבדם כי לא יוכלון המצרים לאכול את העברים לחם כי תועבה היא למצרים", שטעם הדבר הוא - מכיון שמצרים עבדו לבהמות. וכמו כן למד לפנ"ז בסיפור עקידת יצחק: "ויקח את המאכלת לשחוט . . ויקח את האיל ויעלהו לעולה" - "איל" דוקא, ולא עוף. אבל בנוגע לעוף - לא למד עדיין שיש חיוב (מן התורה) בשחיטת עוף. ואפילו אם ראה ששוחטים עוף (בעת "כפרות" וכיו"ב) - הרי אפשר שאין זה אלא מדברי סופרים.

ומכיון שכן, מובן, שדיני שחיטה (כחלק מהציוויים שבפרשתנו בנוגע לאכילת בעלי חיים) לא היו נוגעים לפועל מיד לאחרי מתן תורה, כאשר הבשר היחידי שאכלו בני"י - ה' ה"שלו", שאינו חייב בשחיטה (מן התורה).

(משיחת ש"פ שמיני, פ' פרה תשד"מ, התוועדות תשד"מ ח"ב עמ' 1321 ואילך)

התערבות הממשלה בשחיטה

. . הנני בזה לאשר קבלת מכתבו מיו"ד שבט בצירוף הצעת חוק חדש בנוגע לענין השחיטה, ות"ח בעד שימת לבו.

ואשר לעצם הענין, ומבלי להיכנס לתוך פרטי ההצעה . . כיון שאופן ההכנה לשחיטה הוא גם כן מענין השחיטה, לכן כמו שאין כל מקום לאיזה משרד ממשלתי לדון, ואין צריך לומר לחוקק, בכל הנוגע לדיני שחיטה, כן אין מקום למשרד ממשלתי לדון ולחוקק בהנוגע לאופני ההכנה לשחיטה, מאחר שיש בזה פגיעה בחופש הדת במדינה זו.

וכאן לא חשוב אם הכוונות רצויות ואפילו אם בנוסח ההצעה אין כל סתירה לדיני השלחן ערוך. חשוב כאן העיקרון היסודי שאין לשלטון כל רשות וסמכות להתערב בתחום הדת של איזה מיעוט. ולכן כל עצם שקלא וטריא מצד אירגון או משרד ממשלתי בשטח הדת מופרך מעיקרא, ולא על הממשלה להכריע במקום שיש חילוקי דיעות בין רבנים בנוגע לאיזה ענין דתי שהוא.

(ממכתב טו"ב בשבט תשכ"ו, נדפס בלקו"ש חל"ז עמ' 145)

הימזם קודם שחיטה

. . בטח ידוע לכת"ר אשר במדינת שוועדין נתעוררה שאלת השחיטה, וכמעט אשר

כבר נחלט מטעם הממשלה להנהיג לפני השחיטה ההימום ע"י כח העלעקטרי. כפי הנשמע בראשונה הסכים לזה גם הפראפעסאר מר מ. עהרנפראייז רב הכולל דמדינת שועדין, אכן באחרונה בקש מהממשלה לדחות החוק עד יתברר ע"י רבנים מפורסמים עד כמה מתאים זה עם דת ישראל.

יש אומרים אשר הפראפעסאר מר עהרנפראייז התחרט על אשר שגג בהסכמתו ומבקש לו מוצא איך לתקן הדבר.

דבר זה נוגע הוא לכל המדינות, ובזה הנני לבקש את כת"ר אשר יכניס עצמו בזה לעורר את כבוד הרבנים הגאונים בכל המדינות להתענין בזה, ובהשפעת כת"ר הגדולה יפעול גם על הרבנים הנאורים כי יתנגדו להצעת ההימום לפני השחיטה והשם יתברך יהי' בעזר כת"ר אשר בכל אשר יפנה לטובה ישכיל ויצליח בגשם וברוח.

(אג"ק אדמו"ר הרי"ץ ז"ל, אגרת תתצח)

הקשר בין ר"ה לשחיטה

נהנתי לקבל מכתבו המבשר מביאתם צלחה - עדת השו"בים שי' - לדובלין. וע"פ בקשתו מוסג"פ הקונטרס לחי אלול שהביאוהו אתמול אחה"צ מבית הכורך. והוא לזכות בו את הרבים ולקרב גם את הרחוקים לע"ע לתומ"צ בכלל ולתורת הבעש"ט ואדה"ז בפרט.

ואם נפל בחלקם לבוא למשך איזה זמן חוצה, בודאי ישתמשו בזה שימלא על ידם היעוד של יפוצו מעינותיך השייך לחוץ הזה.

ובודאי שמעו פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א א שוחט איז ניט א סקאטאביען, איש ומאכלת בידו כו'.

ולימים האלו מראש השנה ל"ראש השנה" היינו יוהכ"פ, שגם הוא נק' ראש השנה כמ"ש בתוספות נדרים כג, ב (ועיין בס' חסידים מ' רנ"ח ובלקו"ת בד"ה והי' ביום ההוא יתקע וסד"ה יחינו מיומים) כמה רמזים עמוקים יש בהם, ואחד מהם:

כל החי - ישראל נקראו חיים - ישים אל לבו, אשר צונו הקב"ה לעשות ולחוג ראש השנה לא ביום הראשון למעשה בראשית אשר אז נבראו השמים והארץ וכל תולדותיהם (ב"ר פ"א, ועיין תוד"ה זאת חגיגה יב, ב) גם לא ביום השביעי לבריאה אשר ביום הזה בחר ה' לקדשו מכל הימים - ברם ויצונו ד' לעשות ראש השנה דוקא ביום ברוא אלקים אדם, יצור אשר תיכף ביום בריאתו אמר והכריז לכל הברואים: ד' מלך גאות לבש גו' בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ד' עושנו,

וכספור רז"ל (פדר"א פי"א, זח"א רכא, ב) וע"י ההכרזה המשיך זה בהם אדה"ר והעלם למדרי' הכרת ד' מלך גאות לבש גו'.

וזהו ג"כ מעין ענין השחיטה (אלא שפעולה הנ"ל נעשית באופן אחר) כי אין ושחט אלא ומשך (חולין ל, ב) שמעת יקו למק"א לגמרי, והוא ע"י נטילת נשמתו (עיין שבת עה, א) חיותו און זיין קאך ממקום שהי' ע"ע,

ואז יכול ליהפך לדם ובשר האדם, אדמה לעליון, אדה"ע, ואין הזמן גרמא להאריך. (אג"ק כ"ק אד"ש ח"ב אגרת שצה)

השוהט

א שוהט איז ניט סקאטאבאיעץ

הפצת המעיינות - סגולה ליראת שמים

בודאי ידוע לו המבואר בכמה מקומות ומהם מאדה"ז והצ"צ אשר שו"ב צריך להיות ירא שמים ביותר וביותר פשוטו כמשמעו - ירא שמים בשלשת הקוים דתורה עבודה וגמילות חסדים, ובפרט אלו שזכו לאור החסידות, צריכים להיות חוזרים באור וחיות חסידות. והשי"ת יצליחו.

ובכדי להרבות הסייעתא דשמיא בזה, אחת הסגולות הוא הפצת המעיינות חוצה, ובכלל קירוב בני ישראל לאבינו שבשמים, וק"ל.

(ממכתב י"ז ניסן תשי"ז, נדפס בלקו"ש ח"י"ז 421 - תרגום מאידית)

שחיטת הבהמה שלו ושל אחרים

בנועם קבלתי מכתבו בו מודיע אשר קבל הקבלה בתור שו"ב, ויה"ר מהשי"ת אשר יצליח במלאכתו מלאכת שמים ובטח ידוע לו מפסק נשיאנו רבוה"ק ובפרט רבינו אדמו"ר הזקן ואדמו"ר הצ"צ בשו"ע ושו"ת שלהם, אשר שו"ב צריך להיות ירא שמים ביותר, וכיון שהכל הוא בהשגחה פרטית הרי ניתן לו הכחות ע"ז ואין הדבר תלוי אלא בו, וביגיעת נפש ויגיעת בשר המתאימה יצליח גם בזה, ומתאים למ"ש בתנא דבי רבי ישמעאל אין ושחט אלא ומשך, הנה כשם שמתפקידו של השו"ב הוא בגשמיות למשוך בשר הבהמה והעוף ממדריגת בעל חי שיוכל להיות דם ובשר כבשר המדבר, הנה יצליח ג"כ למשוך את נפש הבהמית הן שלו והן של אחרים שתתבטל ותתכלל בנפש האלקית הנקרא' אדם אדמה לעליון.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ו אגרת איתשיג)

יר"ש ביותר וביותר - ע"י לימוד החסידות

במענה על שאלתו במכתבו דכ"ג מנ"א ע"ד אופני לימוד הדינים ואופני לימוד אומנות השו"ב... אבל מתאים להמובא הפוסקים ובשו"ע לרבנו הזקן ושו"ת הצמח צדק אשר שו"ב צ"ל ירא שמים ביותר וביותר עליו להוסיף בלימוד חסידות חב"ד

המביאה ליראת ד' יראה תתאה ויראה עילאה שבחכ' שבנפש וכמבואר בתניא בכ"מ והקדמה לזה והכלי לקבלת הנ"ל ע"י עבודת התפלה כדבעי וכשירצה באמת יצלית.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ט אגרת ביתצט)

קביעות עתים בלימוד החסידות

נהניתי לשמוע מהקביעות עתים שיש לו בתורה, אבל צריך להוסיף ג"כ קביעות עתים בתורת החסידות, וזמן המתאים לזה הוא לכה"פ ביום ב' וה' ושבת קדש, שלא יעבור ג' ימים בלא פנימיות התורה, וכל המוסיף מוסיפין לו, ובטח ידוע לו מהכתוב בכמה מקומות אשר שו"ב צריך להיות ירא שמים ביותר (ועייג"כ שו"ת צ"צ חיו"ד סי"ב).

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ד אגרת תתסא)

להישמר מעייפות

טוב מאד שנשמר הוא מעייפות כשצריך ללכת למלאכתו, מלאכת הזביחה...

(אג"ק כ"ק אד"ש שס)

לב העדה

.. כבר מלתי אמורה במרבית מכתביי אשר משרת שו"ב בעדת ישראל היא כהונת פאר במשרות הקדש, הרב הוא ראש העדה והשו"ב הוא לב העדה כי משרת השו"ב איננה רק איש ומאכלת ביזו להספיק בשר כשר לעדתו כי אם עליו להתענין גם במצבה המוסרי של עדתו ולקבוע שיעורי לימוד ברבים, נוסף על הקביעות המסודרת בשיעורי לימוד כל השובי"ם בחברותא.

ובזה הנני פונה אליו בבקשתי אשר לכל לראש ישתדל נא לעורר את בני גילו השובי"ם יחיו לקבוע שיעור לימוד עיוני בהלכות שחיטה בזמן ובמקום קבוע שתי פעמים בשבוע בימי החול באופן אשר כל השובי"ם שי' יוכלו להשתתף בהלימוד. ואוסיף לבקשו לעורר את ידידינו אנ"ש שי' לקבוע שיעור לימוד דא"ח חסידות בשבת קדש בזמן המתאים לרבים באחד מספרי הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הנדפסים.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הריי"ץ ח"ח אגרת ברמז)

מארבעת עמודי הקהילה

במענה על כתבו מי"א לחד"ז המבשר כי ת"ל נתקבל לשו"ב קבוע בפאריז, הנני

בזה לברכו בברכת מז"ט וכי יחזק השי"ת את בריאותו ובריאות ב"ב יחיו ויצליחהו בעבודת משמרתו וכמבואר באחת השיחות ברבים אשר המכהן במשמרת עבודת הזביחה אינו רק שהוא איש ומאכלת בידו, אלא הנהו אחד מהארבעה עמודי הקהלה, רב, שו"ב, מלמד, וראש ישיבה, אשר בית ישראל מתנהג על פיהם. והנני מקוה אשר ידידי ימלא חובתו האמורה כאחד בחירי תלמידי תומכי תמימים ליובאוויטש והשי"ת יצליחו...

(אג"ק כ"ק אדמו"ר הרי"ץ, ח"ט אגרת ג'רמ)

עיני העדה - רוח החיה

עליו לדעת כי השו"ב אין זה בעל מלאכה ואומן בלבד, כ"א השו"ב צ"ל נחשב בין עיני העדה. מאז ומעולם הי', כי השו"ב התעניין בכל עיני העדה, ודבר קביעות עיתים לתורה. מהם אשר הגידו בעצמם שיעורים ברבים, והתערבו בכל דבר טוב ומועיל להקהילה אשר נמצאו שמה. וכך הוא סדרן של דברים בעדת ישראל יחיו, רב, שו"ב, מלמד, גביר, בע"ב. הדעה הראשונה הוא הרב, ואחריו השו"ב, ואחריו המלמד, כי שלשה אלה הם עמודי בית ישראל, אשר בכל דור ודור המה היו מנהיגי העדה ורואים אנו במוחש אשר בכל עיר שהי' בה שו"ב או מלמד כראוי הנה רשומם ניכר בכל עיני העדה, ואם השו"ב הוא רק אומן בלבד הוא רק איש אשר מאכלת בידו ולא יותר. אמנם מובן הדבר אשר לא ביום אחד יכול האדם לעשות עבודה כזו וגם לא כשהוא רעב ללחם ח"ו ובידים רקניות, כ"א צריך עזר וסעד, למען דכאשר בפיו ידבר אודות בית טבילה, בידו יוכל למלאות להשיג עזר וסעד גם מן הצד (אמנם עיקר הפועל הוא להפיח רוח חיים באנשי המושבה, לדבר על ליבם ולעוררם בשמאל דוחה וימין מקרבת בכמה אופני דבור, עד אשר יבינו מעצמם כי צריכים בית טבילה. וכ"ז צ"ל נעשה בחכמה והשכל כאשר ישא האומן את היונק) וכן כאשר ידבר אודות מורה לילדים, הנה בפיו ידבר ובידו ימלא להשיג איזה עזר וסעד גם מן החוץ (וכנ"ל דעיקר הפועל הוא להפיח רוח חיים בעצמות היבשות).

והנה באיזה כח יכול להיות כי השו"ב יהי' ביכולתו לעשות כן. הנה התשובה בדבר כי זאת היא עבודת התמימים יחיו, אשר בגלל זאת למדו בהמוסד תו"ת, לידע את המעשה אשר יעשה באחרית הימים, כאשר איש איש מהם יעזרהו השי"ת לבנות בית בישראל, ולהתישב באיזה קהילה בעדת אחב"י שי'. ולא מיבעי רב שו"ב שעליהם מוטל הדבר, אלא גם בע"ב ובעלי עסקים, הנה זאת היא עבודתם אשר הן המה יהי' רוח החי' באופני החיים הרוחנים של העדה היא, להאיר להם ולהורותם ללכת בדרכי אור תורה.

ראוים המה התמימים שי' לברכת הוי' אשר תבוא על ידם במשכנות יעקב, כי כחם ת"ל רב בההוא נהורא עילאה קדישא ברוחא דשביק בגוון, וזכותו הק' מאיר עלינו ללכת יומם ולילה בחיות פנימי להרביץ תורה ויראת שמים בקרב אחבי' שי'.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר הרי"ץ זי"א אגרת רפט)

מדוע לקחת את החיות שלי?!

(כ"ק אד"ש ש צוה לקחת משקה להרבנים ושו"בים . . אח"כ דיבר לשוחטים ואמר:)
השוחט הוא הלב של הקהילה כפי שהרבי אמר שרב הוא הראש של הקהילה והשוחט הוא הלב, הרבי אמר ששוחט הוא לא סקאטאבאיעץ [= הורג בהמות] שאוחז סכין בידו והורג בהמות, השוחט הוא הלב של העיר ובזה עבודתו, הוא צריך לראות לעשות קביעות בעיר בלימוד, ובדרך אגב הורג הוא גם, אבל לא בכך היא עבודתו. על שוחט לבדוק אלישנא ואטופרא, צריכים לבדוק שלא יהיו לו ציפורניים וצריכים לבדוק את הדיבור, מה הוא אומר וכיצד הוא מדבר, מה שכן צריכים לדבר באיזה אופן לומר זאת, אם לא - הוא פשוט סקאטאבאיעץ, שהורג בהמות, והבהמה טוענת נגדו - מדוע לקחת את החיות שלי, מה המעלה שלך עלי?!

(שיחת יום שמח"ת תשי"ב - תרגום מאידית)

הכרת פניו תעיד עליו

במענה על כתבו מז' לחדש זה, ודאי יותר טוב אשר משרת השו"ב תהי' במקום אשר הרבנים מצטינים יותר ביראת שמים, אבל אין זה מספיק, אלא השו"ב בעצמו צריך להיות ירא שמים אשר הכרת פניו עם פאות שהם מעידים שהוא שוחט ירא שמים ולא רק איש ומאכלת בידו שנקרא סקאטאבאיעץ, תשנה את דרכך והשי"ת יעזרך.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר הרי"ץ זי"א אגרת ג'תריד - תרגום מאידית)

תפקידו להשפיע על העיר

. . . בטח שמע מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ אשר אמר כמה פעמים בשיחותיו הק', אשר השוחט אינו איש ומאכלת בידו - סקאטאבאיעץ - אלא תפקידו להשפיע על העיר שבה נמצא, למשכה מעניני הגוף ונפש הבהמית ולקרבה להשי"ת ע"י אהבת ה' אהבת התורה ואהבת ישראל, וכמאמר רז"ל אין ושחט אלא ומשך.

וכמו שהוא ג"כ בפשטות, אשר ע"י השחיטה, שכאשר ישנו וזבחת אז יוכל להיות

ואכלת, הנה נהפך בשר הבהמה ועוף להיות דם ובשר אדם, מל' אדמה לעליון, כי חביבים ישראל שנקראו בנים למקום וחיבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום, ואשרי האיש הגורם קירוב בין הבן והאב, ובפרט אִזְיִנֶע טייערע קינדער און אַזאַ טייערער פּאָטער [= כאלו בנים יקרים ואב יקר כזה]. וגדולה זכות זו להשפיע עליו כל טוב, בכל המצטרך לו בגשמיות וברוחניות.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ד אגרת תתעו)

השו"בים נעשו כהבעלי-בתים

עד מתי רבש"ע, עד מתי נלכה בעינים עצמות ובאזנים אטומות מבלי ראות ומבלי שמוע את התוהו ובוהו אשר יסובבנהו, ונבלה ימינו ושנותינו בדברי הבאי הלא קץ שם לחושך ופחד שוא כו' ועד מתי לא יבינו אנ"ש שי' כי עליהם החובה והמצוה לעמוד על מעמדם בשביל התורה והעבודה, הרבנים שי' אשר בקרבינו מתלוננים על הבע"ב שי' והשובי"ם שי' אשר בתוכנו הם רק זובחים טובים, אנשים אשר רק המאכלת בידם, ועוסקים רק במלאכתם ולא במלאכת שמים בהנוגע לההלכה והאומנות, כאשר ה' ראוי להיות, כ"א במלאכתם הפשוטה ממש כו'.

זכרו ימות עולם בינו שנות דור ודור אשר לעולם הנה השו"ב דמתא ה' איש מכובד בעדתו והיו שומעים לדבריו, כי הבע"ב ידעו אשר ענינו הוא להתענין בכל עניני העיר, והוא ה' מהראשונים הנוטלים חלק בת"ת ובקופת הצדקה ובפרנסת עניי העיר וכו', ועתה זה השובי"ם כהבע"ב שניהם כאחד אבדו ח"ו את חינם וערכם, וטעם וסיבת הדבר הוא לפי שאינם עוסקים באשר ה' להם להתעסק, וגם הם נתקררו בכל הענינים, אשר הגיע העת כי יקיצו נרדמים משינתם, ויעמדו על משמרתם באומץ לב הראוי להם וידרשו ויתבעו בחזקה מהבע"ב אשר יחזקו לומדי תורה ואז יראו כי הוי' יהי' בעזרם ובעבודתם יראו פרי טוב בגו"ד.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הריי"ץ ח"ג, אגרת היכד)

האמנם אומרים לנפשם שנשלחו כדי לשחוט בלבד?!

במ"ש במענה לשאלתי אודות הפצת המעינות, שכבר הציעו כ"פ להרה"ג כו' שי' שדרוש שיבוא למחנם הט' איש מיוחד וכו' - מובנת התמיל' הכי גדולה בזה, כי האומנם אומרים לנפשם שנשלחו ל... בכדי לשחוט מספר פלוני של גסות ועופות, או בכדי להתפלל ולומר דרשה דוקא במקום פלוני, וכידועה הדוגמא מעבד שלמדוהו להיות נוקב מרגליות ומתעסק במכירת לחם ובשר, שאף שלחם ובשר

מוכרחים הן, הרי לזה - אין זקוקים להשקעת כחות גלויים ונעלמים שהשקיעו בהם, והרי אפשר דבר זה להעשות ע"כ כו"כ שרבותינו נשיאינו לא מסרו נפשם על חנוכם דוקא בכותלי תו"ת ובהמשכת ריבוי אור. ואף שמוכן שרישומה של השקעה זו ניכרת באיזה ענין שיהי' אפילו במכירת לחם ובשר, אבל אין זה אלא ענין מקיפי, ופשיטא שלא ענין עיקרי. ובפרט שרואים גם הם במוחש - שנמצאים במקום זה כמה שנים ואין השגחה העליונה מביאה לשם עוד מי מהתמימים ואנ"ש, אף שדבר ברור שגם למחנם הט' צריכה להגיע הפצת המעינות.

מוכן שברשותו וגם מזכותו למסור את כהנ"ל גם להרב מרא דאתרא, כיון שגם אליו מכוונים הדברים. ואדרבה ע"פ המבואר בכ"מ - אחריות המרא דאתרא היא עוד גדולה יותר מאשר זו של השו"ב, אף שגם אחריותו של זה גדולה היא, וכביאור הידוע של כ"ק מו"ח אדמו"ר: אַ שו"ב איז ניט קיין סקאַטאַבאַיען וכו'.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"י"ז, אגרת ויתמוג)

דוגמא מהו שוחט חסידי

במענה על מכתבו, בו מודיע אשר נסתדר בתור שוחט עופות בלונדון, ויה"ר שיהי' להצלחה בכל הפרטים.

כן שואל דעתי, אם כדאי להחליף משרתו להיות שומר אצל שו"ב גסות, לדעתי אין כדאי הדבר, וטוב יותר שעכ"פ בזמן הראשון יהי' במשרת שחיטות עופות דעתה, ובודאי ישתדל שיהי' בשביעת רצון ממנו.

מהנכון הוא שיהי' כפי האפשרי מפני זמנים שלו שעובד בתור שו"ב, לסייע ביד . . בסניפי עבודתו השונה, ובמקצוע המתאים יותר לפי כשרונותיו ויכולתו, וידוע הבטחת אדמו"ר הזקן, אשר בזכות המס"נ שלו, הנה החסידים כשיעשו בעניניו יצליחו.

בודאי למותר לעוררו ע"ד התאמצות בקביעות עתים בתורת הנגלה ובתורת החסידות, ובפרט כשבאים למקום חדש, אשר אנשי המקום מביטים עליו שזה הגידולים דליבאָוויטשער רבי, וזה דוגמא מהו שוחט חסידי.

(ממכתב י"ב טבת תשי"ב, נדפס בלקו"ש חל"ז עמ' 145)

לזכך את האויר המגושם

במענה על כתבו אודות . . שיל' הנה נכון הי' באם אפשר להסתדר באחת העיירות הסמוכות ללמוד אומנות הזביחה בסדר מסודר נכון הוא וגם נחוץ במאד, זה דבר

מאוד נצרך שבמקום יהי' תמים מחונך להיות זך ולזכך את האויר המגושם. כל אחד מתלמידי התמימים נושא עמו ובתוכו את אור וחיות החסידות של לאחור מיהודי ולחבב כל יהודי והשית' יצליחו.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הריי"ץ ח"י ג'ת"ז)

נאמנות השו"ב

ז"ע נתקבל מכתבו מכ"א תמוז ועיין שו"ת הצ"צ חיו"ד (בכו"כ סימנים) - עד כמה חזקה נאמנות בני"י ואפילו בנוגע לשו"ב (וכיו"ב) ואפילו בנוגע להבא ועאכו"כ בלעבר.

(ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א, נדפס בלקו"ש ח"י"ז 422)

תכלית ביאתו - לעשות חסידים

.. ובמענה לשאלתו. הנה ידוע כלל רז"ל שאין צריכים להיות אפילו ער בין הישנים ובפרט בענין שנראה לקולא, וכיון שכל השו"בים לבושים בגדים ארוכים, הרי גם עליו להתנהג כמותם.

.. בודאי סידרו הוא והשו"ב... שי' לימוד חסידות ברבים ואם לא יכבידו בלימוד זה בתחלתו, היינו שלא תהי' אריכות הזמן ביותר בודאי ישתתפו גם שאר השו"בים והמשגיחים בלימוד שיעור זה. ומי יודע אולי זוהי תכלית ביאתו... בכדי שיוכלו לזכות אחדים מבני ישראל לעשותם לומדי תורת החסידות ומתנהגים בהדרכותי' ומנהגי'. ומוכן ששורותי אלה הם גם כלפי השו"ב... שי' אשר יתייעצו יחדיו ותשועה ברוב יועץ.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"י אגרת ג'נה)

להמשיך את הנה"ב של בני ובנות ישראל

.. ואשתמש בהזדמנות זו - אשר כפי תורת הבעש"ט הרי כל דבר אף פרט קטן הוא בהשגחה פרטית - שהגיעני מכתבו הראשון, לעוררו ולזרזו, נשען על מרז"ל ספרא ר"פ צו, אין מזרזין אלא למזורזין ע"ד ההכרח הכי גדול שכל אחד ואחת מבני ישראל ישפיע בסביבתם לקרב את לבן של ישראל לאבינו שבשמים בכל האופנים האפשריים, והחוש מוכיח אשר לב ישראל ער הוא ואין הדבר תלוי אלא בהמעורר וכמרז"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ובפרט בראותי בחתימתו שהוא שו"ב, הרי ידוע דרז"ל אין ושחט אלא ומשך, והיינו שכמו שהשחיטה ע"פ פשוט מכשר[ת] את בשר הבהמה והעוף שיהי' ראוי למאכל אדם ולהפך לדם

ובשר כבשרו, היינו שממדיגת חי יתעלה הבשר למדריגת מדבר, הנה זהו תפקידו ברוחניות להמשיך את הנפש הבהמית של בני ובנות ישראל, הנמצאים בסביבתו ולהכשירם שיעלו למדריגת אדם, שהוא מל' אדמה לעליון, וכמ"ש בשל"ה דף כ' ע"ב והוא בס' עשרה מאמרות, מאמר אם כל חי, חלק ב' סי' ל"ג.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ו אגרת איתתלד)

השתתפות בעבודת החינוך

בזה הנני מבקשו להכניס עצמו ברשימת השובי"ם אשר קבלו עליהם בל"נ בשמחת תורה העבר להשתתף עמדי בעבודת החינוך ע"פ הוראת ה"מרכז לעניני חנוך" להתענין בחינוך הבנות לייסד בתי ספר לילדות. . המרכז לעניני חינוך יתדבר אתו עמו בזה ותקוטי תאמצני אשר ימלא את בקשתי האמורה להשתתף אתי בעבודת החנוך ובגלל זאת ישפיע לו השי"ת שפעת חיים וברכה מרובה בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הרי"ץ ח"ח ב'קעג)

חדש אסור מן התורה

סיפרו פעם על שוחט מעיירה ל. שהלך עם קאלאָשן (ערדליים) והעבירו אותו מהשחיטה.

הגם שלכאורה מה האיסור בזה? כ"ק מו"ח אדמו"ר בעצמו גם הלך עם קאלאָשן, רק שבזמנו של השוחט היה זה דבר חדש ונעלו זאת יהודים שהלכו והתנהגו כמו הפריצים, לקחו חלק בנשפיהם ובמסיבותיהם וכו' וכאשר אחד הלך כך, הרי היה ידוע שהוא סטה מדרך הישר והסוף היה כך: באמת נתגלה שהוא עזב את הדרך וכך גם ביתו.

(משיחת אדר"ח אלול תשי"ד - נדפס בלקו"ש ח"י"ח עמ' 461 - תרגום מאידית)

כולם צודקים

. . נזכר הנני במה ששמעתי מספרים שלפנים העבירו שו"ב ממשרתו ו**בצדק** על שלבש קאלאָשן, ועתה גם זקני החסידים משתמשים בקאלאָשן וג"כ **בצדק**.

(ממכתב כ"ה תמוז תש"ט - נדפס בלקו"ש חכ"ד עמ' 416)

גילוי הראש

במענה למכתבו מעש"ק קדושים, בו כותב בהנוגע לשו"ב שהתחיל פתאום ללכת

בגילוי ראש, באם זה נוגע לכשרות שחיטתו.

ובדאי ידוע לו המאורע שלפני כמה דורות, שאסרו בפועל שחיטתו של שו"ב מפני שלבש קאלאשין, אף שכמובן בהענין מצ"ע אין כל איסור, אלא שבזמן ההוא היתה זו הוכחה, אשר סר מדרך הישר, והרי שו"ב צ"ל ירא שמים ביותר וביותר, וכמבואר בשו"ע לרבנו הזקן ובשו"ת נכדו אדמו"ר הצ"צ הלכות שחיטה. ועד"ז בנדון דידן, והרי ענין גילוי הראש, שלא בערך חמור ביותר וביותר מאשר לבישת קאלאשין, וק"ל.

באיזה אופן יש לתקן הענין, מובן שתלוי בכמה פרטים ופרטי פרטים, ואולי כדאי להודע באופן חשאי אצל הסתדרות הרבנים באם היו מקרים דומים להנ"ל, ובאיזה אופן ואמצעים אחזו ופעלו. ומובן שכל קדימה בפעולה בשטח האמור בנקל יותר התיקון.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"י"ח אגרת ויתתלח)

אומנות הזביחה בשלימותה

.. וזה דבר נכון להשלים את אומנות השחיטה גם בנוגע לשחיטה ובדיקה לדקות וגסות. . . . כפי שנאמר, שזה נכון וטוב ביותר לדעת את אומנות השחיטה ובדיקה בשלימותה.

(ממכתב י"ז ניסן תשי"ז, נדפס בלקו"ש ח"י"ז 421 - תרגום מאידית)

לימוד שחיטת בהמות אפילו מתעסק רק בשחיטת עופות

מאשר הנני קבלת מכתבו מר"ח ניסן חדש הנסים והגאולה בו כותב אודות קבלת קבלה על שחיטת עופות, - וצ"ע אם כוונתו בדיוק רק עופות, שאז הרי אין זה דבר שלם עדיין, ואפשר כן הוא המנהג במקומו אבל לכאורה כדאי ללמוד אומנות מלאה אפילו אם בעתיד הקרוב נראה שיתעסק רק בשחיטת עופות, ובטח אין זה קשור בקישורים מיוחדים.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ט"ו אגרת ה'שעא)

לימוד שחיטת בהמות ועופות

במענה על מכתבו מיום ט' תמוז, בו כותב שקבל קבלה על שחיטת עופות (ובטח ישנו אצלו גם הודעה) ושואל אם יתעסק בזה.

הנה נכון הדבר והי' ג"כ מהראוי שיחפש דרך איך להשתלם גם בשחיטת גסות, והשי"ת יצליחו לקיים מרז"ל אין ושחט אלא ומשך לקיים גם ברוחניות היינו

להמשיך את נה"ב שלו וגם בסביבתו לרשות היחיד יחידו של עולם שתוכל להתהפך לדם ובשר כבשר האדם אתם קרויים אדם על שם אדמה לעליון אדם העליון שעל הכסא.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ז אגרת ב'קסט)

התמחות אצל שוחטים מומחים

במענה על מכתבו, בו כותב אודות ההצעה, להמנות לבדק ולאחמ"כ לשוחט בהמילטון.

בכלל נהוג, אשר קודם שנעשים שוחט בפ"ע, בעיר אשר אין בה שוחטים נוספים, צריך קודם להיות שוחט בפועל יחד עם שוחטים מומחים. אמנם למד הדין מפי ספרים ומפי שוחטים, ואפילו התמחה מעט בפועל, אין זה מגיע עדיין לידי היות שוחט בפועל ממש (היינו לקחת לבדו משרת שו"ב), דאין חכם כבעל הנסיון. ואפילו במקום בו שוחטים רק גלאט, אי אפשר לצפות, איזה שאלות ואילו ספיקות יכולים להתעורר, לכן צריכים להיות קצת עם שוחטים במונטריאל ולהתמחות מעט יותר, עד שיספיק כדי להיות שוחט לבדו בעיר. ואם ישנו ספק, הרי ידוע ששב ואל תעשה עדיף. ובפרט בענין אחראי כהמדובר לעיל, והשם יתברך ינהיגו באופן הטוב לפניו בכל האמור.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ז אגרת ו'תקסא - תרגום מאידית)

חרד על דבר ה' ושלם בדעתו

. . ומגלגלין זכות (טהרה ודכויי - ולא רק בנוגע לעצמו - (תחטאיני) - כ"א גם - וחיטא את הבית. חולין כז, רע"א) ליום זכאי (ולהעיר ממש"כ בכו"פ סו"ס יא שבזמננו אין לחוש אפילו לשחוט אווז בטבת) - הילולא דאדה"ז שהוראתו, היינו נתינת כח - ששו"ב ה"ה יר"ש ביותר וחרד על דבר ה' שלם בדעתו וכו' (הל' שחיטה ס"א סק"ב. ושקו"ט בשו"ת צ"צ יו"ד סי"ב).

(ממכתב כ"ד טבת תשכ"ה, נדפס בלקו"ש חל"ב עמ' 183 - נכתב במענה להודעה על קבלת התלמידים "הוראה" לשחיטה)

אינך ראוי? - עצת היצר

אל תלמידי התמימים בעי"ת פאריז יע"א, ה' עליהם יחי

. . בזה הנני להעיר את תשומת לבכם על גודל האחריות המוטלת עליכם בשעה זו להתחסס ברצינות לכל הצעת משרה אשר יש בה תועלת להרבים בחיזוק

התורה והיהדות, ובפרט מוטל החיוב על כל אלה אשר למדו את אומנות הזביחה להשתדל להתמחות בזה ולאמן את ידיהם ולהתרגל בעבודה כדי להיות מוכנים תדיר להשמע לקול הקריאה שיתחילו בעבודתם, וגם יזהרו מעצת הקלוגינקער [= הערמומי, כינוי ליצר הרע] אשר לפעמים מתלבש בלבושי עמלק המקרר ולפעמים בביטול של שקר לאמר שאינו ראוי עתה עדיין ועוד בכמה פיתויים והכל בכדי לסתור פועל טוב.

השי"ת יהי בעזרכם ללכת בדרך הטובה והישרה ויברך אתכם ויצליחכם בכל הדרוש לכם.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הרי"ץ ז"ל אגרת ג'תרצ)

ההכנה - לימוד התורה בלי פניות כלל

. . בהנוגע להאברכים הנ"ל ולימודם ה' אומנות שו"ב - ע"פ הפס"ד ששו"ב צ"ל "אדם כשר ודרכיו מתוקנים ויראת ה' על פניו וגם שיהי' יודע ללמוד ולהבין בעצמו בגמרא ובפרש"י כו' יר"ש ביותר וחרדים על דבר ה' ואינם נבהלים ונחפזים בדעתם כו"י" (עיין שו"ע רבנו הזקן יו"ד ס"א סק"ב. שו"ת שלו ס"ט שו"ת הצ"צ חיו"ד סי' יב ועוד) - הנהגה מכמה וכמה שנים שבהקדמה ללימוד עניני שו"ב צ"ל הכנה משך זמן שירכוש מעלות הדרושות הנ"ל, וההכנה כמובן היא ע"י לימוד תוה"ק בלי כל פניות אפילו פניות דקדושה, הנהגה טובה בכלל ובקיום המצות בהיודור ביחוד ועוד.

ותקותי חזקה שכת"ר במכתביו אל הנ"ל יעוררם על הנ"ל פעם אחר פעם, ואשר לע"ע לא יהיו טרודים כלל במחשבות ע"ד לימוד אומנות השו"ב וכו', כ"א בתורת ה' חפצם ובתורתו יהגו יומם ולילה בשקידה ובחיות דכל עצמותי תאמרנה. ובטח ימצא אותיות המתאימות להם, ויצליח.

(אג"ק כ"ק אד"ש חס"ז אגרת ה'תתקמ)

ההכנה - לימוד פנימיות התורה

נהניתי ממ"ש אודות לימוד שחיטה [לתלמידי אהלי יוסף יצחק בקסבלנקה], כי בכלל הצעה נכונה היא. ויש להתישב בדבר, שאם באפשרי הוא - לדרוש מהם שילמדו משך זמן קודם בתו"ת בברונא בתור הכנה לזה, וע"פ המבואר בכ"מ, אשר שו"ב צ"ל ירא שמים ביותר, ולימוד פנימיות התורה - היא תורת החסידות (והדגשה בזה בתיבת לימוד ולא אמירה בעלמא), היא המביאה לירא[ה] את ה'.

(אג"ק כ"ק אד"ש חס"ז אגרת ב'רפט)

לימוד חסידות חב"ד

במענה על שאלתו במכתבו דכ"ג מנ"א ע"ד אופני לימוד חדינים ואופני לימוד אומנות השו"ב וחילוק השעות בזה. הנה עליו להתייעץ עם זקני אנ"ש הנמצאים על אתר ויודעים תנאי המקום וכשרונותיו אבל מתאים להמובא הפוסקים ובשו"ע לרבנו הזקן ושו"ת הצמח צדק אשר שו"ב צ"ל ירא שמים ביותר וביותר עליו להוסיף בלימוד חסידות חב"ד המביאה ליראת ד' יראה תתאה ויראה עילאה שבחכ' שבנפש וכמבואר בתניא בכ"מ והקדמה לזה והכלי לקבלת הנ"ל ע"י עבודת התפלה כדבעי וכשירצה באמת יצליח.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ט אגרת ביתצט)

כתפיים רחבות

בנועם נודעתי שאוחז הוא במנהג הטוב שנתייסד על פי הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, והוא לסדר בכל שנה כתי של מתלמידים לאומנות הזביחה וכת"ר הוא העומד בראשם ומלמדם דיעה באומנות זו, ושגם בשנה זו נגש הוא היום למלאכתו זו בחפץ וברצון, ויהי רצון אשר עוד רבות בשנים יוכל להשפיע על הדור הצעיר בלימוד אומנות זו, אשר עפ"י הדין קשורה היא ביראת שמים ביותר, וכידוע אשר שו"ב הנה חזקת כשרות שלו צריכה להיות חזקה ביותר ועוד יותר מרב וכו'. ועפ"י מרז"ל אשר אפילו ריש גרותא משמיא קא ממני לי' ועאכו"כ בלימוד תורה והקשור בזה, אשר מינוי זה הוא משמיא הרי במילא מגלה זה גם בו את האוצר של יראת שמים בתוספת מרובה גם יותר ממה שהי' עד עתה.

מוסג"פ קטע מהתועדות דשבת מברכים אלול (נדפס בלקו"ש ח"ב עמ' 623 ואילך. המו"ל), אשר בו מבואר הענין והרמז דאלו"ל הוא ר"ת אנה לידו ושמתי לך (שמות כא, יג), היינו הענין דערי מקלט.

והנה בערי מקלט ארז"ל (מכות יו"ד, ע"א) די ש ללמד תורה רק לתלמידים הגונים כי תלמיד שנתחייב גלות הרי מגלין רבו עמו. וכמבואר בהשיחה סעיף ו', אבל בנדון דידן הרי נכון לבי בטוח בה' אשר מכיון שהתלמידים הם תלמידי כ"ק מו"ח אדמו"ר ולומדים בישיבתו, במילא קאן ער גיין אויף ברייטע פלייצעס [= יכול הוא ללכת על כתפיים רחבות], ויה"ר שישבע רוב נחת מהם הן בלימוד האומנות דזביחה והן בהיראת שמים, ונזכה במהרה לביאת השוחט הגדול הוא הקב"ה אשר יבוא וישחוט את הצפוני, כמבואר בסוכה (נב, א) וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר יהי' זה בחסד וברחמים, בחסד מדתו של אברהם אבינו, וברחמים מדתו של יעקב

ועפמ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם (עיין תניא סוף פרק מ"ה) ובין שני אלו הרי במילא אין חשש מצד מדת הגבורה דיצחק אבינו. וכמבואר ג"כ בענין התקיעות בזהר, שזהו רמז ג"כ דיומא דין, שבר"ח אלול מתחילין לתקוע, ואז קם הקב"ה מכסא דין ויושב על כסא רחמים...

(ממכתב א' אלול תשי"א, נדפס בלקו"ש חל"ט עמ' 300)

לבדוק שאינו דמיון בעלמא

במענה על מכתבו מי"ד אדר שני, במ"ש אשר ידיו רועדות, לפעמים במקצת ולפעמים יותר קצת, ולכן אינו רוצה להתעסק בלימוד אומנות השו"ב. הנה יתייעץ בזה עם השובי"ם דאנ"ש הנמצאים על אתר, שיבחנו את הרעידה הנ"ל אם אינו רק דמיון בעלמא.

(אגרות קודש כ"ק אד"ש ח"ח אגרת ביתקלד)

אסמכתא של תמים

במענה על מכתבך מי"ד טבת העבר, לפלא בעיני שעולה על דעתו של תמים לקבל על עצמו מלאכת הזביחה טרם התברר אצלו על ידי מי שיוכל לסמוך עליו כי ראוי הוא לעבודה כזאת לפי התנאים שעומד בהם בלי ש... על גבו מומחה וירא שמים, וטרם הוברר אצלו שכל עניני הכשרות אחר הזביחה יהיו במצב טוב כזה שלא יצא ח"ו מכשול משום שהאסמכתא מיד תמים באמצע.

נוסף על זה הנה בכל קבלת משרה בעניני קדושה ע"י שהוא מאנ"ש יחיו הנמצאים בפאריז על דעת עצמו, יש בזה משום פרצה בסדר ומשמעת אשר שמירתם היא לטובת הכלל והפרט בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הריי"ץ ח"ג, אגרת הי"א)

פרנסה בגשמיות ורוחניות

ומה שקשה בעיני הוא מהנראה ממכתבו שגיל הת' הוא עד י"ג שנה, ומוכן שצריך להשתדל ביותר שעכ"פ חלק חשוב ישארו ללמוד גם אחרי זה, ואם גם זהו היפך מנהג המדינה שעד עתה - בכל זה יש להשתדל ולהסביר שמשרת מורה שו"ב וכיו"ב הרי זהו ג"כ ענין של פרנסה ואדרבה פרנסה גשמיות ורוחניות גם יחד, ובודאי יתייעצו ביניהם וימצאו הסברה המתאימה ואופן המתאים להסברה ותשועה ברוב יועץ.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ט אגרת ביתתנא)

אזהרה נוראה

לכללות אנ"ש שי', ובפרט להישובים שנמצאים שם שו"ב קלים וריקים ביותר באתי באזהרה נוראה על כל השו"ב שבכל מקום מאנ"ש, שיקבלו עליהם באלה ושבועה לחזור על הלכות שו"ב ד' פעמים בשנה כמבואר בשו"ע. ויסעו למו"צ מאנ"ש המוסמכים שינסו אותם ב' פעמים בשנה, ולקבל מהם העדאה על זה. וגם יקבלו עליהם שלא ילמדו שו"ב לנערים שאינם הגונים, אם במיעוט יראת אלקים, או שאינו יכול להתלמד באומנת יד כראוי, וכל שכן שלא יכול לקבל בכי טוב כל הלכות שו"ב, וכל שכן כשהוא קל בפריקות עול בדרכי ה', וכל שכן וקל וחומר השותים יי"ש בתמידות יעבירו אותם תומ"י דוקא כו'.

ואם המצא ימצא על איזה שו"ב איזה קלות בהלכות שו"ב, וכל שכן מכשול גמור, הן בבדיקת הסכין והן בבדיקת הריאה, יעבירו אותם תיכף ומיד, ולא ישאו פנים לאיש גם שהוא מוחזק לירא אלקים ועוסק בדא"ח כל ימיו. וגם אם יעברו על קבלתו באלה ושבועה שיהי' חוזר על לימודו ד' פעמים בשנה דוקא.

כי מאד נמצאים מכשולים רבים, אף מן השו"ב הכשרים ויראים, כי עצלותם וטרדתם גורמת שלא יחזרו על לימודם תמיד ונשכח מלבם רוב הדינים השכיחים, ונמצא מכשול יוצא מידם, כאשר הגיעו אלי מכמה מקומות, ואין די באר גודל חילול שם שמים. והכל בא מן התלמידים הקלים וריקים שמתלמדים במעט זמן, והשו"ב המלמד גם הוא שוכח על לימודו ברבות טרדות הבלי הזמן. על כן עוד הפעם אזהרתי נוראה לאנ"ש שישגיחו על כל הנ"ל, ואני את נפשי הצלתי, ודי באזהרה זו.

דברי המודיע ומזהיר להם

דובער באאמור"ר נ"ע

(אג"ק אדה"ז, אדהאמ"צ והצ"צ, אדהאמ"צ אגרת לז)

כמבואר בהצעטיל

שלמה המוכ"ז הי' בכאן אצל השו"ב דמחנינו, ובחנו באומנות ונמצא למד, ונתן לו כתב העדאה על זה, על כן בקשתי ואזהרתי שיקיימו כל אשר נגמר ביניהם לפני בקיץ העבר בל יפול דבר. וזאת אזהרתי על השו"ב. . . שלא ישחוט אחד מהם בלתי הראותו סכינו לחבירו קודם השחיטה בבל ישונה, ובלעדם לא ירים איש ידו לשחוט ולקפח פרנסתם ח"ו.

דובער באאמור"ר הגאון ז"ל נ"ע

בשוה"ג נוספה "הודעת השו"ב דליבאוויץ": גם אנכי תהיתי על קנקנו באומנות העמדת הסכין והרגשתו, ברשיון אדמו"ר שי', והעמיד לפני כמה סכינים חד וחלק כשרים לשחיטה כד"ת. וגם בהרגשה הרגיש אפילו פגימות כל שהוא, קולע אל השערה וכו'. וגם שחט לפני עופות ודקות בשחיטה כשירה בלי התעלפות. אי לזאת גם ידי תכון עמו, לאשר קדמוני כנזכר מעבר לדף, לאוקמי' אחזקתי' וכו'. וקיבל על עצמו באלה ושבועה לחזור דיני שו"ב לא פחות מד' פעמים בשנה, וגם לעמוד לנסיון בדיני שו"ב אצל מ"ץ מומחה, כמבואר בהצעתיל של אדמו"ר שי' לכללות אנ"ש. וגם יבוא לכאן לעמוד לנסיון באומנות שו"ב בתוך משך שנה דלמטה, היינו בקיץ הבע"ל, ולראי' כו'.

(אג"ק אדה"ז, אדהאמ"צ והצ"צ, אדהאמ"צ אגרת לח)

חזרה על הלימוד - בהשגחת הרבנים

. . טוב הדבר אשר התדברו בענין השו"ב אשר אלו שהתאמנו ושלא התאמנו עדיין כראוי במלאכת הקדש זו, הן בעצם העבודה והן בידיעת ההלכות על בורים, הנה יחזרו וימשיכו הלימוד בזה - אף כי כבר מהם שממלאים משרות זביחה - ושרבני אנ"ש ישגוהו ע"ז, וידוע הדבר אשר נוסף על ידיעת ההלכות ואומנות הזביחה, הנה עיקר בדבר (שו"ת אדה"ז ס"ט. ויעויג"כ שו"ת צ"צ יו"ד סי"ב ושער המילואים טו-יח) היראת שמים, שדורשים משו"ב עוד יותר מרב. ונזכה להמיעד יום בוא השוחט הגדול הוא הקב"ה כמרז"ל סוכה (נ"ב, א).

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ד אגרת תתקטו)

שיעור קבוע בהלכות שחיטה - נוסף על חת"ת

במ"ש אודות סדר יום, הנה קשה לסדרו מרחוק, אבל מוכרח אשר בנוסף לג' השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אודותם שמע בטח מהרה"ח העכט שי', הנה יהיו לו שיעורים קבועים בלימוד הלכות שחיטה ובדיקה ולעבור עליהם בכל שנה...

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ח אגרת ביתרכא - תרגום מאידית)

שיעור בהלכות שחיטה

ובזה הנני פונה אליו בבקשתי אשר לכל לראש ישתדל נא לעורר את בני גילו השובי"ם יחיו לקבוע שיעור לימוד עיוני בהלכות שחיטה בזמן ובמקום קבוע שתי פעמים בשבוע בימי החול באופן אשר כל השובי"ם שי' יוכלו להשתתף בהלימוד.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הריי"ץ ח"ח אגרת ברמז)

פרנסה לשוחט

ועתה ידעו נאמנה כאשר [אמרו] חז"ל אשר הרבה י"ש צריך לבדיקת הסכין, והחוב המוטל על ב"ב וביותר על הנגידיים ומנהיגי העדה אשר יראו שיהי' להשו"ב הכנסה שיוכל להחיות בני ביתו בריוח למען יהי' מוחו ולבו פנוי לראות שיהי' הסכין בטוב ושיהי' השחיטה בהידור, לכן למען טובתם האמיתי יראו נא כל אנשי עידם לעשות הכנסה להשו"ב שיהי' להם ממה לחיות, ונגד זה יתן השו"ב ר' יצחק בער כתב בחת"י שינהג כבוד להבע"ב דמחנם ולא יעשה בלעדס דבר ויושלש הכתב שלו בצירוף הכתב אשר יעשו על הכנסה להשוחטים שיהיו אצל . . ובאם שיעבור שו"ב הנ"ל על כת"י אז לא יתנו לו ההכנסה. ויהי' מונח עד ג' שנים וכשיתחזק השלום אצלם ככל ההנהגה ג' שנים רצופים אז אין מהצורך להכתבים ויהי' ביניהם שלום ושלוח ויהי' כלי ראוי להחזיק הברכה אשר יברכם השם יתברך בכל מעש"י.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר המהר"ש, אגרת ה)

נשמעים לרב ולא לשוחט

. . מאשר הנני קבלת המכתב מי"א בתמוז, ותוכנו אודות האברך הנעלה הו"ח אי"א נו"נ הרב אלי' שי' וואזאנא, בקשר עם משרת שו"ב בק"ק של כת"ר. ויהי' רצון שיכנס למשרתו תפקידו בשעה טובה ומ[ו]צלחת ובודאי אשר כת"ר מצדו יסייע ביזו בנוגע לכל ההידורים הדרושים במלאכת שמים האמורה ותלויים בבעלי בתים והאיטלזים וכו' הנשמעים לרב ולא תמיד לשו"ב, ובפרט בשו"ב אשר אך זה עתה בא, ובודאי לכת"ר האריכות בזה אך למותר.

(אג"ק כ"ק אד"ש חכ"ב אגרת ח'תעא)

שחיטה תחת מרות הרב

. . לכתבו ע"ד עוד משרות בשו"ב - מובן שהחלטה בזה תלוי' בתנאי המשרה, הכשרות וכו'. כן נהוג שאין שו"ב מעמיד על עצמו, כ"א שנמצא תחת רב מתאים ועוד. וכ"ז צריך לברר כדבעי.

(אג"ק כ"ק אד"ש חכ"ג, אגרת ח'תשיג)

יציעו טענותיהם בפני הרבנים

הגיעתני שמועה, אף כי לכאורה מוזרה, שכאילו אין השלום שורה בסגל השובי"ם במחנם עתה, ומה שמוזר ומצער עוד יותר, בדיוקה "בין השובי"ם דאנ"ש".

ובאם השמועה נכונה ח"ו, הנה מבלי להכנס לסיבת העדר השלום, ואפשריות דטענות של אחד על השני, מובן וגם פשוט, שלכל לראש מוכרח קירוב הלבבות ועוד יותר מקירוב, שהרי זהו הכלל גדול בתורה דאהבת ישראל, ויעוין דברים נפלאים בענין זה (ומבהילים - בשלילתו ח"ו) בדרוש החלצו אשר לרבנו הזקן - אשר השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא שלו - בלקו"ת פ' מטות, במצות אהבת ישראל, לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, בספר המצות שלו, ובקונטרס החלצו לכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ובהוספה שם מכ"ק בנו מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ואין להאריך בדבר המובן וגם פשוט.

ובעצם הסכסוך, הרי יכולים שני הצדדים להציע טענותיהם בכתב ולשלחם לרבני אה"ק ת"ו אשר משם בא כל צוות השובי"ם, או לבי"ד שם - בבקשה להביע ולהורות דעת תורה בכל האמור.

ויהי רצון אשר דברי הכתובים, אף כי מעטים בכמות, יפעלו פעולתם תיכף, וישרה השלום במחנם, ולא עוד אלא כתפלת ותקות בני"י, תלמידי חכמים יהיו מרבים שלום. והרי עי"ז יתרבה גם בברכת השם, שכלי מחזיק ברכה זו, הוא השלום - כדברי חכמנו במשנתם.

(אג"ק כ"ק אד"ש חכ"ג אגרת חזיתשלב)

יסורים ועגמ"נ מסכסוכים בנוגע לשחיטה

מכתבי כבודו נכון הגיעני במועדם, ואשמתי גדלה נגדו על אשר לא כתבתי לו עד כה. אך ריבוי טרדותי מאחר חה"פ מנעוני מלבוא בכתובים. והוא נתעוררו שוחטים מן הצדדים נגד השו"ב דמותא ושחטו בעיר והכשילו ר"ל הרבה מבני העיר והי' קטטות ומריבות, וקבלתי יסורין ועגמ"נ לרוב. ואם כי נכבדי העיר היו איתנו, מ"מ הי' העסק מוטל לעי והבאנו רבנים ונמשך הרבה זמן ולבסוף נתפטרנו ברצי כסף שנתן השו"ב לא' מהם. והדבר נשקט ת"ל. והענין הזה ועוד כמה ענינים הטרידו אותי מאד, והשי"ת יברך את עמו בשלום.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר הרש"ב ח"א אגרת נט)

חושך כפול ומכופל

במענה על מכתבו בו כותב אודות הסכסוך של השובי"ם. ולפלא שאינם מכירים בהחשך כפול ומכופל של הגלות עד שאין רואים אפילו דברים הבולטים, והוא, שהפתח שיוכל לבוא לידי סכסוך זה - נפתח ע"י פב"פ . . והשיג גבול רעהו באופן הכי מבחיל . . לא לבד שלא חזר מהנהגתו מהרעה, אלא שכנראה עודנו מוסיף

בהנהגתו זו וגם הכניס קולות באופן השחיטה, אומר שמספיק שוחט אחד, למרות שנהוג בכ"כ מקומות רבות בשנים שיהיו שני שובי"ם, ובפרט בהנוגע בשחיטת כבשים, אף שאינו צריך להתערב בזה כלל לקלקל המצב, אבל כנראה שהכל כדאי, וכמאמר המשנה דמצוה גודרת מצוה (וכסיום המשנה שם), והלך לשחוט בחדרו של אחר כו'... ויה"ר שלא יהיו דברי בטלים ויבואו לפועל או עכ"פ להזזה.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ב אגרת דיריג)

נעשה שו"ב מדעתו של הרבי

לכללות אנ"ש דק' ראהטשוב נ"י

הנה הגיעני מכתב בקשה מכללות המנין שלכם ע"ד השו"ב ר' שמרי' שרצו להעבירו, והכריזו בבית המדרש כו', וצעקתם גדלה ביותר, וגם בעיני מאוד לא טוב הדבר כזה, אשר עדיין לא נעשה לאנ"ש בכל עיר ומנין, לאסור השחיטה כשרה של השו"ב שלהם מצד המחלוקת בדבר החכירה שבין אנשי העיר.

וזה ידוע לי מכבוד אאמו"ר ז"ל נ"ע, שהי' מוהר"ש הנ"ל מוחזק בכשרות, ומדעתו ורצונו נעשה שו"ב. על כן חלילה לכם לעבור על רצונו הק' ז"ל.

וגם מהזקנים... אבקש לבטל דעתם בדבר זה, הנוגע לכללות אנ"ש, והוא נגד דעתו ורצונו מאד.

וגם בקשתי מאד מאנשים האלה, שיהפכו לבבם מן השנאה אל האהבה, לידידי הנגיד מו' שמרי' בהרב, כי או"נ באמת הוא לכללות אנ"ש, ויעשה הכל מה שברצונו לטובת הכלל, ובפרט לטובת אנ"ש, ולאתהי' ח"ו לעזר לכשכנגדו, ולא יהיו לי למורת רוח ח"ו. ואם אתם דבר קובלנא עליו, על עשותו דבר רע לכללות פרנסת אנשי העיר, ומכל שכן לפרטות האנשים מאנ"ש, תכתבו נא אלי, ואנכי אערבנו כו'. ולזאת מבקש אני מכם גם כן, שכל אחד כפי כחו יהי' לעזר לעשות ולקרב השלום עמו.

(אג"ק כ"ק אדה"ז, אדהאמ"צ והצ"צ, אדהאמ"צ אגרת ט)

השגת גבול

כאשר בנו ר"ל שי' חושב מחשבות לכנוס לגבול השו"בים דעהנה"ק (דעבר הנהר הקטן - חלק בעיר ויטבסק. המלקט) ועושה בזה איזה תחבולות, הנני מבקשו להזהירו שיסלק מאתו המחשבה הזאת ולא יהי' מסיג גבול ח"ו.

ובד"כ אין לכם להתערב בעניני השחיטה דעהנה"ק וזה טוב וישר לפניכם.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר הרש"ב ח"ב אגרת רב)

לשחוט אצל יהודי

מכתבו קבלתי, טוב וישר מאד הדבר שתיקן שיהי' קצב יהודי כשר והשו"ב צריך לשחוט רק אצל יהודי ומחויב השו"ב להיות נכנע על התיקון הזה שלא יביא לידי תקלה ח"ו. ובטח יעשה את המוטל עליו לשמור ולעשות כנ"ל.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר הרש"ב ח"ב אגרת תקל"ז - מתוכן האגרת נראה שעד אז לא הי' קצב יהודי בעיר והשו"ב מסר הבשר השחוט לקצב הגוי המוכר גם טריפה)

לא יקבל משרת זביחה שאינה תחת השגחת אנ"ש

במענה על כתבו מיו"ד טבת העבר, לפי הידיעה שקבלתי בנתיים יש לקוות אשר תצטרכו לעוד שו"בים ובאם כן, הלא גם הוא בין המנויים. ועכ"פ לא יקבל על עצמו לעת עתה שום משרה זביחה אחרת, שאינה תחת השגחת אנ"ש יחיו המסודרות ע"י הנהלת לשכתי בפאריז.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הרי"ף ח"ג, אגרת הי"ב)

כל זמן שלא תוקן - להישאר בעופות

בדבר שאלתו בענין קבלת משרת שו"ב, אקוה שבאם יעמוד בחוזק הראוי יפעול ההטבה ג"כ בשחיטת גסות שתהי' כדבעי, ובפרט כפי שכותב שהרב על צדו הוא, וכל זמן שלא תוקן זה הנה לדעתי לעת עתה יהי' על שחיטת עופות.

(אג"ק כ"ק אד"ש, כרך ד אגרת א"יב)

סכין השחיטה

חד וחלק

בדיקות הסכין

במענה על מכתבו מא' נצבים, מ"ש אודות הנחיצות דבדיקת הסכין ע"י שני שובי"ם בודאי נכון הוא במאד, אלא שהדבר תלוי בהרבנים והעיקר בהשובי"ם, ולצערנו רק לאט לאט הולך המצב ומשתפר, אף שאין לך דבר העומד בפני הרצון ואם היו הרבנים והשובי"ם רוצים באמת ובתוקף המתאים היו מצליחים בזה.

ומה שמזכיר במכתבו שאמרו לו שגם בהשחיטה שלי אין בדיקת שני שובי"ם, הנה אין כאן בית שחיטה בהשגחת ליובאוויטש ובמילא אינו מובן מהו הפירוש שחיטה שלי, ועאכו"כ שאין להביא רא' מזה לאיזה הכשרים וקולות.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ט, אגרת ב'תתקמו)

פגימת הסכין

. . מ"ש במכ' ע"ד האמור בלקו"ת שמיני ד"ה לוינתן זה, שרוצה ללמוד הפשט ששחיטה בסכין פגום פסולה מפני ההפסק, ובמילא קשה ע"ז שהרי פסול סכין הפגום הוא משום דנקיב, כדאי' בחולין די"ז ע"ב (הובא ג"כ בשו"ת צ"צ יו"ד סימן ט"ז, שער המילואים סי' ס"ג. עיין שם).

הנה זה לשון הלקו"ת: שחיטה כזו פגומה גמורה היא מחמת ההפסק כו'. ולדידי הפירוש מתאים לשטחיות הלשון, שאף שבענין הפגימה יש כמה חילוקים כמובא בגמרא שם, אגרת, מסוכסכת, עולה ויורד וכו' - ולזה אומר בלקו"ת אשר השחיטה בסנפיריו היא פגומה גמורה מחמת ההפסק (שיש בין חלקי הסנפירים), ואינו מדבר בטעם פסול הפגימה אלא באיכות הפגימה.

הערה דא"ג, מרז"ל דעשיית קניגיא, מבואר ג"כ בתו"ח פ' תולדות ד"ה ויתן לך, והוא באופן אחר ממ"ש בלקו"ת. כן מובא מאמר זה - בקצור הביאור - בס' שני המאורות עמוד יו"ד (שכתוב על השער שזהו מאדמו"ר האמצעי - וכן נרשם ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר בשלשלת החסידות שנדפס בתחלת הלוח [ה]יום יום - אבל כנראה מסגנון המאמרים - זהו מאמרים קצרים של רבינו הזקן שרשם אדהאמ"צ).

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ו, אגרת א'תקט)

סכינים מלוטשים

אהוי אחי ורעיי אנ"ש דקי וילנא ה' עליהם יחיו.

השחיטה בסכינים מלוטשים היא מצוה רבה ועצומה אשר החזיקו בה רבותינו קדושי עליון נ"ע וממש נתנו נפשם עליה, ואין כסף נחשב למאומה להיות שוחט קבוע. אך אם לפעמים מסובים בסעודת מצוה עם אנשי עירם, חלילה לפרוש מהם, להחזיקם כאוכלי נבלות ח"ו, הם מלהזכיר. ומעודי לא נזהרתי מהכלים, אך מבני יומן. ותוכן ומהות הענין אי אפשר לבאר במכתב באר היטב רק שמתי דברי בפי ידידנו מי משה נ"י מוכ"ז.

והי שלוי ישים שלוי בשעריכם כנפש תדרשנו ד"ש וטובתם מלוני"ח

(אג"ק כ"ק אדה"ז, אדמהאמ"צ וה"צ, אג"ק אדה"ז אגרת פח)

ענינו של סכין מלוטש

יו' ג' פ' נצבים תקע"א

ה' ישפות שלוי וחיים טובים לכבוד הרבנים המופלגים מאורות הגדולים המפורסמים יושבי על כסא ההוראה ומורי צדק לעדת ישורון שבקי וילנא, ה' עליהם יחיו, יצו ה' אתם את הברכה ושלוי וחיים עד העולם.

פתח דברי יאיר אור סליחתם על איחור תשובתי מפני כבוד התורה, כי זה ערך ב' שבועות הייתי בשקלאב באסיפת המדינה בעניני הכלל, ה' ירחם, ובבואי בעש"ק העבר מצאתי מכתבם וקריתי ושניתי ושלשתי, אבל לא פירשו לי מהו המכשול שמכשילים את הרבים מאנשי קהילתם כו' והרי בכל מדינות אוקריינא ופולין קטן ופאדאלייע ורוב מדינות וואלין אוכלים מסכינים מלוטשים. וגם בדובנא רבתי שאינן מאנ"ש כלל וכלל, וכן באוסטרא וקרעמניץ ולוצק ושאר קהלות גדולות שאינן מאנ"ש כלל, וגם באה"ק תובב"א, ורבים מהספרדים. וחלילה להוציא דבת מכשול עון על רבבות אלפי ישראל, אשר כל השומע זאת תצילנה אזניו.

והנה בהיות הרב הגאון מהר"ח נ"י אב"ד דקי וואלאזין במדינתנו בשנת תקס"ג שמעו מפיו כמה נגידי מדינתנו שאינן מאנ"ש כלל וכלל שאמר בשם רבו מובהק,

יו' . . . העולם: כתי"ק רבנו.

פתח דברי יאיר: ע"פ תהלים קיט, קל.

באסיפת המדינה בעניני הכלל ה' ירחם: אולי קשורה אסיפה זו למגורשי הכפרים הנ"ל ס"י נ"ב וס"י שלפניו.

הגאון המנוח החסיד ז"ל, שאין שום איסור בשחיטת סכינים מלוטשים עפ"י הדין השנוי בגמרא ופוסקים. רק אם יצא איסור מפיו ז"ל אינו אלא משום הרחקה לאנ"ש, כמו שאר הרחקות וגזרות שיצאו כשגגה מלפני השליט בשנת תקל"ב כעל אפיקורסין ממש, שהן מן המורידין, ושלא להתחתן וכו'. והכל עפ"י השמועה מפי אנשים כשרים ונאמנים בעיני כבוד תורתו.

אמנם מי לנו גדול משאול בחיר ה', אשר הי' דואג אב בית דין של כל ישראל וראש סנהדרין נאמן בעיניו כדת של תורה. וגם באמת לא יצא שום דבר כזב ושקר מפי דואג, כמארז"ל שלשה אמרו ונטרדו מן העולם, ואחד מהם דואג, רק בהוות לשונו כתער מלוטש עשה רמיה שיתאמת לשאול איך שאחימלך הכהן גדול הוא מכחש באמרו שלא ידע כי דוד בורח הוא, בכדי להציל נפשו ממות. וגם אנחנו לא היינו יודעים השגגה שיצאה מלפני השליט שאול המלך ע"ה בזה לולי שכתב לנו שמואל הנביא ספרו.

ועתה בגלות החל הזה, אשר אין עוד נביא אתנו ויודע עד מה, הנה ברבות השנים אחר פטירתו של הגאון החסיד המנוח ז"ל זכות תורתו עמדה לו ולכל המסתופפים בצלו שלא לשפוך עוד דמים חנם, בהגלות נגלות לעיני כל ונודע האמת ונראה בעליל שאין בנו שמין מינות ח"ו ולא שמצא דשמצא. ואי לזאת הותרו השבטים לבא זה בזה ומתחתנים עמנו תמיד, וכמו כן נתבטלו שאר הרחקות וגזירות קלות וחמורות דשנת תקל"ב, שהיו בשגגה והעלם דבר מעיני העדה. וע"ז נאמר שגיאות מי יבין מנסתרות נקני, ואין אדם עומד על ד"ת אא"כ כו'. וגדולה מזו מציגו שגגת הוראה אפילו בסנהדרי גדולה שבלשכת הגזית ושגגת מעשה בז' שבטים שעשו על פיהם. וכתוב ונסלח לכל עדת בני ישראל כו' כי לכל העם בשגגה.

ולזאת איני מבין על מה יצא הקצף מלפני כבוד תורתם על סכינים מלוטשים

שלשה . . . העולם: מעשה תורה שלב. פרקי רבנו הקדוש פ"ג.

בהוות לשונו . . . שמואל הנביא ספרו: ש"א כב, ט-טז.

גלות החל הזה: עובדיה א, כ.

אין . . . מה: ע"פ תהלים עד, ט.

שגיאות . . . נקני: תהלים יט, יג.

אין אדם . . . אא"כ: גיטין מג, א.

שגגת הוראה . . . פיהם: ראה הוריות ד, ב.

ונסלח . . . בשגגה: שלח טו, כו.

משום גזירות תקל"ב, והרי נודע בשערים המצוינים בהלכה דחרמים יש להם דין נדרים, דנודי שגגות מותרים וגם גדר שהותר מקצתו כו'.

וגם מ"ש במכתב כבוד תורתם לחוש למחלוקת גדולה וכו' איני מבין היטב, הלא כבוד תורתם יושבי על כסא ההוראה להורות לעם מצות ה' ותורתו, הם ראשי אלפי ישראל שבקהלתם, ועיני כל ישראל תלויות אליהם, דבתר רישא גופא אזיל, ואם כבוד תורתם יורו הוראה להיתר מי יהרהר אחר מדותיהם ח"ו.

וגם מ"ש כבוד תורתם שנאמר להם בשמי על שחיטה שלהם שאינה בכשרות ח"ו, חלילה חלילה לי להוציא דבה על עם ה' רבבות אלפי ישראל. ונאמן עלי אבא שבשמים, וגם יעידו עלי כל המקורבים אלי, כי אינני נזהר מעולם מכלים אפי' הם בני יומן.

ותוכן הענין בקצרה. יען כי הנה רוב השוחטים בסכינים שאינן מלוטשים המומחים משחזין הסכין להיות חדה הרבה, ואזי אינה חלקה כ"כ. וטעמם ונימוקם עמם, שאם תהא חלקה לא תהא חדה כ"כ, כנראה בחוש וכמשמעות לשון הרמב"ם ושוי"ע ס"ז, ואזי קרוב לבא לידי דרסה, אם לא יולין ויביא הרבה מאד, כמשמעות לשון הגמרא ושוי"ע שם אפילו כל היום כולו כו'. ואף שכל היום כולו היא גוזמא, מ"מ משמע ודאי שצריך להוליך ולהביא הרבה מאד להנצל מחשש דרסה, ואזי אפשר לבא לידי שהיה בבהמה, כמ"ש רמ"א. לכך בחרו המומחין לעצמן דרך ישרה יותר, להשחיזה ולהעמידה חדה ולא חלקה. ואף שהיא קרובה להיות כסאסאה, הרי אמרו בגמרא מאן יהיב לן מבשרי וכו'. ואף גם לפי משמעות לשון הרמב"ם ושוי"ע (דאת"ל דמשכחת לה סכין שאינה חלקה ואפי"ה לא דמיא לסאסאה, אי"כ

נדרי שגגות מותרים: נדרים כה, ב.

נדר שהותר מקצתו כו': נדרים סו, א.

דבתר . . . אזל: עירובין מא, א.

חלילה . . . יומן: השהה לקמן ס"י פח "לפעמים מסובים . . . חלילה לפרוש . . . ומעודי לא נזהרתי מהכלים אף מבני יומן".

ותוכן הענין: מכאן ואילך נדפס בשו"ת רבנו ס"י ז. וראה מ"ש בזה במשנת יואל ע' מד-ו.

כנראה בחוש: ראה מ"ש ביגדיל תורה (נ. י.) שנה ב ס"י פ וס"י קסט [בשו"ת הנדפסות ליכא תיבות אלן].

לשון הרמב"ם: הלי שחיטה פ"א הי"ז.

הגמרא: חולין לב, א.

מאן . . . מבשרי: חולין יז, ב.

למה הזכירו כלל והרי אינה חלקה, מאחר דלא תליא בהכי כלל, והליל בקצרה, שהושחזה והרי מגעתה כמגע וכו') שכל שאינה חלקה דמיא לסאסאה, ואנו אין בקיאינ כו' כמיש רמ"א, היינו לכתחלה לחומרא בעלמא. והיט דחסרון בקיאות אינו כדאי לעשות ספק פגימה לאסור בדיעבד משום חזקת איסור דבהמה בחייה, משום דהשו"ע והרבה מאחרונים פסקו כהרשב"א וסייעתו, דאין פגימה פוסלת אלא כשאוגרת לתוכה שום דבר דוקא, ואפי' כחוט השערה. ולזאת רחוק הדבר מאד לחוש מחמת חסרון בקיאות לפגימה גדולה כזו, ומשו"ה אינה אלא חומרא בעלמא לכתחלה.

אמנם פשט לשון בה"ג והרי"ף לא משמע הכי, וכמ"ש בפרי תואר, אלא כמשמעות לשון הרא"ש בדעת הרי"ף, דכל פגימה שהוא מרגיש בצפורן מקרי חגירת צפורן, וכמ"ש הרא"ה דחגירה היא מלשון ויחגרו ממסגרותם, שהוא לשון דילוג ולא לשון חגורה כפי הרשב"א. וכ"ד רש"ל ביש"ש, שהשמיט בהעתקתו לשון הרשב"א דעכ"פ בעינן שתהא אוגרת שום דבר. ואפשר וקרוב לומר שכ"ד הט"ז שהעתיק לשון רש"ל, וכמ"ש בפרי מגדים ע"ש דס"ל כפי הפרי תואר בהרא"ש ורמב"ם.

ודמיא לסאסאה לפ"ד הפרי תואר היינו שאינו מרגיש שום פגימה אפי' כל דהוא, אלא שאינה חלקה מחמת חידודה ביותר, וכמיש הרמב"ם וכגי' הרי"ף והרא"ש

ושו"ע: [בשו"ת הנדפסות ליתא] שם ס"ה.

שכל . . . לסאסאה: בשו"ת הנדפסות - תיבות אלו לפני המוסגר.

והרבה מאחרונים: ראה שו"ע רבנו סי"ח סק"ג וקו"א סק"ג.

רשב"א: תהיא הובא בב"י שם ד"ה ומ"ש רבנו בשם הרמב"ם [בשו"ת הנדפסות נוסף "בדעת הרי"ף" (פ"ק דחולין)].

פרי תואר . . . הרא"ש: בפרי"ת סי"ח סק"ג פ"י בהרא"ש (כהרא"ה, ופי' בשניהם) שמחמיר מהרשב"א וסי"ל דלא בעינן אוגרת שום דבר, רק שהוא מרגיש בצפורן. ובקו"א הנ"ל הביא פ"י הפרי"ח שם סק"ה בהרא"ש (שגם הוא פ"י בהרא"ש כהרא"ה, אלא שפ"י בשניהם שסי"ל כהרשב"א ובעינן אוגרת כ"ש, אפי' כחוט השערה. ורבנו חלק שם על פ"י הפרי"ח בהרא"ש, והוכיח כפי הטור בהרא"ש, דמיקל מהרשב"א, וסי"ל דבעינן חגירת צפורן דוקא. וכתב ע"ז בשו"ת צ"צ חיו"ד ססי"ז טז "דבתשו" [שלפנינו] לא נתכוין [רבנו לחלוק לגמרי על מ"ש בשו"ע] אלא שיש טוב טעם למנהג סכינים המלוטשים, אבל לא שמעכב לדינא ממש". וראה גם מ"ש הצ"צ בשעריי ס"י סג. ח"י על השי"ס קסב, ד. פסי"ד מב, א.

הרא"ה: בדק הבית שם.

ביש"ש: פ"ק דחולין ס"י לח.

הט"ז . . . בפרי מגדים: ס"י יח סק"ב.

אם לא בסכין מלוטשת: ראה שארית יהודה הוספות ס"י לט.

סכינא חריפא דדמיא כו', ולא כמי"ש הרשבי"א וסייעתו שהיא פגימה קטנה ביותר שאינה אוגרת שום דבר לתוכה. והלכך לפי דעת הפרי תואר והפי"מ בדעת בה"ג ורי"ף ורמב"ם ורא"ש, את"ל שאין אנו בקיאים בדמיא לסאסאה כמי"ש רמ"א, יש לחוש לספק איסור דאורייתא מחמת חסרון בקיאות (ורמ"א קאי בשיטת הב"י בשי"ע) וצ"ל הסכין חלקה לגמרי.

וזוהו דבר הקשה להיות חלקה וגם חדה להנצל מספק שהייה בבהמה, אם לא בסכין מלוטשת. ואף גם שימצאו שוחטים אומנים שיוכלו להשחיז אף סכין שאינה מלוטשת להיות חדה וחלקה, אך לאו כ"ע גמירי אומנות זו. וגם כדי להשחיז כן הסכין נצרך שהות מרובה, ואין כל העתים שוות להשוטט, משא"כ במלוטשים קל הדבר להאומנים בלי שהות מרובה כלל.

וממוצא דבר נשמע כי חלילה לנו להוציא דבה על מדינות המקילין בזה וסומכים על הפוסקים המקילין בשיעור פגימה, וגם חלילה לכם להקפיד על מדינות המחמירין וחוששים לדעת פוסקים המחמירין בשיעור פגימה. וכה"ג מצינו כמה הלכות שנחלקו בהם הפוסקים ראשונים או אחרונים, ובדורות שלפנינו נהגו אבות אבותינו כדעת המקילין, ובדורות הללו רבו כמו רבו הנוהגים להחמיר, כמו חדש ותפלת ערבית בזמנה וכה"ג טובא.

והכל הולך אחר החיתום, לחתום ולסיים בשלום, כי אני שלום. ונכון יהיה לבם הטהור בטוח אשר כעת לא יתעורר שום ריב ומדון מאנ"ש שבמחניכם הטהור כמו בימים הראשונים ח"ו. יען כי בימים ההם היה להם לראש איש חכם בעיניו הידוע, אשר לא אבה שמוע לי, באמרו שהוא חכם יותר ממני. והגם שהיה אומר שעושה הכל ע"פ ציווי, הנה כל שקר שאין אמת בתחלתו כו'.

ובאמת בתחלת קיץ תקנ"ח הסכלתי עשות, כי היתה ידי עמו שיתאמץ להציל עשוקים ונרדפים בהכאות ושמתות ושאר רדיפות מלאות. אמנם לאחר שהוציא לאור משפטם להצילם מיד רודפיהם שלחתי אליו אחר חג השבועות מיד כמה בקשות ואזהרות שלא יחזיק עוד במחלוקת לשי"ש, ולא לעשות מנין בפ"ע. ומכ"ש שלא להנקם ח"ו מהרודפים בשום מלשינות בעולם, הס מלהזכיר, ובפרט במלשינות דוידז אחז בשרי פלצות ממש. וגם בשובי בשלום מפ"ב בחורף תקנ"ט

כל שקר . . . בתחלתו: רשי"י שלח יג, כז. וראה סוטה לה, א. זח"א ב, ב. ולא לעשות מנין בפ"ע: השוה לעיל ס"י ב, ובמקורות והערות שם.

שלחתי אליו ב' אנשים מיוחדים ומכירי להשיבו מדרכים האלה, ונתעכבו אצלו עד אחר הפסח, ולא שת לבו לדבריי אשר שמתי בפיהם, וגם במכתב מרורות ובקשות עצומות.

אמנם כעת כל אנ"ש שבמחניכם הטהור יהיו בודאי נכנעים לכבוד הרוזנים ראשי אלפי ישראל, המנהיגים אשר להם נתן העוז והממשלה לחזוק דת תה"ק מאדונינו הקיר"ה, ולא יהיו להם למורת רוח ח"ו לילך כנגדם בגדולות כימים הראשונים ח"ו, הם מלהזכיר.

וגם מובטחני בחסדם וטובם של הרוזנים הנ"ל שיתנהגו עמהם במדת הרחמים, היא מדת השלום, ואחריהם כל ישרי לב, וכל העם יהיה שלום הכל שלום.

כ"ד המבקש שלו' ד"ש

שניאור זלמן באמ"ו ברוך זללה"ה

בקשתי ממוהר"ר ליב קראז ושאר לומדים דאנ"ש שיעיינו היטב בגמרא ופוסקים הנ"ל מעל"ד בכדי שידעו להשיב.

(שו"ת אדמו"ר הזקן סי' ז, עם השלמה)

המתנגדים אוכלים בסכינים מלוטשים

.. והיינו שיפתחו הם מעצמם למסור בקשה גדולה ועצומה הניכרת מקירות לבבם, בבי' דברים כוללים שמחזיקים, לתרץ כל המלשינות, להיות נראה השקר שלהם מתוך האמת, ומובטחני שיקובל לחו"נ [=לחכמים ונבונים] כמוהם (רק אם לא יתחכמו יותר מדאי כדרך החכמים ביותר שרוח יתירה בהם בשמשב"ש [=בשמינית שבשמינית] כו'). והיא שהדרשות הן תוכחו' להלהיב ולקרב הלב לעבודה ולשוב מדרך הרעה כו', שניצרך לחיי עוה"ב כו', והפרנסה ניתנה בלב שלם באמת בחשק גדול בלי משא ח"ו, ומבקשים להבא דוקא שלא ימנע מאתם ח"ו (כמבואר ברשימה, ובידם לגרוע ולהוסיף כחכמתם, רק בזריזות, ולא בחומרות ודקדוקי קלים שמאבדים הזמן כו'). והבי' והוא העיקר ויסוד לסתור יסוד המלשינים,

במלשינות דוויז: ראה אגרות בעה"ת סי' קטז הערה 10. חסידים ומתנגדים ע' 225.

במכתב: לא הגיע לידינו.

כ"ד . . . זללה"ה: כתי"ק רבנו.

בקשתי . . . להשיב: זה כתוב ע"ג המעטפה.

דהיינו להשיג ח"י המתפללים בבה"כ דוקא מן הראשים וחשובים ומן המוני עם, שהחסידיים הם בד"ת א' ממש, והוא מורה הוראה א' מן הש"ע, שלא יהי שינוי כלל אפ"י בחומרו' אחרונים ולא במנהגים כו', ומתחתנים זע"ז, ואהבתם נאמנה בלי שום חוצץ בכל הענינים, רק קצת אנשים נמצאו בעיר גדולה כו' (שאמנתם ברב החסיד דווילנא, יש בלבם בהצנע התנגדות, ועכ"ז מתחתנים ואוכלים גם מסכין מלוטש וכו').

(אג"ק כ"ק אדה"ז, אדמהאמ"צ והצ"צ, אג"ק אדמו"ר האמצעי אגרת ל)

כיצד להשחזו הסכין

".. בדבר השחזת הסכין של שחיטה טוב יותר לשני הצדדין ושלא להשחזו בפעם א' כל אורך הסכין, כי צדקו דברי האומרים שאז אין הליטוש - זייטל - כדבעי, ובשעה שלמדתי האומנות - בשנת תר"ס - למדוני השובי"ם הכי גדולים באומנתם באופן כזה, והשייית יצליח לו להתלמד בכי טוב...".

(אג"ק כ"ק אדמו"ר הריי"ץ ז"ו, אגרת איתתו, ע' שט"א)

ועכ"ז... ואוכלים גם מסכין מלוטש וכו': וכך כותב בעל ערוך השולחן (יו"ד סימן י"ח סי"ז): ואמת שבילדותנו שמענו וכן ראינו בספרים שבערך שני דורות מקודם היתה מחלוקת גדולה בין חכמי ישראל בדבר העמדת הסכין שאלו היו מעמידים את חוד הסכין דק וחד למאד ואלו היו מעמידים עב קצת וחלק למאד ולא היה חד הרבה ושני הצדדים העמידו דבריהם שעיקר הבדיקה צריך להיות כן ויש שהיו פורשים מאכילת בשר לפי העמדת צד שכנגדם ובאמת מדינא אין לפסול לא העמדת אלו ולא העמדת אלו ושניהם דברי אלהים חיים המה כאשר נצטיינו מפי משה רבינו עליו השלום מפי הגבורה האמנם עכשיו אין שום הפרש בין מדינה למדינה וכל השוחטים שבכל המדינות העמדתם שוה בעיקר החדוד והחליקה.

סיפורים

הבריאים לרבנות

לערך בשנת רס"ה-ס"ו הכריזו בהישיבה (תו"ת ליובאוויטש) שמי שרוצה ללמוד מלאכת השחיטה והבדיקה ירשם, והרשימה ימסרו לכ"ק אדמו"ר הרש"ב נבג"מ להסכמתו. נרשמו אז יותר מעשרים תמימים וגם הרה"ח שאול דב זיסלין בתוכם, כ"ק כשקיבל הרשימה השמיט כמה מהם והיתר הלכו להשו"ב דליובאוויטש ולמדו מלאכת השו"ב, בתוך הנשמטים היו כאלו שהי' חסר להם התנאי הידוע למלאכת השו"ב והוא להיות ירא ה' מרבים ולפי דברי הרשד"ז הוכיח סופן שלא היו שייכים לזה, אך הרה"ח ר' שאול דב זיסלין, שהי' רוצה באמת לעסוק במלאכת השחיטה, הלך עוד הפעם לבקש מאת המנהל פועל דהישיבה והוא כ"ק אדמו"ר הרי"ץ נבג"מ שימליץ לפני אביו כ"ק הרש"ב נבג"מ שיתן הסכמתו שיתלמד במלאכת השו"ב, וענה לו: אַז דו ביזט ניט קראַנק, זיין אַ רב [= אינך חולה, תהיה רבן] (הלקח והליבוב ח"ב ע' ריג)

מה רוצה התרנגול

בעת היותי בבית הצדיק הרה"ח מהו"ר חיים דוד צבי חן נ"ע הרב דצ'רניגוב, ראיתי פעם איך שבא אליו יהודי בשאלה, והביא תרנגול חי, שהי' בו מכה בעצם הגולגולת (עי' שו"ע יו"ד ח"א בהלכות טריפות סי' ל).

בזמן שבא השואל הי' הרב עסוק מאד, שהי' דן עם טובי העיר בעניני הפליטים שבאו להעיר, והם אלו שנתגרשו מבתיהם בפלכי קאוונא ווילנא הסמוכים לחזית (בזמן מלחמת העולם הראשונה). השואל התקרב אל הרב והראה לו התרנגול, ואז אמר הרב להשואל, שהרב צריך לעיין בזה בספרים, אשר ע"כ מבקשו שיבוא מחר עם התרנגול. למחר בא השואל עוד הפעם, אך מכיון שלא הספיק עוד הרד"צ לעיין בזה, הצטער והצטדק לפני השואל שהיום ודאי ישתדל לעיין ויפסוק לו כהלכה. ענה לו השואל: רבי, אל יצטער, אני אשחוט את התרנגול ואמכור אותו לנכרי (ידוע לי שאסור למוכרו חי לנכרי).

ענה לו הצדיק הרד"צ: זהו מה שאתה אומר, אבל מה אומר ע"ז התרנגול?! התרנגול רוצה שיאכלוהו יהודים ולא שיאכלוהו נכרים, התרנגול רוצה להתעלות שמבשרו הי' דם ובשר יהודי ולא נכרי.

(הלקח והליבוב ח"ב ע' ריד)

אחריות מיותרת

כ"ק הרבי מוהרש"ב היה רגיל לומר בענין סכין של שחיטה: למה צריך האחריות על מה שמיותר לגמרי? לכן אמר, שלא לקחת סכין של שחיטה שיהיה ארוך מדאי. (ליקוטי סיפורים פרלוב, ע' שמ)

מי מתאים

בחור אחד מהשיבה (אינני זוכר בדיוק אם התחיל ללמוד אומנות השחיטה או שרק רצה להתחיל) נכנס פעם לרבי (מוהרש"ב) ואמר, שהוא מתיירא מלימוד זה, כי האחריות בזה גדולה מאד. אמר לו הרבי: ואלא מי יהיה לשוחט מי שאינו מתיירא?! - ואמר לו ללמוד אומנות השחיטה. וד' יהיה בעזרינו. (ליקוטי סיפורים פרלוב, ע' שמ)

לא לבעל מרה שחורה

ידוע כי הרה"ח ר' אלחנן דוב מאראזאוו ז"ל למד את אומנות השחיטה בליובאוויטש, אצל השו"ב הידוע ר' שלמה חיים ז"ל. אירע פעם, ששחט איזה בעל-חי, ולאחר זמן קצר נדמה היה לו שעשה שהייה. נכנס אצל הרבי ושאל מה לעשות. אמר לו הרבי: דו ביזסט א מרה-שחורה, טארסטו ניט זיין קיין שוחט [אתה בעל מרה-שחורה, אסור עליך להיות שוחט]! (כך שמעתי שהיה מספרים בליובאוויטש). (ליקוטי סיפורים פרלוב, ע' שמא)

לא גם ליחו

זקינו של ר' שלמה חיים (קוטאין) ז"ל שו"ב, היה שמו ר' צבי הירש, וקראו לו הירשל. הוא היה השו"ב אצל כ"ק אדמו"ר הצ"צ. כשהגיע לגיל שבעים, קראו הצ"צ ואמר לו: הירשל, מען רעדט אויף דיר. אמר לו: רבי, אם תאמרו לי להניח את הסכין - הריני מוכן!

אמר לו הרבי: לא, אינך צריך להניח את הסכין (הרבי היה מאמין לו מאד, כי אם היה מרגיש איזה נדנדנד-דנדנד וחשש של חלישות, לא היה מעצמו ממשיך בשחיטה - כך שמעתי מהרש"ג ז"ל). אך אמר, שבכל זאת כדאי לבדוק בכוס מים. הוא ציוה להביא כוס מלא מים ולהעמידו על כף ידו, ואם תהיה רעידה כלשהו, יוכלו לראות זאת מיד על המים. כך עשו, והעמידו לו כוס מים על כף היד. הוא החזיק את הכוס על היד בלי רעד כלשהו, ממש כמו צעיר לימים ("א יונגערמאן", בזה"ל שמעתי).

(ליקוטי סיפורים פרלוב, ע' קצה)

שוחט בערדליים

פעם באו חסידים מעיר נעוויל בקובלנא אל כ"ק אדמו"ר הצ"צ, על השו"ב שלהם שלובש קאַלאַשן (בשנים קודמות היה דבר מעין זה חריגה מהרגילות, או מעט חוצפה). שאל הרבי את השו"ב: מדוע באמת לבשת קאַלאַשן? ענה לו, שהולך בבית המטבחים, שם מלא רפש ודם מהשחיטה, וגם ברחוב מלא רפש וטיט (אַספּאַלט לא היה שם, כמוכּוּן), ואח"כ צריך ללכת לבית הכנסת להתפלל וללמוד, ואי אפשר לו ללכת במנעלים מטונפות. אך הסוף היה, שהרבי אמר לו לחלוץ את הקאַלאַשן. שמעתי בזה ב' נוסחאות: נוסחא א' - שאמר לאותו שו"ב: מייך הירשל איז געוויס א ערליכער איד און גייט אויך אהן קאלאשען [הירשל שלי הוא בודאי ירא שמים וגם הוא אינו נועל ערדלים]. (היינו, על מה שהשו"ב הקפיד מה שצריך ללכת להתפלל וללמוד במנעלים מטונפות, על כך השיב לו הרבי כנ"ל). ונוסחא ב' - שאמר להבע"ב מדוע הם מקפידים, כי השו"ב הירשל שלי הוא בודאי א ערליכער איד והולך ג"כ בקאַלאַשן. בכל זאת, אמר לשו"ב לפושטם, כיון שהם מקפידים על כך, ובעירם לא נהגו בני-תורה בכזאת. וכמדומה לי, ששמעתי מהרש"ג ז"ל בנוסחא השניה. [= וראה לעיל ע' 60] (ליקוטי סיפורים פרלוב, ע' קצה)

טעמת מסכין עבה

פעם בבואו (של ר' בנימין קלעצקער) אצל כ"ק אדמו"ר הזקן זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הגביה הרבי נר מהשולחן ואמר לו: פאַרזוכט פון גראַבען חלף [= טעמת מהחלף העבה! (היינו, לפני תקנתו של הרבי, היו הסכינים פשוטים ועבים, וקשה היה להעמידם שיהיו חלקים וכשרים לשחיטה, ואילו הרבי תיקן שהסכינים יהיו מלוטשים ודקים). והשיב, כי היה בדרך וחלה ונאלץ לאכול בשר עוף, ושם לא היה שוחט אחר אלא מי ששחט בסכין עב.

בצאתו מהרבי סיפר לחסידים, איך שהרבי הרגיש בזה מיד. נענו ואמרו החסידים: על עצמו הוא אמר יותר שבח, כי מה שהרבי מכיר ומרגיש כזאת אצל חסידים - אין בכך פלא, אבל השבח היה על עצמו, כי הרבי לא הכיר בו שום פגם אלא זה שאמר לו פארזוכט פון גראבען חלף [= טעמת מהחלף העבה].

(ליקוטי סיפורים פרלוב, ע' תל)

ובקולו תשמעו

דודי, ר' אלטער טובי' שו"ב ז"ל, אחי אמי ע"ה, היה מהיושבים (זיצער'ס) אצל כ"ק אדמו"ר מוהר"ש והיתה לו ידיעה גדולה בחסידות ובעיקר במאמרי הרבי מוהר"ש.

מרבית שנותיו היה שו"ב באחת המושבות בפלך חרסון (שהיו קוראים נעוויל, והשם הרשמי היה "שדה מנוחה" הקטנה). מקום זה הוא מולדת משפחת בית אבי, ואבדל לחטו"א גם המולדת שלי. בסוף ימיו היה שו"ב בקרנאקאו הסמוכה לקרעמענצוג.

פעם נכנס אל הרבי מוהר"ש ליחידות, והרבי אמר לו מה ללמוד (אינני זוכר בפרטיות על מה היה המדובר, על נגלה או דא"ח. יותר קרוב שהרבי אמר לו ללמוד הלכות השייכות לשו"ב). מכיון שלא היה לו כל כך חשק לזה, נענה ואמר לרבי: הלא נאמר לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ. ענה לו הרבי: דארף מען דאך וויסען וואָס צו וועלן (הרי צריך לדעת מה לרצות)... מובן, שבתור חסיד קיבל מה שאמר לו הרבי. (שמעתי מדודי ז"ל הנ"ל בעצמו)

(ליקוטי סיפורים פרלוב, ע' רטז)

סוף מעשה במחשבה תחילה

פעם הגיע אל הרבי (מוהר"ש נ"ע) אברך אחד וביקש ממנו קבלה על שו"ב. אמר לו הרבי, שיסע לעיירה פלונית אל הרב דשם. נסע האברך לאותה עיירה, התייצב בפני הרב, שהיה איש זקן ויושב באהלה של תורה, וסיפר לו, כי הרבי שלחו אצלו לתת לו קבלה על שו"ב. הרב, בהיותו אדם זקן וירא אלקים, התפעל מאד ולא הבין מדוע שלחו הרבי אליו, לאותו אברך: אינני מהחסידים ומעולם לא הייתי אצל הרבי. אינני מכיר אותו כלל וגם הוא אינו מכיר אותי, ואינני יודע מדוע שלח אותך אלי?! אולם, אמר לו הרב, תתעכב כאן כמה ימים אולי יתברר הענין.

הרהר הרב לעצמו, כי אין הדבר פשוט כל עיקר וללא ספק יש דברים בגו, כי הרבי הרי לא ישלח אליו סתם אנשים ללא כל סיבה. בתוך כך התחיל להיזכר, שנדמה לו שראה פעם אברך זה, ורמי אנפשיה ומדכר [= התאמץ ונזכר].

ומעשה שהיה כך היה:

פעם צריך היה (הרב) לנסוע לאיזו עיירה. הוא שכר עגלה והתפשר עם העגלון שלא יקח אף אחד במרכבתו, וכי הוא ישלם עבור כל העגלה (כי חשש, שמא יעלה העגלון גם נשים, או סתם אנשים שאינם מהוגנים). בדרךם בטרם הרחיקו הרבה מן העיר, עמדו על הדרך שני אנשים וביקשו מהעגלון לעצור. השנים ביקשו ממנו להיטיב עמם ולקחתם עד עיירה פלונית, כי קשה להם הדרך רגלי עד לשם. אמר להם העגלון, שאינו יכול לקחתם ללא רשות הרב הנוסע עמו, שכך סיכם עמו לבל יקח עוד נוסעים בדרך, ולכן יבקשו מהרב, ואם יתן להם רשות, מוכן הוא לקחתם. כך עשו וביקשו רשותו של הרב. חס עליהם הרב שלא יצטרכו ללכת רגלי כל הדרך

שלפניהם, כאשר העגלה ממילא עוברת שם, ואמר לעגלון שיכול לקחתם. לאחר שנסעו כברת-דרך, החלו השנים לדבר ביניהם ניבול פה. אחד מהם גם פשט את הבגד העליון, ונתברר שאינו אלא אשה שהתחפשה לגבר. בכל הדרך דיברו ביניהם דברי נבלה וליצנות ר"ל, וגם החלו להתלוצץ מהרב וגרמו לו צער ועגמת-נפש מרובה, וכל מיני בזיון.

כאשר נזכר כעת הרב באותו מאורע - נזכר, אותה שעה, באברך זה שבא אליו לקבל קבלה לשחיטה, שאין הוא אלא אותו אברך שעצרו בדרך יחד עם אשה שהתלבשה במלבושי גבר, ושחתעסקו כל הדרך בליצנות ובניבול פה, ר"ל, והם המה שהתלוצצו ממנו וגרמו לו בושה, צער ועגמת-נפש.

או-אז אמר לאותו אברך, שכבר נפתרה לו התעלומה מדוע שלחו הרבי אלי. הרב הוכיחו קשות, ואחר שלחו מעל פניו

(ליקוטי סיפורים פרלוב, ע' רכה)

החצי השני ניתן לנו

היה תלמיד בתומכי תמימים, אלטער דווינסקער, איתו היה כזה סיפור: רצו לקחתו לשוחט בעיירה, אבל רצו את הסכמתו של אדמו"ר זי"ע. הוא הגיע למוסקבה - שם היה אדמו"ר בסוף תרפ"ב - ונכנס ליחידות. אמר לו אדמו"ר זי"ע: אינך צריך להיות שוחט. התחיל הוא לטעון: מדוע לא? ענה לו אדמו"ר זי"ע: כתוב בפסוק "האדם יראה לעיניים" והחצי השני של הפסוק ("וה' יראה ללבב") ניתן לנו, ונתן לו עצה ללמוד צילום.

כך הוא עשה והיתה לו פרנסה בשופי. אך כאשר לא הצליח עוד להוציא מזה פרנסה, ערך תרצ"ה, הוא נעשה שוחט בהורודוק, וכשהתחזקו שם רדיפות הדת, אסרו אותו בשנת תרצ"ח.

(לשמע און, ע' קנב, סיפור פג אדמו"ר הריי"ץ)

השוכח דבר ממשנתו

מובא בשו"ת כ"י ר"א ארלאזאראו (8 1922, קפא, ב): שמעתי ממוהרי"נ נבג"מ בשם אביו רבינו הצ"צ נבג"מ שמיחה לא' שרצה לעזוב מלאכת השחיטה, משום שאז בוודאי לא יחזור תמיד על הלכות אלו שבקי בהם עתה, ויהי' שוכח דבר א' ממשנתו ח"ו.

(מגדל עז, ע' תרמא)

השוהט שזרק תניא

מצב חסידות חב"ד נתחזק, אבל הרדיפות הנ"ל נמשכו עוד זמן רב עד ביאתו של הרה"ק המפורסם הר"י מרוז'ין זצ"ל לעיר יאס והתאכסן אצל הגביר המפורסם הרב דניאל (בית האכסניא של הרב מאפטא זצ"ל, והעולם מספרים שהיה לו חדר שהיה טוח בזהב מיוחד לאכסניא של משיח צדקנו), ותיכף כשנכנס להבית וכל גדולי העיר עמו שאל איפה הר' יצחק משה. השיב לו הגביר הנ"ל כי הוא אסור לבוא לביתו... אז עמד הרה"צ הנז' ואמר: א"כ גם לי אסור לבוא לביתכם! ורצה לצאת מביתו, אבל בעה"ב הפציר בו, ותיכף רצו והביאו את הר"י מ. וכשבא הר"י מ חקר הרה"צ מרוז'ין על כל הענין, והר"י מ סיפר לו את כל מצוקותיו אז גער הרה"צ הנז' ונזף את כל הרודפים (גם סיפרו לו על שו"ב אחד שזרק את ספר התניא על הארץ, ואסר את שחיטתו) ואמר מי יהין לדבר סרה ע"ד בעל התניא, כי כל תורתו ושיתו הכל קודש קדשים שקיבל מפי רבו הקדוש הוא אא"ז הה"מ הקדוש ממעזיטש זי"ע, ופ"א ברקידת התלמידים שנפל האבנט מהרב זצ"ל, הה"מ בכבודו ובעצמו חגרו ואמר שהוא גולל ס"ת. גם הגבי' הרה"צ הנז' את המכס שעל הבשר בעיר הנז' וקצב סכום הגון, כסף חדשי, להרי"מ להתפרנס בריות, ומאז חדלו הרדיפות ושיתת חסידות חב"ד ונוסח התפלה נתפשטו כמעט בכל מדינות רומניה.

(מגדל עו, ע' רנא)

היתר ואיסור לראשונים ולאחרונים

ר' אהרן יפה ז"ל שהיה שו"ב בעיר אוסוע סיפר:

בהיותי צעיר הייתי "מלמד" בכפר וגם שו"ב בכפרים שבסביבה. פעם שמענו שאדמו"ר הצמח צדק נ"ע יעבור בכפרנו ואולי גם יתעכב שם, לכן עשינו הכנות רבות. וכשבא אדמו"ר והייתי צריך לשחוט עוף הלכתי להראות לו את סכין השחיטה. וימצא הסכין טוב בעיניו ויאכל הרבי משחיטתי במשך כל ימי שהותו שם. וכשהרבי קיבל אנשים ל"יחידות" הגיע גם תורי.

שאלני: מה בקשתך?

אמרתי לו: הנני רוצה לשאול דבר. כל החומרות מה"אחרונים" שמקודם היו מתירים לגמרי ואח"כ נעשו אסורים מעוררים בי קושיא. האם הראשונים אכלו חס ושלום דבר איסור? הא כיצד? וביקשתי מכ"ק האדמו"ר להסביר לי זאת.

הסביר לי הצ"צ נ"ע:

יודע אתה מה פירוש התיבות "מותר" ו"אסור". "אסור" פירושו: שהוא קשור ואסור

בידי הקליפות וסטרא אחרא, ואי אפשר להעלותן אפילו אם אוכל לשם שמים כמו שכתוב בתניא. ו"מותר" פירושו: שאיננו קשור ואפשר לבררו ולהעלותו למעלה אם אוכלים אותו כדין התורה ולשם שמים. ויש דברים כאלה שמתחילה היו בגדר מותר, היינו: הנשמות ההן היו יכולות להעלותם, מפני שהיו נשמות גבוהות יותר, אבל בדורות האחרונים שהנשמות נמוכות יותר, אסרו עלינו גם דברים אלה, דהיינו: אין ביכולתנו להעלות אף דברים אלה.

(שמועות וסיפורים ז"א, ע' 58)

היכן כדאי לשאול מתלמד לשחיטה

לפעמים, כאשר ה' בא לפני אבא אחד החניכים הלומדים מלאכת השוי"ב לבקש ממנו לתהות על קנקנו בידיעת אומנתו ובמרוצת ידיעותיו בהלכות שחיטה וטריפות, ולזכותו בכתב תעודת "קבלה" - הי' מזכיר עת היותו אצל הרב, ובישבו לפניו, בא אליו איש אחד לבקש ממנו, כי ירשה להמו"ן בלויבאוויטש, כי יבחון אותו בדינים השייכים לשו"ב ובמהלך אומנתו ויתן לו תעודת "קבלה" (כי כך ה' הנהוג שם, שהרב ה' דרוש לתת רשיונו להמו"ן על דבר כזה); ואחרי אשר יצא האיש מלפניו, אמר הרב לאבי: "לוא הייתי אני הבוחן לשוי"ב על ידיעותיו בעניניו, בההלכות המתיחסות לשוי"ב הייתי מדבר עמו על ענינים שונים במס' פסחים ובמס' בבא בתרא וכדומה, ולאז דוקא בעניניו המוגבלים במס' חולין וביורה דעה הלכות שחיטה וטריפות, יען כי לדעתי (כה היו דברי הרב), מי שמוצא דרכו לפניו נכונה בלמודו ויודע את אשר לפניו במס' פסחים ובמס' בבא בתרא, הוא בודאי יודע את אשר עליו לדעת במס' חולין וביורה דעה בהלכותיו; ואם השוי"ב עמל ויגע ללמוד דיני שוי"ב הקבועים רק כעין מכונה וכעין מצות אנשים מלומדה, וטעם ידיעתם בהם - כטעם תפוח היער - לא לבי אחר שוי"ב כזה, וטעמו אצלי גם הוא כטעם תפוח היער, ונערך הוא אצלי בערך המסדר ניטין מתוך הסדר הנדפס בשו"ע אבן העזר בשפת יהודית מלה בסלה בטעמה ובנגינתה, מבלי ידיעה יסודית והשקפה בהירה מכל דין ממקורו בתלמוד ובפוסקים, בטעמו ובסברתו, בתוכו ובפנימיותו, ברוחו ובעומק השקפתו". עד כאן דברי הרב;

ועל פרט זה האחרון כבר העיר מהרש"ל בתוכחת מגולה להמסדרים, וכתב, כי טעם מסדרי גיטין אלה הוא כטעם עריכת בני הכפרים את "סדר ליל פסח" מתוך הרשימה הנדפסת בהגדות, ותו לא.

(מקור ברוך ז"ג - זכרונותי, ע' תתסז, להרב בעל 'תורה תמימה', ממה שסיפר לו אביו בעל 'ערוך השולחן')

השחזת הסכין בדמעות

מר' יצחק מתמיד הי"ד. הבעש"ט קודם שנתגלה הי' שוחט, ולאחר שנתגלה ועזב את משמרתו, לקחו שו"ב אחר על מקומו, וישלח כפרי אחד עוף לשחוט עם ערל אחד, אבל הערל הביאו בחזרה חי, וישאלהו הכפרי להערל מה זה? ויאמר הערל האם אתן לשחוט את העוף לזה השוחט? כאשר הי' ישראל'יק השוחט הי' משחזר את הסכין בדמעותיו, נא פלאקאל דאלי טארעלקא סליאזמי, אין שאמשיל נאזש, וזה השוחט לקח מים מכד והשחזר את הסכין, האם אתן לו לשחוט?!

(מס'פורי הרה"ח יוחנן גורדון, תשורה גורדון י' אלול תשנ"ח)

בדיקת הסכינים פעם בחודש

באחת היחידויות אמר הרבי לרב ישועה חדד ממילאנו "אני רוצה לבקש ממך טובה אישית: גש לבית-המטבחים ותבדוק את החלפים [=סכיני השחיטה] אצל השוחטים. זה מנהג קדמון, ולו אישר חיילי, הייתי מנהיג זאת מחדש שהרבנים יגשו לבית-המטבחים ויבדקו את החלפים אצל השוחטים". כאן הרבי הוסיף: "אף שמדובר בשוחטים יר"ש ובני-תורה, ומדובר גם באנ"ש - אולם כשיודעים שהרב מגיע לבדוק את החלפים, נזהרים יותר". כשחזר למילאנו קרא הרב חדד לשוחטים ולמשגיחים, וסיפר להם על הוראת הרבי.

יום אחד, כשהגיע במפתיע לבית-המטבחים, כבר היו תשע בהמות חתומות כ"כשרות"; שתי בהמות שחוטות נוספות נבדקו ולבסוף האחת נטרפה והאחת הוכשרה. הסתובב הרב חדד בחצר בית המטבחים וכששב מצא אחת-עשרה בהמות כשרות. אחרי בירור נודע שבטעות החתימו גם את הטריפה בחותמת כשרה. מה עושים עכשיו? הסרכא שהיתה לטריפה היתה מהריאה אל הצלע. כשמורידים את הסירכא, חותכים חתיכת בשר מהצלעות, כדי שהסרכא תהיה תלויה במשהו. הרב חדד הציע: נבדוק באיזו בהמה חסרה חתיכת בשר ולפי זה נדע. כך נמצאה הטריפה, וכך הובנה הוראת הרבי ובקשתו המיוחדת.

לימים, ב'יחידות' האחרונה שלו אצל הרבי, שאל אותו שוב: האם אתה עדיין הולך לבדוק את החלפים אצל השוחטים? הרב חדד ענה בשלילה, והרבי הקשה: הייתכן?! הרי בקשתי ממך טובה אישית! הרב חדד ענה שמצידו הוא מוכן לעשות זאת באש ובמים, ביום ובלילה אבל מישהו שלל בכל אופן את כניסתו לבית-המטבחים, הרבי הגיב: ככה?! "גאר אזוי?!"

(ישחיטת ליובאוויטש' להרה"ח מרדכי ביסטריצקי, מד"א דקהילת חב"ד צפת, עמ' 22)

נספחים

נספח א

בדיקת הסכין ע"י המרא דאתרא

את הסיפור הבא סיפר לנו הרה"ג שמחה הכהן קוק שליט"א, רב העיר רחובות,

בפרסום ראשון:

בשנת תשל"ו, היה בעיר רחובות שוחט שהיה קשור לחב"ד. אותו שוחט סבל מחרדות, וסירב להראות לי את סכיניו, בטענה ש"בחב"ד לא מראים את הסכין לרב". לאחר שבמשך תקופה, פעם אחר פעם, הוא סירב להראות את הסכין, החלטתי לכתוב לרבי.

וכך כתב הרבי (כ"ח אדר א' תשל"ו, תשעה ימים בלבד לאחר מכתב הרב קוק):
 "זה עתה נתקבל מכתב כבוד תורתו מי"ט אדר א', עם המצורף אליו, ומפני תוכן מכתבו וגודל הפליאה בזה, הנני ממחר לענות עליו וכו':
 "מפורסם אשר נהגו בכל מקום, כולל כמובן ופשוט שו"ב חסידים, להראות הסכינים להרב.

ובאם יהיה מי שהוא ושאלני בזה, פשוט אשר אענהו כנ"ל, שעל שוחט ובודק להראות סכיניו להרב. והמפורסמות אין צריכות ראייה".
 כמובן שלאור תשובת הרבי, והתמדתו של השוחט בסירובו, פוטר השוחט ממשרתו, מסיים הרב קוק.

[את הפרט הבא שמענו ממי שמע אותנו מהשוחט מיד לאחר ההתרחשות: מספר ימים לאחר שהרב קוק כתב לרבי, קיבל השוחט טלפון מהמזכירות ב6 בבוקר. על הקו היה המזכיר ר' בנימין קליין, שביקש לשמוע את הצד של השוחט. השוחט חזר באזניו על סירובו להראות את הסכין, ובזה הסתיים העניין].

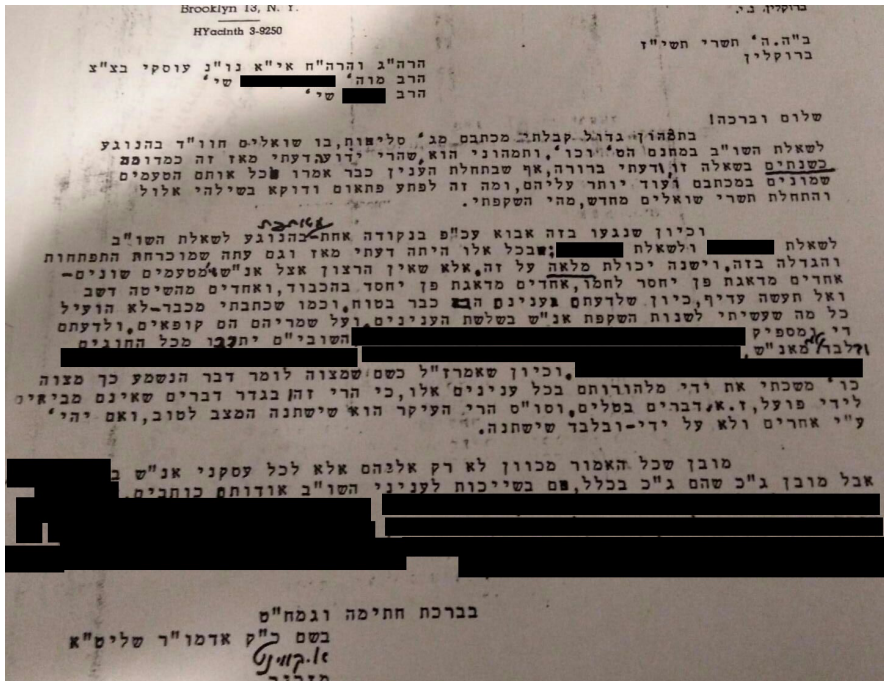
תודתנו לרב קוק שליט"א שהואיל לשוחח עמנו ולשתף את הסיפור המלא.

נספח ב

הוספת שוחטים מאנ"ש

לפנינו שני מכתבים שכתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לרב בקהילת חב"ד מרכזית בעיר מסוימת, במכתב הרבי מעודד את הרב ואת ידידיו עסקני ורבני אנ"ש באותו מקום לפעול בעניינים שונים, ביניהם ענין השחיטה. הרבי תובע שיהיו השוחטים בעיר מאנ"ש דוקא.

מובאים כאן צילומי המכתבים ופיענוחם - **בפרסום ראשון** - בצנזור פרטים מסוימים מטעמים מובנים.

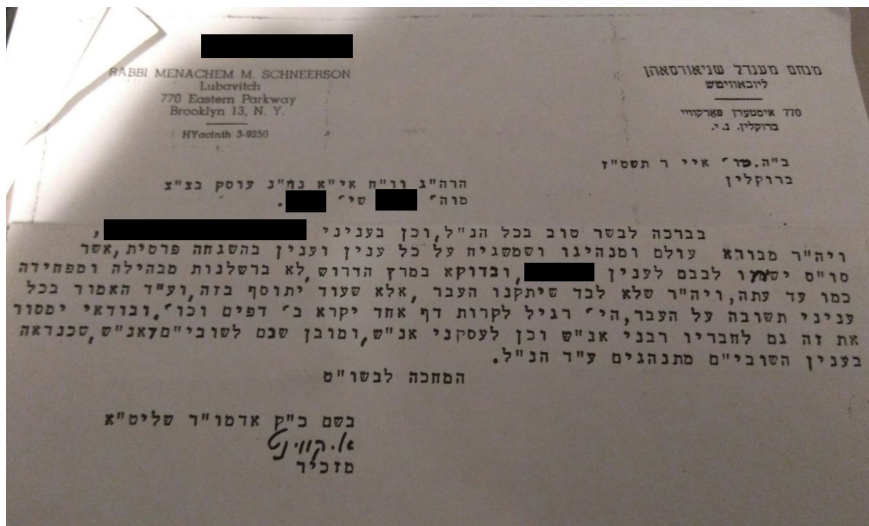

"בתמהון גדול קבלתם מכתבם מג' שליחות בו שואלים חו"ד בהנוגע לשאלת השו"ב במחנה הט' וכו', ותמהוני הוא, שהרי ידועה דעתי מאז זה כמדומה כשנתים בשאלה זו, ודעתי ברורה, אף שבתחלת הענין כבר אמרו כל אותם הטעמים שמונים במכתבם ועוד יותר עליהם, ומה זה לפתע פתאום ודוקא בשילהי אלול והתחלת תשרי שואלים אותי מחדש, מהי השקפתי.

תשורה מחתונת דיקשטיין-הראל

וכיון שנגעו בזה אבוא עכ"פ בנקודה אחת - משותפת בהנוגע לשאלת השו"ב לשאלת . . ולשאלת . . : בכל אלו היתה דעתי מאז וגם עתה שמוכרחת התפתחות והגדלה בזה. וישנה יכולת מלאה על זה. אלא שאין הרצון אצל אנ"ש ש'י מטעמים שונים - אחדים מדאגת פן יחסר לחמו, אחדים מדאגת פן יחסר בהכבוד, ואחדים מהשיטה דשב ואל תעשה עדיף, כיון שלדעתם ענינם הם כבר בטוח. וכמו שכתבתי מכבר - לא הועיל כל מה שעשיתי לשנות השקפת אנ"ש בשלשת הענינים, ועל שמריהם הם קופאים. ולדעתם די ומספיק ש . . השו"בים יתרבו מכל החוגים ובלבד לא מאנ"ש . . וכיון שאמרז"ל כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה כו' משכתי את ידי מלהורותם בכל ענינים אלו, כי הרי זהו בגדר דברים שאינם מביאים לידי פועל, ז.א. דברים בטלים. וסו"ס הרי העיקר הוא שישתנה המצב לטוב, ואם יהי" ע"י אחרים ולא על ידי - ובלבד שישתנה.

מובן שכל האמור מכוון לא רק אליהם אלא לכל עסקני אנ"ש ב... אבל מובן ג"כ שהם ג"כ כלכל, אם בשייכות לעניני השו"ב אודותם כותבים".

"בברכה לבשר טוב בכל הנ"ל . . ויה"ר מבורא עולם ומנהיגו ושמשגיה על כל ענין וענין בהשגחה פרטית, אשר סו"ס ישימו לבכם לענין . . ובדוקא במרץ הדרוש, לא ברשלנות מבהילה ומפחידה כמו עד עתה, ויה"ר שלא לבד שיתקנו העבר, אלא שעוד יתוסף בזה, וע"ד האמור בכל עניני תשובה על העבר, הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים וכו', ובדאי ימסור את זה גם לחבריו רבני אנ"ש וכן לעסקני אנ"ש, ומובן שגם לשו"בי"ס מצאנ"ש, שכנראה בענין הסובי"ם מתנהגים ע"ד הנ"ל."

תודתנו לר' מ.מ.ה. שנתן לנו להעתיק את המכתב, מארכיון משפחתו.

נספח ג

שוחטי הילדים

את הפיוט הבא כתב המשורר הידוע רבי ישראל נאג'ארא. הפיוט ארוך, ונכתב בשני חלקים: הראשון על הלכות שחיטה והשני על הלכות טריפות. כאן בא רק החלק הראשון.

הפיוט נקרא 'שוחטי הילדים' (ע"פ ישעיהו נז, ה) כי על כן מטרתו - למען היות הלכות שחיטה שגורים בפי הילדים המתלמדים.

נדפס לראשונה כהוספה לספר 'ימין משה' (לרבי משה ונטורה, על הלכות שחיטה), אמסטראדם, תע"ח, הובא כאן מספר זבחי תרועה, ליוורנו, תרל"ב.

אמר הצעיר ישראל בן למורי הרב כמוהר"ר משה בן מהר"ר לוי נאג'ארא זצוק"ל.

הנני בא בפרוזבויטי / לשרט שרטוטי / ולכתב שטי שוחטי הילדים / והם בתים נחמדים / בהלכות שחיטה ובדיקה נצמדים / למען יקחום על פי התלמידים / ואחר בינו שרשים ויסודים / יסדתים לדרישת הבן יקיר לי / שמחת גילי / משה י"ל ומבטח אני כי באלו השרטוטין והשיטין / הכל שוחטין / ושחיטתן כשרה אפלו חרש שוטה וקטן / ולא יקלקלו את שחיטתן / בתחלתן וראשיתן / ולמען אשא את שמותם על שפתי / יקרא בהם שמי ושם אבותי / ואחלי תחנונותי / יכוננו לפני רבותי / הרואים את אותותי / בכרך זה / אל יהיה בעיניהם נבזה / להיותו קטן ורזה / כי אדרבה טרחתו טרחא יתרה / מהדורה בטר מהדורה להמעייטנו / ובדרך קצרה להעתיקנו / אף כי אנכי הרואה כי עוד לא-לוה מלין / תלי תלים פרטים וכללים / בנדון הלז אמנם אני לא באתי להעתיק ספרים / רק להמציא דברים / ואמרים ברים קצרים / מועט מחזיק את המרבה וכמ"ש חז"ל הציבי לך ציונים סימנים עשה בתורה וקנה אותה ולאהבת הקצור הלז בתוך רבים אהללנו / ומשירי אהודנו:

קָחָה נִיב וּמִבְטָא, בְּהִלְכוֹת שְׁחִיטָה;

קִצְרָה מְעוּטָה, בְּרוּרָה פְּשוּטָה;

וְשׁוּר דִּין וְחֻקָּה, בְּהִלְכוֹת בְּדִיקָה;

חֻקוּקָה זְקוּקָה, מְנַקָּה מִתּוּקָה;

(סִימָן: יִשְׂרָאֵל בְּרַבִּי מֹשֶׁה חֲזַק)

יְדֵי תִכּוֹן אֶת זְרוּעֵי בְּעִזְרַת הַשֵּׁם עֲבִים רְכוּבוֹ / בְּדַת זְבִיחָה כָּל אֲשֶׁר לְאָכַל בְּשׂוּר יֵאוּה
לְבָבוֹ / כְּתַב חֲזוֹן וּבָאָר עַל הַלּוּחוֹת כָּל דִּין בְּנִתִּיבוֹ / לְמַעַן יְרוּץ הַקּוּרָא בּוֹ (חֲבִקוּק
ב, ב);

שְׁלֹשׁ מִדּוֹת בְּסִפִּין אוֹגְרַת וּמִסְכְּסַכַּת וְיוֹרְדַת וְעוֹלָה / אוֹגְרַת גְּעוּלָה, וּמִסְכְּסַכַּת
מְעֵלָה, אֵךְ לֹא לְכַתְחָלָה / וְיוֹרְדַת וְעוֹלָה כְּמָה וְכְמָה טוֹבָה כְּפּוֹלָה / תְּשׁוּאוֹת חוֹן חוֹן
לָהּ (זכריה ד, ז);

רַב אֶחָד בְּעוֹף רַב שְׁנַיִם בְּבִהְמָה יִכְשֹׁר / וּלְזֶהָר בּוֹרִידִין כְּרַבִּי יְהוּדָה הוּא דְרַךְ יֶשֶׁר /
בְּעוֹף הוֹאִיל כְּאֶחָד צוֹלְהוֹ וְהֵדָם בְּתוֹכוֹ נֶאֱסָר / וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבְּשָׂר (דְּבָרִים
יב, כג);

אַחַר שְׁחִיטָה וְקֵדָם שְׁחִיטָה לְבִדֵּק הַסִּפִּין יֵאָתֶה / מוֹלִיךְ וּמְבִיא אֲבִשָׁרָא וְאִטּוּפְרָא
וְאֵתְלַת רוּחָתָא / לֹא בְּחַפְזוֹן רַק לְאֵט יְבִדֵּק בְּכּוֹנֵת הֵילַב וּבְנִיחוּתָא / הוּא גְּלֵא עִמִּיקָתָא
וּמִסְתְּרָתָא (דְּנִיאל ב, כב);

לְסַכִּין צְרִיךְ שְׁעוּר אִם יוֹלִיכְנוּ וְלֹא יְבִיאָנוּ / כְּמֵלֵא שְׁנֵי צְנֵאֲרִין צְנֵאֲרֵי הַנְּשַׁחֵט וְצְנֵאֲרֵי
אֵינְנוּ / כְּדֵי שְׁלֵא יְבוֹא לִידֵי דְרִסָּה וְנַעְלָם מִמְּנוּ / וְדוֹרְס רְעָה תְּבוֹאָנוּ (ע"פ מִשְׁלֵי יא, כז);

בֵּין תְּבִין אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֵי כֵן הַחֲמֵשָׁה דְּבָרִים / הַמְּפַסִּידִין אֶת הַשְּׁחִיטָה לְמֹשֶׁה
בְּסִינַי נִמְסְרִים / וּבְלַמְדֵּךְ שְׁהִיָּה דְרִסָּה חֲלָדָה הַגְּרָמָה וְעִקּוּרִים / שִׁית לְבָךְ לַעֲדָרִים
(מִשְׁלֵי כז, כג);

רְשׁוּם וְכָתוּב בְּכָתֵב אֵמֶת שְׁעוּר שְׁהִיָּה / בְּכֵדֵי שְׁיִגְבִיָּה וְיִרְבִּיעַ וְיִשְׁחַט עוֹף אוֹ בְּהֵמָה
אוֹ חִיָּה / אֲבָל עֵתָה נְהַגוּ לְאַסֹּר בְּעוֹף אֲנָשֵׁי תוֹשְׁיָה / עוֹלַת תְּמִיד הַעֲשׂוּיָה (בְּמִדְבָר
כח, ו);

בְּדְרִסָּה כְּחוֹתֵךְ צְנוּן אֲשִׁים אֵלֶיךָ דְּמִיּוֹן / אוֹ כְּמִתִּיז אֶת הָרֵאשׁ בְּבַת אַחַת בְּסִיף
בְּכַלְיוֹן / וְשְׁעוּרָה כָּל שְׁהוּא, לָכֵן צְרִיךְ לְהוֹלִיךְ הַסִּפִּין בְּרַפְיוֹן / וְהוּא יְכוֹנְנָה עֲלֵיוֹן
(תְּהִלִּים פז, ה);

יִקְרָא חֲלָדָה בְּשׁוּמוֹ הַסְּכִין בֵּין סִימָן לְסִימָן / או תַּחַת עוֹר או תַּחַת צֶמֶר מְסַבֵּךְ או
מְטָלִית נְטָמָן / לָכֵן הַמּוֹרֵט נּוֹצֵת הָעוֹפוֹת לְהִרְאוֹת אֵיזָה מְקוֹמָן / מַעֲשֵׂה יָדַי אֲמָן
; (שה"ש ז, ב);

מְקוֹם שְׁחִיטָה בְּצוּאָר בְּשָׁנֵי סִימָנִים מְסַמָּנָה / בְּקִנְיָה מְטַבֵּעַת הַגְּדוּלָה עַד מְקוֹם הַגָּעַת
רֹאשׁ אָנָּה / וּבּוֹשֵׁט מְתַרְבָּצוֹ עַד שִׁישְׁעִיר וּבְעוֹף עַד גַּג הַזֶּפֶק נְשָׁנָה / מִדָּה אַחַת קָצָב
אַחַד לְכֻלָּהֶנָּה (מ"א ז, ז);

שִׁים שֶׁכָּל זֶהָב עֶקֶר עֶקוֹר וּמְשַׁפְּטָהוּ וְדָתוֹ / אִם נֶעְקַר אֵיזָה סִימָן מֵהַלְחֵי לְעַמַּת
מִחֲבַרְתּוֹ / או אִם הוּא שְׁמוּט וְלֹא נוֹדַע אִם הִיא כֵּן קִדָּם שְׁחִיטָתוֹ / לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ
; (דברים כא, כג);

הַחֲמִשָּׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּקִנְיָה וּבּוֹשֵׁט נְאֻמָּרִים / בְּמַעוֹט קָמָא או אֲמַצְעֵי או בְּתַרְא
קִצְתָם אֲסוּרִים / בָּהֶם יִזְהַר הִירָא אֵת דְּבַר ה' אֱלֹקֵי הָעִבְרִים / תִּפְקַחְנָה עֵינֵי עוֹרִים
; (ישעיה לה, ה);

חֻבָּה עַל כָּל שׁוֹחֵט בְּיָדוֹ דָּם שְׁחִיטָה לְכַסוּת / חִיָּה או עוֹף לְבַד, כִּי כֵן יִכְתַּב בְּאוֹתוֹת
וּבְמִסוֹת / אֲמָנָם יִשְׁפֹּךְ כַּמִּים דָּם בְּהַמּוֹת דְּקוֹת וְגִסוֹת / עַל צְחִיחַ סָלַע לְבִלְתֵּי הַכַּסוּת
; (יחזקאל כד, ח);

זֶה יִתְנוּ מַעֲלָה וּמְטָה עֶפֶר מְגַדֵּל צְמָחִים וְעֵשְׂבִים / וְעֶפֶר וְאֶפֶר וְעֶפְרוֹת זֶהָב כָּלָם
נְכוּחִים וְטוֹבִים / וּמָאָה חִיּוֹת וּמָאָה עוֹפוֹת כְּסוּי אַחַד חִיבִים / אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים
; (נחום א, יב);

קִדָּם שְׁחִיטָתוֹ חִיב לְבַרֵךְ עַל הַשְׁחִיטָה / וְהִנֵּה הַלְכוּתֶיהָ בְּקַצוֹר לְמַעַן יִקְחוּם
הַתְּלַמִּידִים בְּמִבְטָא / וְהַשְּׂרָשִׁים יִהְיֶה מִן הַסְּפָרִים בְּאַרְךָ כָּל מְשַׁפְּטָה / וְאֶכֶל אֵת יִתָּר
הַפְּלִטָה (שמות י, ה);

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

*

לזכות

עורכי התשורה והספר

הרה"ת שלום דובנר בן שולה רייזל שושנה

הרה"ת חיים אברהם שמואל בן שולה רייזל שושנה

הרה"ת לוי יצחק בן רייזל שושנה

שיזכו - יחד עם כל בני ישראל - לקבל פני משיח צדקינו תיכף ומי"ד ממו"ש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד